

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM
YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN
TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

**(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353,
2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430,
3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723,
3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)**

TUTANAK DERGİSİ

9'uncu Toplantı

9 Haziran 2021 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Komisyonun bugünkü gündemine ve kadına yönelik şiddetle etkin mücadelede mevzuatın etkin uygulanması ve mağdurların adalete erişiminin sağlanmasına ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Anayasa Mahkemesi Genel Sekreteri Murat Şen'in, AYM'nin kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunmasına yönelik kararları hakkında sunumu

2.- Hakimler ve Savcılar Kurulu 1. Daire Başkanı Halil Koç'un, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde HSK'nın yaptığı çalışmalar hakkında sunumu

3.- Yargıtay 1. Başkan Vekili Eyüp Yeşil'in, kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin yargı kararları hakkında sunumu

4.- Yargıtay Ceza Genel Kurulu Üyesi Fatih Akdoğan'ın, kadına yönelik şiddette uyguladıkları cezalar ve aldıkları kararlar hakkında sunumu

5.- Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanı

Yılmaz Çiftçi'nin, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde 6284 sayılı Kanun'a, Türk Medeni Kanunu'na ve Ceza Kanunu'na ilişkin önerileri hakkında sunumu

6.- Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Ahmet Akça'nın, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde uygulamaya dönük analizleri ve, çözüm önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

(10 / 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830,
2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723,
3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

9^{uncu} Toplantı
9 Haziran 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 13.20’de açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Öznur Çalık, Komisyonun bugünkü gündemine ve kadına yönelik şiddetle etkin mücadelede mevzuatın etkin uygulanması ve mağdurların adalete erişiminin sağlanmasına ilişkin açıklama yaptı.

Anayasa Mahkemesi Genel Sekreteri Murat Şen tarafından, AYM’nin kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurun korunmasına yönelik kararları;

Hakimler ve Savcılar Kurulu 1. Daire Başkanı Halil Koç tarafından, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde HSK’nın yaptığı çalışmalar;

Yargıtay 1. Başkan Vekili Eyüp Yeşil tarafından, kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin yargı kararları;

Yargıtay Ceza Genel Kurulu Üyesi Fatih Akdoğan tarafından, kadına yönelik şiddette uyguladıkları cezalar ve aldıkları kararlar;

Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanı Yılmaz Çiftçi tarafından, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde 6284 sayılı Kanun’a, Türk Medeni Kanunu’na ve Ceza Kanunu’na ilişkin önerileri;

Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Ahmet Akça tarafından, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde uygulamaya dönük analizleri ve, çözüm önerileri;

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 19.05’te toplantıya son verildi

9 Haziran 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.20

BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)

BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)

SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)

KÂTİP: Esin KARA (Konya)

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Komisyon üyelerimiz, kıymetli yargı teşkilatımızın değerli temsilcileri, değerli katılımcılar, basınımızın çok kıymetli temsilcileri; toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 9’uncu Toplantısını açıyorum.(*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık’ın, Komisyonun bugünkü gündemine ve kadına yönelik şiddetle etkin mücadelede mevzuatın etkin uygulanması ve mağdurların adalete erişiminin sağlanmasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Komisyonumuzun çalışmalarına destek vermek üzere, adaleti tesis etmek üzere, kadına yönelik şiddeti azaltmak üzere, yoğun mesailerine rağmen yüksek yargı organımızın çok kıymetli temsilcileri bugün Komisyonumuza bilgi vermek üzere buradalar. Bu vesileyle, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanımızı ve Ankara 1. Aile Mahkemesi Hâkimimizi, Cumhuriyet Başsavcımızı ağırlıyoruz ve Anayasa Mahkememizin Kıymetli Genel Sekreteri Sayın Murat Şen bugün bizlerle birlikte. Kıymetli Raportörümüz, Anayasa Mahkememizin Raportörü Fatih Alkan bizimle birlikte ve Anayasa Mahkememizin Kanunlar Kararlar Müdürü Sayın Özcan Altay da bugün bizlerle birlikte. Kıymetli Başkanımız, Yargıtay Birinci Başkan Vekilimiz, Ceza Kurulu Başkanımız Sayın Eyüp Yeşil de bizimle birlikte. Ceza Genel Kurulu Üyesi Fatih Akdoğan, Hâkimler Savcılar Kurulu 1. Daire Başkanımız Halil Koç bizimle birlikte. Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Yılmaz Çiftçi Başkanımız bizimle birlikte ve 1. Aile Mahkemesi Hâkimi Nilhan Tekinalp ve Ankara Cumhuriyet Başsavcımız Sayın Ahmet Akça Başkanım da bizlerle birlikte.

Ben bir kez daha kıymetli yargı mensubu temsilcilerimize hoş geldiniz diyorum.

Ülkemizde kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele mevzuat açısından çok önemli gelişmeler kaydetmiş vaziyette ve şiddetle etkin mücadelede gerekli mekanizmaların hızla oluşturulduğu görülmekte. Özellikle mağdurların adalete erişimini kolaylaştırmaya yönelik çok ciddi ve çok emin adımlar atıldı. Dün Sayın Adalet Bakanımız Abdulhamit Gül’ü dinledik ve Adalet Bakanlığımızın kadına yönelik şiddeti önlemek adına almış olduğu hem yazılı hem de uygulamadaki etkinlikleri Komisyonumuz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadeledeki en temel sorun alanlarından biri mevzuatın etkin uygulanmasında yaşanmaktadır. Bilindiği üzere, kanunlardaki değişimin toplumsal hayata yansımaları ve toplum tarafından benimsenmesinde uygulamacıların tutumları ve yargı kararları önemli rol oynamaktadır. Hâkimlerin kanun hükümlerini, kanun koyucunun amacına uygun olarak, cinsiyete dayalı ayrımcılık içeren kalıp, ön yargılı yaklaşımlardan uzak olarak yorumlayarak mevzuatın toplumsal

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

hayata dönüşümünü sağlamasını teminen yasalardaki temel zihniyet değişiminin yargı mensuplarıncı da benimsenmesi çok önem arz etmektedir. Kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla yürüttüğümüz Komisyon çalışmalarımızda bugün bir kez daha yüksek yargı temsilcilerimize ağırladığımızı ifade etmem gerekir.

Kıymetli hâkimlerimiz, savcılarımız kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamındaki mevzuatın uygulanması ve uygulamada karşılaşılan sorunlara yönelik değerlendirmelerini yapacaklar. Yargı mensuplarımızın değerlendirmelerinin, şiddetle etkin mücadele etmek için, sorunların tespiti için çözüme çok ciddi katkı sunacağını biliyoruz. Bu vesileyle, kadına yönelik şiddetle etkin mücadelede mevzuatın etkin uygulanması ve mağdurların adalete erişiminin sağlanması önemli konu başlıklarımızdan. Bu hususta, yargı mensuplarımızın tespit ve önerileri Komisyon çalışmalarımız açısından oldukça önemlidir. Bu kapsamda, kadına yönelik şiddetle mücadelede Anayasa Mahkememizin rolü, Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda kadına yönelik şiddetle ve aile içi şiddetle ilgili uygulamalara yönelik kararlar, mahkemenin kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik tespit ve önerilerini dinlemek üzere bugün kıymetli Başkanımıza söz vereceğim.

Anayasa metni bizim en üst metnimiz ve özellikle Anayasa'daki 10'uncu maddemiz, kadına yönelik pozitif ayrımcılığı getiren 2010'daki değişikliğimiz elimizi çok güçlendiren bir metin ve bir madde. Aynı zamanda, Anayasa'nın 42'nci maddesi kadın, erkek, kızlarımızın eğitim hakkının verilmesi adına çok önemli Anayasa maddelerimizden bir tanesi ve 2010 yılındaki yapmış olduğumuz değişiklikle birlikte Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkının verilmesi yine çok önemli adımlardan bir tanesi.

Bu vesileyle, Anayasa Mahkememizin Kıymetli Genel Sekreteri Sayın Murat Şen'e sözü vermek ve Anayasa Mahkemesinin kadına yönelik şiddetle mücadelede sunacağı katkıları dinlemek isteriz.

Buyurun Sayın Murat Şen, sizi dinliyorum.

Mikrofonunuzu açıyorum hemen.

III.- SUNUMLAR

1.- Anayasa Mahkemesi Genel Sekreteri Murat Şen'in, AYM'nin kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunmasına yönelik kararları hakkında sunumu

ANAYASA MAHKEMESİ GENEL SEKRETERİ MURAT ŞEN – Teşekkür ederim Başkanım.

Kıymetli Komisyonun tüm üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, sizlere de arz ettiğimiz sunum biraz uzun, onun farkındayım, çok uzatmamak için de sunumdaki her konuyu anlatmayacağım. Hani, Komisyonumuza bilgi sunmak için o sunumu biraz uzun tuttum açıkçası, tüm kararları göstermek için.

Anayasa Mahkemesinin kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması hükmüne dair yaklaşımı aslında 2010 yılı Anayasa değişikliğinde çok ciddi bir değişime uğradı. Bunun temel sebebi, malumunuz, bireysel başvuru hakkının kabul edilmesi ve bu kapsamda, vatandaşların doğrudan Anayasa Mahkemesine ulaşmasına fırsat tanıyacak ve doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yoluyla temel hak ve özgürlüklerin ihlaline ilişkin şikâyetlerini iletebilecekleri bir yol ortaya çıktı. Tabii, bu değişiklik, temel hak ve özgürlüklerin korunmasında yeni bir evreye geçildi. Özellikle, bu konuda, Anayasa'nın ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşmesi'nin ortak alanında bulunan temel hak ve özgürlüklerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesi temel ilkelerini ve bununla ilgili olarak esasları belirledi. Bu dokuz yıllık tecrübe, zaten bize süreç içinde genel olarak, ilkesel olarak temel hak ve özgürlüklerin korunmasında nasıl yaklaşılması gerektiğini ve devletin ve kamu gücünün bunlarla ilgili olarak ihlal oluşturmayacak şekilde nasıl hareket etmesi gerektiğini çok net bir şekilde belirledi.

Tabii, kadına yönelik şiddet meselesinde de aynı durum söz konusu. Kadına yönelik şiddette de nispeten bakıldığı zaman, daha az başvuru ve karar sayısı gözüküyor. Bunun değişik temellerini birazdan anlatacağım, neden olduğunu, ancak onda da verilen kararlar açısından bakıldığında, Anayasa Mahkemesi genel olarak ilkelerini ve bu konuyla ilgili bakış açısını çok net bir şekilde ortaya koymuştur. Tabii, bu bireysel başvuru, Anayasa Mahkemesini salt norm denetimini yapan, soyut kavramlar üzerinden yetkisini kullanan bir kurum olmaktan çıkarttı, insana ve topluma dokunan bir yetki ve güce çevirdi. Tabii, insana ve topluma dokunan bu yapısı Anayasa Mahkemesinin somut olarak toplumsal olaylarda yaşanan birçok meseleyle ilgili olarak değiştirici ve yeni bir ufuk açıcı kararlar vermesine yol açtı. Nitekim, bu sayede, Anayasa Mahkemesi ülke gündemini uzun süre meşgul eden başörtüsü, evli kadının soyadı, usulsüz telefon dinlemeleri ve bunların basına sızdırılması, internet haberciliği, uzun tutukluluk, gizli tanıklık, yargılamada dijital verilerin kullanımı gibi pek çok meselede ufuk açıcı ve yargı teşkilatına ve yargıya içtihatlarıyla yol gösterici nitelikte kararlar verdi.

Anayasa Mahkemesinin, kadına yönelik şiddet bağlamındaki kararlarına ilişkin açıklama yapmadan önce birkaç hususa dikkat çekmek istiyorum çünkü Anayasa Mahkemesinin nasıl bir inceleme mantığıyla hareket ettiğini anlatmak açısından. Bu hakların klasik ayrımındaki negatif statü hakları, pozitif statü hakları ve aktif statü hakları ayrımının temelinde Anayasa Mahkemesi ortak alandaki temel hak ve özgürlükleri iki temelde yaklaşmaktadır: Bunlar, devletin negatif yükümlülükleri ve devletin pozitif yükümlülükleri olarak bakmaktadır. Devletin negatif yükümlülükleri, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini kullanırken devletin müdahale etmemesi olumsuz yükümlülüğünü içermektedir. Pozitif yükümlülük ise bunun tam tersine, devletin aktif olarak hareket edip yargısal, yasal veya mali tedbirler alarak temel hak ve özgürlüğün etkili bir şekilde kullanılması için ortam sağlamasını gerektirmektedir.

Tabii ki devletin negatif yükümlülüğü açısından, kadın hakları olarak ve kadına şiddetin önlenmesine yönelik olarak Anayasa Mahkemesi bu konuda şu hususu net bir şekilde söylemektedir ilke kararlarında: Bu tür, kadına yönelik şiddetteki asgari eşğin yani kabul edilebilir güç kullanımı belirlenirken yaş durumu ve sağlık durumu dışında cinsiyetin de özellikle gözetilmesi gerektiğini her fırsatta hatırlatmaktadır. Bu bağlamda, Anayasa Mahkemesinin birçok kararında, bu toplantı hakkı ve gösteri yürüyüşü de dâhil olmak üzere, mağdurun kadın olduğu durumlarda cinsiyetinin gözetilerek güç kullanılmasının ölçülülüğünü, gerekliliğini daha net bir şekilde ve daha hassas olarak değerlendirmektedir ve bu kapsamda da kadına yönelik bir şiddet olduğu zaman çok net bir şekilde erkeklere yönelik yani bu tür güç kullanımı ve meselesiyle ilgili, kamu gücünün kullanılmasıyla ilgili ihlal kararları daha kolay verilebilmektedir demek istiyorum çünkü bu daha sıkı ve hassas bir teraziyle tartılmaktadır.

Tabii ki pozitif yükümlülüklerle ilgili meselede de şöyle bir şey vardır: İnsan hakları meselesini sadece Anayasa Mahkemesi dikey bir mesele olarak görmemektedir, “Dikey” derken şunu kastediyorum: Devletle birey arasındaki bir mesele değildir sadece, birey ve birey arasındaki mesele de insan hakları meselesini ilgilendirmektedir, “Yatay etki” dediğimiz bu meselede Anayasa Mahkemesi özellikle kadına yönelik bireylerden ya da gruplardan gelen şiddet açısından da devletin pozitif yükümlülükleri olduğunu her fırsatta dile getirmektedir ki verdiği kararlar da aslında temelde bu tür pozitif yükümlülükleri kapsayan nitelikte kararlardır ve bu pozitif yükümlülük kapsamında Anayasa Mahkemesi temel olarak üç tane esasa bakmaktadır: Bunların birincisi, bireylerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini koruyan etkili mekanizmaların kurulup kurulmadığı; diğeri, gerekli usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal usullerin prosedürlerinin sağlanıp sağlanmadığı, diğeri ise idari ya da adli olsun uyumsuzluklarda ve tedbirlerde adil, etkili, hızlı ve yeterli gerekçelerle karar verilmesini temin etme ve somut olayın gerektirdiği ölçüde makul pratik tedbirler alma konusunda sorumluluğunun, devletin sorumluluğunun olduğunu belirtmektedir.

Bu belirttiğim üç kriterin, pozitif yükümlülük açısından belirten üç kriterin ilk ikisiyle ilgili olarak Anayasa Mahkemesi genel olarak mevcut düzenlemelerin, yasal prosedürlerin ve yargısal süreçlerin usul açısından bakıldığında yeterli olduğunu söylemektedir yani devletin bu konudaki pozitif yükümlülüğünü yerine getirdiğini kabul etmektedir. Nitekim 6284 sayılı Kanun’la ilgili norm denetimi kararlarında da ki bunlarla ilgili olarak somut norm denetimiyle yani siyasi partiler tarafından değil de mahkemelerden gelen iptal, itiraz başvurularını değerlendirdiği kararlarında da Anayasa Mahkemesi bu mevcut sistemin etkili olduğunu ki bunlarda Bakanlığın müdahil olma meselesi de var, işte, tedbirlerin herhangi bir şekilde kesinleşip tebliğinin beklenmeden hemen uygulanması meselesi de var. Bu tefhim ve tebliğ, bunlarla ilgili olarak bize iptal davası yani itiraz yoluyla iptal davası açılmıştı mahkemeler tarafından, onların hepsini Anayasa Mahkemesi Anayasa’ya aykırı olmadığına karar verdi ve bu şekilde 6284 sayılı Yasa’yla ilgili olarak Anayasa Mahkemesi mevcut mekanizmasının devletin kadınlara yönelik şiddeti durdurmaya yönelik mekanizma kurma yükümlülüğünü yerine getirdiğini değerlendirdi ve bunlarla ilgili herhangi bir şekilde Anayasa’ya aykırı bir durumun olmadığını belirtti.

Tabii ki 6284 sayılı Yasa, bu, kadına yönelik şiddet ve şiddet tehdidiyle ilgili en önemli araç ve mekanizma şu anda mevcut yargısal sistem içinde ve Anayasa Mahkemesi bu konularla ilgili olarak özellikle mevcut alınan acil tedbirlerle ilgili kararların tedbir niteliğinin, tedbirlerinin, tedbir konularının sınırlı sayıda sayılmadığını ve daha farklı bir şekilde uygulanabileceğini ve bu konuda ilgili yargı makamlarına geniş takdir yetkisi verildiğini, idari makamlara takdir yetkisini verilmesinin iyi olduğunu her fırsatta belirtmiştir. Ayrıca, bu konuyla ilgili olarak her somut olayın özelliğine göre alınması gereken en uygun tedbirlerin bir ve birkaçına karar verme noktasında uygulayıcının elinin rahat olduğunu ve bu konuyla ilgili ciddi mekanizmalarla donatıldığını Anayasa Mahkemesi belirtmiştir. Bu kapsamda tabii Anayasa Mahkemesi devletin koruma yükümlülüğünün yani pozitif yükümlülüğünün ilk iki aşaması olan yani bir yargısal mekanizma kurma, mevzuat hazırlama peşine de yargısal mekanizma kurma açısından yeterli ve başarılı olduğunu söylemektedir. Ancak diğer konuya geçtiğimiz zaman yani adli veya idari birimlerin uyumsuzlukla ilgili konusunda pozitif yükümlülüklerini yerine getirilmesi konusunda Anayasa Mahkemesinin farklı değerlendirmeleri vardır. Bu konuyla ilgili zaten açıkçası genel ilkesel bakış açısı Anayasa Mahkemesinin aslında 6284 sayılı Kanun’un 1’inci maddesindeki esaslar üzerinden gitmektedir yani etkili, hızlı ve kadına yönelik şiddeti engelleyecek şekilde ilgili birimlerin hareket etmesini gözetmektedir ve bu kapsamda Anayasa Mahkemesi birçok karar vermiştir. Yani “Birçok karar vermiştir.” ifadesi aslında yanlış oldu, “Çok az karar vermiştir.” diyebilirim, bunun temel sebebini de şimdi anlatacağım. Ama Anayasa Mahkemesi bu konuyla ilgili olarak birincisi 17’nci maddede düzenlenen, 17’nci maddenin 1’inci fıkrasında düzenlenen kişinin maddi ve manevi bütünlüğünün korunması ve geliştirme hakkı çerçevesinde değerlendirmeler yapmaktadır. Bütün bireysel başvuru kararımızdaki ihlaller bununla ilgilidir.

Bunun dışında, yine, kadına yönelik ve çocuğun korunması temelinde 20’nci madde bağlamında aile hayatına saygı hakkı ve 17/3’te yani kötü muamele yasağı kapsamında da ihlal kararları bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin kadına yönelik şiddet açısından kararlarının sınırlı olmasının temel sebebini aslında şuna dayandığını düşünüyoruz yani bu tamamen öngörü, bunu uygulamacılar ve Adalet Bakanlığı istatistikleri daha doğru gösterecektir ama tedbir kararlarının tedbir taleplerinin yerine getirilmesi olarak görüyoruz çünkü bize daha çok hakkında tedbir uygulanan erkekler başvuruyor yani bizim o tür başvurularda daha fazla sayımız var ancak bu başvuruların yüzde 95’i atılıyor yani “atılıyor” dediğim kabul edilemezlik kararıyla sonuçlanıyor. Burada ya usul eksiklikleri oluyor ya da iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğu 6284 sayılı Kanun’un gerekleri kapsamında hareket edildiği şeklinde geliyor. Bu, bizim kadına yönelik şiddet açısından kadın başvurularında farklı bir yani diğer tarafı görme fırsatı veriyor diyebiliriz belki, özellikle hakkında tedbir kararı uygulananlarla ilgili olarak.

Anayasa Mahkemesinin bu konuda dikkat çektiği kararlarda da, size sunduğumuz sunumunda da görmüşsünüzdür, genelde gizliliğe de çok ciddi bir şekilde riayet ediyor, özellikle kadına yönelik şiddetteki kararlarının isimlerini biz genelde internet sitemizde tüm kararlarımızı yayınlıyoruz ve isimler yayınlanıyor ancak kadın mağdurlarının olduğu başvurularda özellikle gizlilik kararı veriliyor, kendi talepleri de gözetilerek veya resen bu konuyla hareket ederek olayın ciddiyeti ve başvurunun herhangi bir mağduriyete, tekrar yeni bir mağduriyete uğramaması için.

Bu konuyla ilgili olarak verdiğimiz birkaç örnek karardan bahsetmek istiyorum: Bunlardan ilki A.Z.Ö. kararı. Bu kararda başvurucu kendisinin ve müşterek çocuğunun eski eşi tarafından şiddete maruz kaldığını ve tehditler altında tutulduğunu, işten ayrıldığını, çocuklarıyla birlikte eve kapandığını ve şiddet korkusu içinde yaşadığını ve psikolojinin bozulduğunu ileri sürüyor ve bu konuyla ilgili olarak da mahkemeden talepte bulunuyor ve talebi kendisinin ve çocuğunun kimliğinin değiştirilmesiyle ilgili olarak başvuruyor bu konuyla ilgili. Öncelikle ilk derece mahkemesi olarak aile mahkemesi bu itirazı reddediyor, sonra itiraz üzerine itiraza bakmaya yetkili mahkeme itirazı kabul ediyor ve kimliğinin, kendisinin ve çocuğunun kimliğinin değiştirilmesine karar veriyor ancak o tarihte kanunun yeni girdiği ve kimlik değiştirilmesine ilişkin ikincil düzenlemelerin daha yürürlüğe girmemesi söz konusu. İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak bunlar, o tarihte o yönetmeliğin hazırlıkları var, bu yüzden gecikmeler yaşanıyor. Daha sonra da bunun altı aydan daha aşağı ve en çok altı ay süreyle verilebileceğine yönelik İçişleri Bakanlığı talebi reddediyor, mahkeme kararını reddediyor ve diyor ki başsavcılığa: “Tekrar talepte bulunun, aile mahkemesi tekrar karar versin.” Aile mahkemesi süresiz olarak kimliğin değiştirilmesine karar veriyor. Anayasa Mahkemesi bu başvuruda şunu söylüyor, yaklaşık on ay süren bu meselenin kadının, mağdurun başvurunun mağduriyetini giderecek şekilde hızlı ve etkin hareket edilmediğine karar veriyor Anayasa Mahkemesi ve bu kapsamda maddi ve manevi varlığının bütünlüğünün korunması hakkının ihlal edildiğine karar veriyor. Bu açıdan Anayasa Mahkemesi 6284 sayılı Kanun’un esaslarında da geçen yani 1’inci maddesinde geçen esasları da dikkate alarak verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında süratli bir usulün izlenmesinin esas olduğunu ve bu kapsamda kuralların da pratik bir şekilde işler hâle getirilmesinin önemini vurguluyor. Hani, belki bu konuyla ilgili olarak belirli şekilde hızlı hareket edilmesini sağlayan sürelerin belirlenmesi bu tür kimlik değişimi ya da benzeri meselelerde daha hızlı çözümlerin sebebine düzenleyici sürelerin olması daha makul süreler belirlenerek daha hızlı olmasına sebep olabilir yani bu on aylık bir süre kendi içinde uzun olarak değerlendirilmiştir.

Bunun dışında, Anayasa Mahkemesi K.Ş. kararında da kadın yine şiddete uğruyor ve aynı kurumda çalıştığı kocası tarafından darp edilen ve bıçaklanarak yaralanan başvurunun görev yerinin değişiklik talebinin reddedilmesini incelemiştir. Sınıf öğretmeni olan başvuru “Eşimden dolayı şiddet tehdidi altındayım, tayininim çıkarılmasını istiyorum.” diye başvurmuş ancak ilgili il millî eğitim müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı üzerinden aile mahkemesinin herhangi bir karar vermediği, buna yönelik bir tedbir kararı vermediğini gözeterek talebi reddediyor. Bunun üzerine başvuru aile mahkemesine gidiyor, diyor ki: “Bakanlık reddetti yani il millî eğitim müdürlüğü talebimizi reddetti, siz karar verin.” Ancak mahkeme de bu sefer “Bu, idari bir meseledir, ben karışmam.” deyip tedbir kararı vermiyor. Bunun üzerine Anayasa Mahkemesi bu konuda da ihlal kararı vermiştir, kişinin maddi ve manevi bütünlüğünün korunmasıyla ilgili olarak da. Bu konuda özellikle makul ve pratik tedbirlerin alınmasının önemi, bunun takip edilmesinin önemi ve bu bağlamda belki kamu kurumlarının ve ilgili makamlarının çekingen davrandığının gözetilmesi gerekiyor bunlarla ilgili olarak. Bu bağlamda da belki bu konuyla ilgili geçici görevlendirmeler ya da alternatif tedbirler düşünülebilir yani çekingen davranmasına sebep olacak meselelerle ilgili olarak.

Bunun dışında da Anayasa Mahkemesinde en önemli meselelerden birisi de eğer hakkında tedbir verilen kişinin tedbirlere uymaması hâlindeki zorlama hapsi meselesinde, mahkemenin reddetmesi hâlinde ilgili ve yeterli güçlü gerekçe yazılması gerektiğini söylüyor. Yani Anayasa Mahkemesi şunu söylüyor: İlgili aile mahkemesi eğer bunu zorlama hapsine kabul etmiyorsa niye kabul etmediğini somut olarak ayrıntılı bir şekilde anlatarak reddetmeli, bu da üst mahkeme ya da Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda denetime imkân sağlaması açısından çok önemli ve mahkemeye ilgili ve yeterli gerekçe sunulmadığı durumlarda da ihlal kararı veriyor.

Bunun dışında Anayasa Mahkemesinin kabul edilemezliğe ilişkin kararları da söz konusu ancak bunlar size sunduğum sunumda olduğu için ayrıca ayrıntılı vaktinizi almak istemiyorum ama buradaki temel meseleler başvurusunun hakkında tedbir kararı verildikten ve tedbir süresi geçtikten sonra da bu konuyla ilgili olarak ara süreçte... Yani şunu söylemek istiyorum: Tedbir kararı verildi ve tedbir kararının süresi bittikten sonraki süreçte kişi başvurmadığı sürece herhangi bir harekete geçilmiyor. Anayasa Mahkemesi burada sadece devletin ve kamu gücünün sorumluluğu olduğunu söylemiyor, kişinin de sorumlu olduğunu söylüyor yani bu kamu gücünü harekete geçirecek şekilde en azından bir şeyler yapması gerektiğini kararlarında vurgulayarak ve belli konularda bu hareketsizliği de daha ihlal olmadığı yönündeki sonuç için gerekçe oluşturuyor.

Bu kapsamda bir de biraz önce bahsettiğim madalyonun öteki yüzü, hakkında tedbir kararı verilen kişilerle ilgili Anayasa Mahkemesinin 2 tane kararı var. Birisi Genel Kurul kararı, bunun ilki masumiyet karinesiyle ilgili karar. Anayasa Mahkemesi bu kararda şunu söylüyor: Aile mahkemesi kararlarında ya da bu tür şeylerde erkeğin -ya da işte hakkında tedbir kararı verilen deyim çünkü kanunda farklı bir şekilde de tedbir kararı verilebiliyor- tedbir kararı verilenin şiddet uygulayan olarak nitelendirilmemesi gerektiğini, bu tür bir ibarenin kişinin hakkında isnat edilen eylemi gerçekleştirdiği izlenimini uyandırdığını nitekim aile mahkemesi ve diğer kamu kurumlarının da bu kavram dışında kavramlar kullandığını yani “şiddet uyguladığı iddia edilen” şeklinde. Çünkü tedbir kararının niteliği, hızlı bir şekilde karar verip çok fazla bir gerekçe de sunmadan ve sabit olmadan yani suçu işlediğine dair şüpheyi kaldıracak kesin deliller olmadan kararlar verildiği için buna dikkat edilmesi gerektiğine aksi takdirde masumiyet karinesinin ihlal edileceğini söylüyor. Bu konuda şunu da söyleyeyim: Anayasa Mahkemesi kabul edilemezlik kararlarından birisinde 6284 sayılı Kanun’da verilen tedbir kararının bununla bağlantılı ceza davasında kesin delil olarak kullanılmasının beklenemeyeceğini de söyledi çünkü tedbir kararı niteliği itibarıyla hızlı kararlı ve önleyici bir mesele olduğunu, burada tedbir kararı verilmesi gereken kişinin darp ettiğini ya da şiddet uyguladığını kesin delil olarak göstermeyeceğini sadece bunun yanında yan delil, diğer delillerle ortaya konulması gerektiğini söyledi.

Diğer bir mesele de tabii ki tedbir kararlarına hızlı karar veriliyor ve çabuk hareket edilmesi gereken kararlar, durumlar, olaylar. Bu bağlamda, Anayasa Mahkemesi tedbir kararlarının gerekçesinin yazılmasında esnek davranabileceğini kabul ediyor. Yani bu konuda Anayasa Mahkemesi diğer gerekçeli karar hakkı çerçevesindeki bakış açısından daha esnek olunabileceğini çünkü burada Anayasa’nın tedbir kararı verilmesi gerektiren sebeplere nasıl ulaşıldığına kısaca değinilmesinin yeterli olacağını ancak itiraz makamının yani tedbir kararı verildikten sonra itiraz eden ilgili mahkemenin daha güçlü gerekçe yazması gerektiğini söylüyor ve bununla ilgili de birçok ihlal kararı var. Çünkü itiraz makamı da buradaki meselede tabii ki Anayasa’nın 10’uncu maddesi kapsamında pozitif ayrımcılık temelinde kırılğan grup olarak kabul edilen kadınların korunmasının esas olduğunu ancak burada yarışan haklar olduğunu, karşı tarafın da belli hakları olduğunu... Burada tabii, üstünlüğün kadın haklarına verileceği konusunda hiçbir tereddüdünün olmadığını ama diğer hakkına tedbir uygulananların da haklarının kısmen de olsa -ki burada gerekçeli karar hakkı açısından- gözetilmesi gerektiğini belirtiyor.

Bunun dışında Anayasa Mahkemesinin en son imzada olan bir Genel Kurul kararı var. Bunda da alt sınırdan uzaklaştıran tazyik hapsi yine bu hakkında tedbir uygulanan kişi tarafından Anayasa Mahkemesine getirildi. Hakkında verilen tazyik hapsi kararının alt sınırdan uzaklaştırtıp yanılmıyorsa sekiz gün ya da on günlük bir tazyik hapsi veriliyor. Bununla ilgili, özgürlük ve güvenlik hakkının ihlaliyle geliyorlar bize. Genel Kurulda yayınlanmadı, yakında yayınlanacak. Anayasa Mahkemesi şunu söylüyor: Bu tür 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tazyik hapislerinde alt sınırdan uzaklaştırılmasının ve kadına yönelik şiddetin engellenmesi amacıyla bu tür şekilde tazyik hapsinin güçlendirilmesinin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını ihlal etmediğine karar verdi. Bu karar da yakında yayınlanacak.

Temel olarak Anayasa Mahkemesinin bakış açısı ki bu kadına yönelik şiddetle ilgili değil ama pozitif ayrımcılık açısından da Anayasa Mahkemesinin 10'uncu maddeyi kullanarak pozitif ayrımcılıktan işçi kadınlarla ilgili olarak verdiği ve pozitif ayrımcılık yapılabileceği bir çok kararı da var. Tamamen bu meseleye pozitif yükümlülük temelinde bakıyor ve devletin pozitif yükümlülüklerini sistem kurma ve yargısal prosedür kurma açısından sağladığını ancak uygulamada bu aksaklıkların ortaya çıktığını ve bununla ilgili gerekli tedbirlerin alınması gerektiğine yönelik yol gösterici kararlar veriyor.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Murat Şen'e, Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterimize ben çok teşekkür ediyorum.

2010 yılında Anayasa'nın 148'inci maddesinde yapılan değişiklikle kişilere temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapabilmesi imkânı sunulmuş ve bugünkü sunumu da bu bireysel hakka istinaden yapılan çalışmaları bizimle paylaşmasıyla neticelenmiş vaziyette. Çok önemli görüyorum. Yargının tükendiği ya da sonucundan memnuniyet duyulmadığı anda bireysel olarak başvurabilecekleri bir mekanizmanın olması, Anayasa Mahkemesine başvurunun yapılabilir olması çok önemli bir adım ve haklar yönünden bakıldığında da vatandaşlarımızın, özellikle kadınlarımızın başvurabilecekleri Anayasa Mahkemesi ve değerlendirmeleri var. Bu esnada ikinci bir değerlendirme ya da farklı bir gözle bakarak da madalyonun diğer yüzü dediğiniz ki biz hep Komisyonumuzda fail olarak nitelendirdik ama tedbir kararlarının mahkeme kararı olmadığını düşündüğümüz anda bu konudaki bireysel başvurulara bakıldığında da masumiyet karinesiyle ilgili söylemlerinizin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu vesileyle verdiğiniz tüm bilgiler için çok teşekkür ederim.

Kıymetli Başkanlarım, usullerimiz, sizleri dinleyeceğiz, sonra milletvekillerimize sözlerimizi vereceğiz ve milletvekillerimiz hem sözlerini hem de sorularını size sorarken bilgilerini, isimlerini vererek sorularını size yöneltecekler.

Şimdi, sözü Hâkimler ve Savcılar Kurulu 1. Daire Başkanımız Sayın Halil Koç'a bırakmak isterim. Öncesinde, Halil Başkana ve tüm Hâkimler ve Savcılar Kuruluna bir kez daha hayırlı uğurlu olsun diyorum. Meclisimizdeki geçen haftaki seçimlerinden sonra dün Anıtkabir ziyaretlerinizi yaptınız ve Sayın Cumhurbaşkanımızın kabulleri vardı. Ben size ve tüm Hâkimler ve Savcılar Kuruluna bir kez daha Sayın Bakanımızın nezdinde hayırlı uğurlu olsun diyorum ve adaletli ve adil kararlarınız için şimdiden çok teşekkür ediyorum.

Buyurun Kıymetli Başkanım, söz sizin.

2.- *Hakimler ve Savcılar Kurulu 1. Daire Başkanı Halil Koç'un, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde HSK'nın yaptığı çalışmalar hakkında sunumu*

HSK 1. DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlarken önemli bir konuda da Hâkimler ve Savcılar Kurulunun bu alandaki faaliyetlerini anlatma anlamında böyle bir imkân sunduğunuz için de teşekkür ediyoruz. Ayrıca, Hâkimler ve Savcılar Kurulumuz yeni dönemine başladı. Türkiye Büyük Millet Meclisimizin de Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyelerini seçerken oluşturduğu uzlaşî kültürü ve toplumumuza verdiği mesaj anlamında Gazi Meclisimize de çok teşekkür ediyoruz. İnşallah, ülkemiz, yargı camiamız için hayırlı çalışmalar yapmayı ümit ediyoruz.

Sayın Başkanım, tabii, sizler de bahsettiniz, kadına yönelik şiddet konusu bizim ne zaman gündemimize geliyor? Tabii, şiddet oluştuğu zaman. Burada da artık olay kriminalize olup savcı ve hâkimin önüne geldiği zaman biz artık ilgilenme durumunda kalıyoruz. Burada bize düşen, tabii, bu fiilin cezasını adil bir şekilde hâkimlerimizin takdir etmesi, bir de cezaların caydırıcılığı anlamında bu şiddetin önlenmesinde ne kadar önem arz eder? O durum ortaya çıkıyor fakat ne yazık ki görüyoruz ki cezaların caydırıcılığı ilkesi bile bazen bu anlamda yetersiz kalıyor, maalesef, şiddet artıyor. Bu çalışmaların da inşallah, onların azalmasına vesile olacağını ümit ediyoruz.

Hâkimler ve Savcılar Kurulumuzun bildiğiniz gibi Anayasa'nın 159'uncu maddesinde görevleri belirlenmiş, daha çok hâkim, savcılarımızın özlük haklarıyla ilgili iş ve işlemlerini yapan idari bir kurul olarak ortaya çıkıyor kurulumuz. Tabii, biz mahkemelerin bağımsızlığı, tarafsızlığı esasına göre çalışıyoruz ama neticede verdiğimiz kararlar idari kararlar hâkim ve savcılarımızın vereceği kararlarla ilgili herhangi bir şeyimiz söz konusu değil, biz adaletin en iyi şekilde tesis edilmesi için mahkemelerimizin organizasyonunu yapan bir kuruluz. Burada, bu konuda da bize verilen görev 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleriyle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkındaki Kanun gereğince bizim bu konuda ilk konuda yaptığımız iş, ihtisas aile mahkemeleriyle ilgili ihtisas mahkemelerini oluşturmaktır ve bu konuyla ilgili de bizim Hâkimler ve Savcılar Kurulumuzun 1.Dairesi 27/12/2019 tarih ve 1584 sayılı Kararıyla aile hukukuna ilişkin uyumsuzlukları çözmekle görevli ihtisas mahkemeleri olarak 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun uyarınca aile mahkemeleri kurulmuş ve faaliyete geçirilmiştir. Buna ilaveten aile içi ve kadına yönelik şiddet eylemlerinde ve buna bağlı olarak 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında verilen önleyici ve koruyucu tedbir kararlarının sayısında yaşanan artışlar gözetilerek mahkemelerin verimliliği, etkinliği ve bu konuda alınacak tedbir kararları yönünden ivediliğinde sağlanması amacıyla aile mahkemesi bulunan yerlerde 6284 sayılı Kanun uyarınca gelecek işlere o yerdeki belirli aile mahkemelerinin bakması, aile mahkemesi bulunmayan yerlerde ise gerek aile mahkemelerinin görev alanında olan dava ve işlere gerekse de 6284 sayılı Kanun uyarınca gelecek işlere bakmak üzere o yerdeki belirli asliye hukuk mahkemelerinin bakması hususunda ihtisas mahkemeleri belirlenmiştir.

Bu kararımız ne anlama geliyor? Aile mahkemesinin bulunmadığı yerlerde ve aile davalarının ayrılmadığı yerlerde aile mahkemesinin görev alanı olan dava ve işler ile 6284 sayılı Kanun kapsamındaki önleyici ve koruyucu tedbir işlemlerine bir asliye hukuk mahkemesi olan yerlerde sadece bu mahkememiz bakıyor. Zaten bizim bölge olarak 4'üncü, 5'inci bölgelerimizde küçük işlerde aile işlerine de asliye hukuk mahkemeleri bakıyor. Mecburen bu işlere de bu mahkememiz bakıyor. İki veya daha fazla asliye hukuk mahkemesi bulunan yerlerde ise 2 numaralı asliye hukuk mahkemeleri bu işlere bakıyor. Burada da kısmen bir ihtisaslaşma sağlamış oluyoruz. Aile mahkemesi bulunan yerlerde ise 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında gelecek önleyici ve koruyucu tedbir işlerine bir tek aile mahkemesi var ise zaten mecburen bu mahkememiz bakıyor ama 20'den az aile mahkemesi bulunan yerlerde 1 numaralı aile mahkememiz sadece bu işlere

bakıyor, sadece 6284'ten kaynaklanan başvurulara bakıyor. Eğer bulunduğu merkezde 20'den fazla aile mahkememiz var ise 1 ve 2 numaralı mahkemelerimizi sadece bu işe hasredilmiş olarak görevlendirdik ve bu anlamda gerekli ihtisaslaşmayı sağlamıştır.

Bilgi olarak şunu arz edeyim: Malum aile mahkemeleri 4787 sayılı Kanun kapsamında her ilde ve nüfusu 100 bini aşan ilçelerde kurulabiliyor. Bizim şu anda 424 adliye merkezimizde kurulu aile mahkememiz var, bunun 382 tanesi hâlihazırda faaliyette hâkimleri olan mahkemelerimiz. Bu 382 aile mahkemesinde de 438 hâkimimiz görev yapmakta. Şimdi, bu ihtisas anlamında da 6284 sayılı Kanun'dan kaynaklanan işlere bakmakla görevli ihtisas mahkemesi sayımız 105, sadece Türkiye çapında 105 mahkememiz bu işlere bakıyor. Asliye hukuk mahkemesi olarak da 575 mahkememiz yine bu aile hukukunda kaynaklanan işlere bakıyor. Dolayısıyla, toplam 680 mahkememiz de aile hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklara bakılıyor. Buralarda 790 adet hâkimimiz görev yapıyor. Bir de yine 4787 sayılı Kanun'da belirtildiği üzere aile mahkemesinde görev yapacak hâkimlerimizin evli ve çocuk sahibi olup 30 yaşını doldurması tercih sebepleri arasında yer alıyor. Tabii, bizim şu andaki mevcut hâkim, savcı profilimiz biraz daha genç olduğu için, tabii, her yerde, maalesef, bu şartı yerine getiremiyoruz ama bu anlamda da kanunun öngördüğü anlamda da "müstemir yetki" dediğimiz hâkimlerimizi yetkilendirirken bu hususlara da dikkat etmeye çalışıyoruz.

Ayrıca, yine, münhasıran aile mahkemesi olan yerlerde münhasıran 6284 sayılı Kanun'dan kaynaklanan işlere bakmakla görevli ihtisas mahkemesi sayımız 18 tane. Mahkemelerimiz daha çok mesela, Adana, Ankara, Ankara Batı, Antalya, Bakırköy, Küçükçekmece, Bursa, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İstanbul Anadolu, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin'de sadece aile mahkememizin bulunduğu yerlerde tek ve iki, bazen iki bazen tek mahkememiz 6284 sayılı Yasa'dan kaynaklanan işlere münhasıran ihtisas mahkemesi olarak bakıyor. Tabii, bu dönemde mesela, örnek olması açısından 2020 yılında Ankara'da 2 mahkememiz var, 3 hâkimimiz bu işe bakıyor.

Toplam gelen 6284 sayılı Kanun'dan kaynaklanan iş sayımız 2020 yılında 13.477 iş gelmiş mesela. İstanbul'da yine Anadolu tarafında daha ağırlıklı 17.605 iş gelmiş, İzmir'de 11.915 civarında iş gelmiş. Dolayısıyla, çok yoğun bir, tabii, başvuru var. Bir de bizim Bakanlığımızın Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünden aldığımız kayıtlara göre bir de tabii, kolluk amiri kararlarının onaylanması talebiyle gelen işlerimize de bu hâkimlerimiz bakıyor. Mesela, 2020 yılında 192.697 adet onaylanma talebi gelmiş. Mesela, bunun 133 bin adedi kabul edilmiş, bir kısmı da reddedilmiş.

Yine, koruma kararlarında 2020 yılında 116.512 koruma tedbiri gelmiş, bunun 81.935 tanesi kabul edilmiş, bir kısmı da reddedilmiş. 2021 yılında da sayılarımız yine aşağı yukarı geçen yıla yakın bir şekilde, o rakamları yakalayacak şekilde gözüküyor.

Buradaki bizim ihtisas mahkemelerimizin bize faydası ne oldu? Bu 6284 sayılı Kanun kapsamında belirlenen ihtisas mahkemeleri diğer mahkemelerimize göre, tabii, daha fazla hem işe bakmış oldu hem de daha hızlı kararlar verilmiş oldu. Bu konudaki talepler yaygınlaştığı zaman diğer işlerin arasında öncelik anlamında sıkıntılar oluşturuyordu. Bazen tedbir kararlarının gecikmesiyle kamuoyuna yansıyan şiddet görüntüleri ortaya çıkıyordu. Bu anlamda daha hızlı karar verme ve önleme anlamında faydalı olduğunu düşünüyoruz.

Bizim kurulumuzun görev alanına giren diğer bir konu da bu mahkemelerde görevlendirilmiş veya görevlendirilecek hâkimlerimizin eğitimiyle ilgili. Malumunuz 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'muzda hâkimlerin, savcılarının meslek içi eğitimi görevi Türkiye Adalet Akademisine verildi. Tabii, Türkiye Adalet Akademisi bu eğitimleri yapıyor ama Hâkimler ve Savcılar Kurulu bu programı birlikte hazırlıyoruz ve hâkim ve savcılarımızın eğitimini birlikte yapıyoruz. Meslek öncesi eğitimde zaten Türkiye Adalet Akademisi aday hâkim ve savcılara bu konuda da zaten hem ders veriyor hem

de spesifik eğitim yapıyor. Örneğin, bu 2020 yılında 550 civarında hâkim ve savcı adayına bu eğitim yapılmış; yine, 2021 yılında 524 kişiye 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve uygulamaları hakkında eğitim verilmiştir.

Yine, Hâkimler ve Savcılar Kurulumuzla yapılan ortak çalışmalarda 2019 tarihinde 115 hâkim savcıya, 2020 tarihlerinde 106 hâkim savcıya 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uygulamaları konusunda seminerler düzenlenmiş ve bu eğitimler verilmiştir.

Yine, Adalet Bakanlığımızın Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığınca düzenlenen Kadına Yönelik Şiddetle Etkin Mücadele Çalıştay'ına da 98 hâkim ve savcıyı biz görevlendirdik. Bu görevlendirmeler Hâkimler ve Savcılar Kurulumuz 1. Dairesi tarafından yapılıyor ve bu mahkemelerde görev yapan hâkim ve savcılarımız tercih ediliyor.

Yine, tabii, bizim tam görev alanımıza girmemekle birlikte başsavcılıklarımıza tavsiyemiz başsavcılıklarımız bünyesinde aile içi şiddet bürolarının özellikle ihtisas bürosu olarak kurulmasını öneriyoruz ve büyük illerimizin büyük kısmında da -burada da Başsavcımız mutlaka bilgi verecektir- bu büroları kurduk başsavcılarımız, orada da görevlendirilen savcılarımızı da bu eğitimlere dâhil etmeye çalışıyoruz.

Biz, yine, hâkim ve savcılarımızı, özellikle hâkimlerimizi aile mahkemelerinde ve bu ihtisas mahkemelerinde görevlendirilen hâkimlerimizi de daha çok başarılı, bu eğitimlere katılan, terfileri iyi olan hâkim ve savcılarımız arasından, hâkimlerimiz arasından seçmeye gayret ediyoruz ve bu anlamda verilen kararların hızlı, isabetli ve adaletli olması yönünde elimizden gelen gayreti göstermeye çalışıyoruz.

Ben bu fırsatı verdiğiniz için tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok Kıymetli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Hâkimler ve Savcılar Kurulunu temsilen Sayın Başkanımız bize sunumlarını yaptı.

Özellikle ihtisaslaşan mahkemelerimizin olmasını 6284 sayılı Yasa'mızın kapsamının da içine alındığı aile mahkemelerin varlığını çok önemsiyoruz. Tabii, Sayın Bakanım dün ifade etti ve biz de duymaktan çok mutlu olduk.

6284 sayılı Kanun'dan kaynaklanan işlere bakmakla görevli ihtisas mahkemesi sayısı, aile mahkemesi olmakla birlikte aile davasına bakmayan, sadece tedbir davalarına bakan mahkemelerimizin sayısı 18.

HSK 1. DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Evet.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bu sayılarımızın artması bizim sizden özel isteğimiz, Komisyonumuzun özel isteği.

Tedbirlerle ilgili yaşanılacak sorunlar, adaletli tedbir kararları, sayılarının artması ihtisaslaşma adına çok önemli ve aile mahkemelerimizin sayıları 105 ve 100 binin üzerinde olan il ve ilçelerimizde dediniz. Tüm illerimizde aile mahkemelerimiz var mı? 100 binin altında olan illerimiz var.

HSK 1. DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Bazı illerimizde yok, Muş'ta yok mesela. O tür illerimiz var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Mesela, Tunceli'de var mı?

HSK 1. DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Gümüşhane'de yok, Hakkâri'de yok, Bitlis, Bingöl'de yok. İnşallah onları da...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, bu konudaki hassasiyetinizi biliyorum, sizin yetkileriniz çerçevesinde aile mahkemelerimizin olmayan illerde kurulması konusundaki hassasiyetinizi biz sizden isteyelim, Sayın Bakanımızla da paylaşalım.

HSK 1. DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Şöyle Sayın Başkanım: “Yok.” derken buralarda aslında kurulu mahkememiz var, Hâkimler ve Savcılar Kurulumuz oluşan iş sayısına göre gelen mesela, asliye hukuk mahkemelerine aile kısmıyla ilgili gelen sayılara göre biz faaliyete geçiriyoruz dönem dönem. İnşallah bu önümüzde “müstemir yetki çalışması” dediğimiz hani hâkimleri görevlendirme çalışmamız var, yine bu istatistiklere bakarak bu olmayan yerlerde de faaliyete geçirme imkânımız olan yerler olacaktır mutlaka. Bunu artık biraz daha önemseriz inşallah belki bütün il merkezlerimizin hepsinde bir aile mahkemesi faaliyete geçirmeye çalışalım inşallah.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yani özellikle yüksek yargı organlarımızı davet ederken yürütmemizin de temsilcileri bakanlarımızı davet etmemizin en önemli sebebi farkındalık yaratmak. Yani diğer bürokratlarımız geldiğinde sizlerin burada olduğu kadar bu farkındalığı yaratamıyoruz, bakanlarımız için de aynı şeyi söylüyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetleme yetkisi çerçevesinde hem bakanlarımız hem de ilgili kurumlarımızın bize vermiş olduğu bilgileri çok önemsiyoruz ama sadece bilgi vermekle değil bizim bu konudaki size önermelerimize de hassasiyet göstermeniz bizim için çok kıymetli.

Sayın Koç Başkanına çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, sözü -Yargıtay Başkanımızla konuştuk- Yargıtayımızı temsilen Birinci Başkan Vekilimiz, Ceza Kurulu Başkanımız Eyüp Yeşil Başkanımıza sözümüzü veriyoruz.

Buyurun Kıymetli Başkanım, söz sizde.

3.- *Yargıtay 1. Başkan Vekili Eyüp Yeşil'in, kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin yargı kararları hakkında sunumu*

YARGITAY BİRİNCİ BAŞKAN VEKİLİ EYÜP YEŞİL – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Sizi ve şahsınızda Komisyon üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu Başkanı olarak görev yapıyorum.

Bildiğiniz gibi adli olaylarda hem hukuk hem ceza bakımından ilk derece mahkemelerinde istinaf mahkemelerinin vermiş olduğu kararlar temyiz mercisi olarak, yüksek mahkeme olarak Yargıtayda incelenmekte; dairelerin verdiği kararlara karşı direnme söz konusu olursa yerel mahkemelerde, bunlar ceza genel kuruluna intikal etmekte; yine, dairelerin kararlarına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına itiraz etme hakkı bulunuyor. Bu itirazlar da genel kurulda değerlendiriliyor, kesin şekilde karara bağlanıyor. Ancak bu kararlara karşı bireysel başvuru veya Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru söz konusu.

Genel kurul 21 kişiden oluşuyor; yani 21 yüksek hâkim, deneyimli hâkim arkadaşımız tarafından konu ayrıntılı tartışılıyor ve uyuşmazlık konusu karara bağlanıyor.

Bu görev bize tevdi edilince biz “Acaba ne sunabiliriz?” dedik. Anayasa Mahkemesi açısından Murat Bey konuyu anlattı, Halil Başkanım aile mahkemesi ile ilgili, yine aile hâkimimiz de burada, o sizlere bu konuyla ilgili özellikle 6284 sayılı Yasa’yla ilgili bilgi verecektir. Bu konu tedbir kararı olduğu için Yargıtaya bu konular intikal etmiyor. İlk derece mahkemelerinde konu kesinleşiyor ancak şunu görüyoruz: Gerçekten bu yasa kadına yönelik şiddet ve şiddet tehlikesini her yönüyle engelleyebilecek nitelikte. Bir an önce karar verme mercilerini harekete geçiren mekanizmalar bakımından yeterli bir

yasa olduğu genel hatlarıyla görülebiliyor. Halil Başkanımın da ifade ettiği gibi başvuruların önemli oranda da çok zamanında karara bağlandığı anlaşıyor, çok yüksek bir oranda başvurunun karara bağlandığı, bu yönde etkin bir mücadele yapıldığı anlaşılmakta.

Ben sizlere Ceza Kanunu açısından pozitif ayrımcılık yapan maddeler demeyelim de aslında yeni Ceza Yasamız, 1 Haziran 2005'ten sonra yürürlüğe giren yeni Ceza Yasamız kadınların korunması açısından önemli hükümler getirdi. Bunlara hızlı bir şekilde değinip en çok eleştiri konusu olan işte kravat indirimini olarak -halk tabiriyle- bahsedilen yani takdiri indirim artı haksız tahrik konusu, buna ilişkin Fatih Beyi de getirdik; 1. Ceza Dairesinin üyesi, aynı zamanda genel kurul üyemiz 1. Ceza Dairesi de özellikle öldürme ve ağır yaralama suçlarına baktığı için daha çok bu davalar 1. ve yine, cinsel saldırı suçlarına bakan 14. Ceza Dairesinin dosyalarıyla ilgili de kısaca sizlere örnekler vermek istiyoruz.

Şimdi, Türk Ceza Kanunu yönünden yeni yasa gerçekten olması gerektiği şekilde bazı ayrıcalıklar getirdi. En basit örneği, mesela eski Ceza Yasamızda, gayrimeşru ilişki veya tecavüz sonucu kadın hamile kalıp da doğum yaparsa bu bebeğin aile yakınları tarafından öldürülmesi çok az bir cezayla geçirtililiyordu yani beş yıl gibi bir cezayla geçirtililiyordu; yeni yasada artık bu çocuğa karşı öldürme suçu ağırlaştırılmış müebbetle cezalandırılan bir hüküm. İster bunu anne yapsın ister aile meclisi kararıyla yapılsın, bu işin içine dâhil olanların hepsi bu sonuçtan sorumlu tutulmakta, buna ilişkin de Yargıtayın da yerleşik içtihatları söz konusu.

Diğer taraftan, işte 80'inci maddede fuhuş amacıyla yurt dışından getirilen kadınlar hakkında yaptırım; 82'nci maddede özellikle bu nitelikli öldürme; 81'inci maddede öldürme suçları düzenlenmiştir; müebbet hapis gerektirir ama nitelikli hâli ağırlaştırılmış müebbet gerektirir, infaz rejimi oldukça farklıdır, cezaevinde kalma süresi farklıdır. Mesela, bunlara ilişkin eşe karşı işlenmesi -ki yeni yasamızın en önemli özelliği bu- anne-baba, çocuklu eşi ayrı tutmamış yani anne, babanın olduğu yerde eş de eş değer kabul edilmiş. Mesela, burada -biz özellikle kadına karşı olduğu için onları daha çok almadık- anne-baba ve çocuğun öldürülmesi, ayrıca eşin öldürülmesi ağırlaştırılmış müebbet gerektiren bir suç. Yine, gebe olan bir kadına karşı işlendiği zaman ağırlaştırılmış müebbet gerektiriyor. Yine, yeni yasanın getirdiği en önemli hüküm, töre saikiyle öldürmelerdir, aile meclisinin kararı. Tecavüze uğrayan bir kızcağzın hiçbir kusuru yok, tecavüze uğramış, aslında bir saldırıya muhatap olmuş, o yetmiyormuş gibi bir de aile meclisinin kararıyla öldürülmesi söz konusu. Bunda hiçbir tahrik indirimini yapılmayacağını ve ağırlaştırılmış müebbetle cezalandırılacağını 82'nci madde ifade ediyor. Ona ilişkin Fatih Bey sizlere örnek sunacaktır.

86'nci maddede yaralama suçu eşe karşı işlenirse yarı oranda artırılması söz konusu. 87'de aynı şekilde çocuk düşmesine sebep olursa, çocuk yapma özelliğini kaybederse ağır bir yaptırım gerekiyor. 97'de aile fertlerinin, bakmakla yükümlü olduğu kişilerin terk edilmesi -ki bu kapsamda eş de değerlendiriliyor- yaptırıma bağlanmış.

102 ve 103'üncü maddelerde -sizlerin de vâkıf olduğu çünkü Meclisten çıkan özellikle son dönemdeki değişiklikler- cinsel saldırı suçlarına gerçekten çok ağır yaptırımlar öngörülmüş. Mesela, 102'deki sekiz yıldan başlayan temel cezanın alt sınırı on iki yıla çıkarılmış. Çocuklara karşı bu cinsel saldırı suçunun alt sınırı on altı yıl, hatta eğer çocuk 12 yaş ve daha küçük olursa alt sınırı en az on sekiz yıldan başlayacak. Yani üst sınırı otuz yılla sınırlandırıldığı için otuz yılı bulan cezaların olduğunu da görüyoruz. Kaldı ki bunların infaz rejimi de aynen terör suçlarında olduğu gibi, cinsel saldırı suçlarında dörtte 3'ü infaz ediliyor ve buradan eğer bir ağırlaştırılmış müebbet alınmışsa şartlı tahliyesi söz konusu olmuyor.

Cinsel saldırı sonucu kadın eğer bitkisel hayata girmişse veya ölmüşse yine burada ağırlaştırılmış müebbet hapis gerektiren bir yaptırım söz konusu. Yine, yeni yasamızda -önceki yasada yoktu, biz o dönemlerde çok uzun süre çalıştık- eşe karşı da cinsel saldırı normal cinsel saldırı suçuyla aynı yaptırıma bağlandı ama tek farkının şikâyet tabi olması. Şikâyet ettiği müddetçe eşe karşı yapılan cinsel saldırı eylemini de yasa aynen yaptırıma bağladı.

105'inci maddede reşit olmayanla cinsel ilişki cezası, yaptırımı artırıldı.

106'ncı maddede daha çok tehdit... Belki sizlere hasbelkader bir önerimiz olabilir bu maddede, diğer maddelerde zaten yeterince artırım söz konusu. Daha çok, işte boşanma sebebiyle tehdit, evliliğe devam zorlama ve "Anne-baba evine gitmeyeceksin." tehdidi, başka sebeplerle tehdit... Aslında burada, eski yasamızda, 765 sayılı TCK'de "şartlı tehdit" dediğimiz -yani bu şartı yerine getirmezsen-normal tehditten daha ağır yaptırım gerektiren bir suçtur, yeni yasada bu yer almadı. Yani normal, rutin, işte ölümle tehditse belli bir cezası, sair tehditse belli bir cezası var, burada bir ayrım yok. Belki burada bir hüküm yani bu, nitelikli hâl kabul edilebilir ki eski uygulaması da var. Aslında bu, şartlı tehdidin de bir şekli ama bu, yeni yasada yer almadı. Daha çok, işte hakarete uğrayan eşler açısından 125'inci maddede bir ayrım yok yani erkek olsun, kadın olsun, onda herhangi bir ayrım söz konusu değil. Ama hürriyeti tahdit suçunda, 109'uncu maddede gerçekten ayrım var; bunun eşe karşı işlenmesi ağırlaştırıcı neden, ayrıca cinsel amaçlı işlenmesi de ayrı bir ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmiş.

Yine, 227'nci maddedeki fuhuş, fuhşa teşvik etmek, sevk etmek, bu yönde her türlü imkân sağlamak ciddi bir yaptırıma bağlanmış.

232'nci maddede aile fertlerine kötü muamele ki eş de dâhil, cezai hapis yaptırımı var.

233'te ise aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerin ihlali. Mesela, hamile bir kadını dahi terk etmek, gerekli bakım, üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmemesi de hapis cezası gerektiren bir suç olarak tanımlanmış.

Hani, Ceza Kanunu'nda daha çok kadını ilgilendiren maddeler olduğu için kısaca bunlara değinmek istedik, elbette ki daha dolaylı uyguladığımız maddeler de var. Biz, burada, zamanı da tasarruflu kullanma açısından, bu 29'uncu maddede tahrikten, 62'nci maddenin genel hatlarından ve Yargıtayın bu hususa bakış açısından kısaca bahsettikten sonra Fatih Bey'e söz verip, daha sonra sizin sorularınız olursa bunun değerlendirmesini o aşamada yapabiliriz.

Şimdi, 62'nci madde, halk tabiriyle "kravat indirimi" aslında kravat indirimi değil. Eski yasamızda 59'uncu maddeydi ki hakikaten bazı suçlarda müebbet gerektiren bir hapsin yirmi beş yıla düşmesi, neredeyse infazında yedi sekiz yıl gibi bir farklılık yaratan bir madde. Bunun da doğru olarak kullanılması gerekiyor. Yani bazı dosyalarda gerçekten görüyorsunuz, hiç takdiri indirimi hak etmemiş ama hukukçu olan arkadaşlarımız bilir, bu yönde aleyhe bir temyiz yoksa Yargıtay hiçbir şey yapamıyor, sadece bir eleştiri yapıyor ancak aleyhe bir temyiz olma koşuluyla Yargıtayın bunu bozması söz konusu. Ya ilgili davanın katılanı veya cumhuriyet savcısı, eğer müdahil olmuşsa Aile Bakanlığının bu konuda temyiz yoluna başvurması lazım. Bazı durumlarda da takdiri indirimi hak ettiği hâlde uygulanmaması söz konusu oluyor.

Bu takdiri indirim yasada diyor ki: "Failin geçmişi, sosyal ilişkileri -yani fiil sırasında ve fiilden sonraki davranışları- cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkilerini göz önünde bulundurarak -aslında bunlar tahdidi olarak sayılmış hususlar da değil yani- yargılamayı yapan hâkimin burada bir takdir kullanması gerekir." Eğer bu takdiri iyi yönde kullanırsa yani bu vatandaş gerçekten bir anlık bir suç işlemiş, buradan ciddi bir pişmanlık duymuş, suç işler işlemez hemen bunu ortaya koymuş, hareket ve davranışlarıyla göstermişse asıl burada bir takdiri indirim uygulayabilirsin. Bunun indirim

oranı nedir? Süreli hapislerde işte 1/6'ya kadar indirim yapma yetkisi var. Genelde bu yetki, Yargıtayın genel kabulü, ilk derece mahkemelerinin yetkisi kapsamındadır ama “Bu bir denetlenmez değil.” diyoruz, mutlaka bunu neden uyguladığının/uygulamadığının gerekçesini göstermesi lazım. Gerekçe yazmış olabilir ama gerekçenin de dosya kapsamına uygun olması lazım. Biz bunu Yargıtay olarak denetliyoruz. Bir örnek, özellikle kadına yönelik fiil sebebiyle 1. Cezanın vermiş olduğu kararı bu konuda -ki emsal nitelikte bir karardır- Fatih Bey sizlere sunacak.

Asıl bundan ziyade, bu haksız tahrik söz konusu. Bu tahrik uygulaması gerçekten bölgeden bölgeye, hâkimlerin de biraz yetiştirme tarzına, düşüncesine, gelenek, göreneklere göre biraz farklı. Çünkü genel tahrikin koşulları şu: Yani mağdur tarafından kaynaklanan bir haksız hareket olacak, bu haksız hareket bir suç oluşturabilir, suç da oluşturmayabilir ama suç oluşturmaya bile haksız bir hareket olacak ve bu haksız harekete karşı bir tepki olarak bu suçun işlenmesi lazım. Şimdi, bazen öyle oluyor ki bazı hâkim işte haksız hareket olarak görüyor, diğer hâkim onu haksız hareket görmüyor. Burada belirleyici, Yargıtay içtihatlarıyla bu işin netleştirilmesi, teşkilata bu konuda yön verilmesi gerekiyor. Onu gerek daireler, gerekse genel kurul olarak yapmaya çalışıyoruz. Özellikle, işte, sadakat yükümlülüğünde bu konu daha çok ortaya çıkıyor. İşte, gayri evlilik birliği devam ederken başka birisiyle bir ilişki yaşandı mı? Bu cinsel boyutta olabilir, olmayabilir de. Bunu amcanın çocuğu, dayının oğlu, yok işte arkadaş, buradan bir görev, kendisine bir vazife çıkarıp bu fiili işleyene karşı bir suç işlemiş oluyor. Bu en çok tartıştığımız konu. Bu noktada yani bu üçüncü kişilerin, esasen doğrudan işin tarafı olmayan kişilerin bu tahrikten yararlanıp yararlanmayacağı konusuna ilişkin net uygulamamız, içtihatlarımız bu konuda yerleşmiş oldu. Buna ilişkin somut örneği de sizlere sunacağız.

Son olarak, ben şunu söylemek istiyorum: Keşke ceza kanunlarıyla bütün dünyanın da sorunu olan bu kadına karşı şiddeti önleyebilsek ama maalesef, yani cezayı artırmakla da önleyemiyoruz çünkü şöyle bir... Elbette ki cezanın caydırıcılığını biz kabul ediyoruz, olması da gerekir. Burada yanlış anlaşılacak da istemem ama şimdi 14. Ceza Dairesi tamamen cinsel saldırı suçlarına bakan bir Daire. İş durumuna baktığımızda, 2020 yılı itibarıyla -tabii, 2021'in henüz istatistikleri çıkmadı- bir önceki yıllardan 17.196 dosya devretmiş, o yıl içinde 11.497 dava açılmış yani 2020 yılında, cezaların bu kadar şiddetli olmasına rağmen Yargıtaya gelen dosya sayısı. Toplam dosya sayısı 28.693'e çıkmış ki gerçekten bu dosyalar çok tartışmalı, sübut sorunu olan gerçekten sorunlu dosyalar. Bizim de 21 hâkim olmamıza rağmen ciddi şekilde zorlandığımız oluyor ne yönde karar vereceğimize. Ve böyle tartışmalı dosyalar olunca çıkan iş sayısı gerçekten az, 6.134 iş çıkmış, daha sonraki yıllara yani 2021'e 22.379 dava devredilmiş ki gerçekten çok fazla dosya sayısı. Yani gönül isterdi ki elbette ki bu cezalarla bunları önleyelim ama siz bu işin elbette ki eğitim, psikoloji, diğer sosyal boyutlarını da değerlendireceksiniz. Sonuçta, biz bardak kırıldıktan sonra işe müdahale eden grup olarak -yargı olarak- caydırıcı cezalar vermeye çalışıyoruz.

1.Cezanın işlerine baktığımızda, 2006-2021 yılı arasında, töre sebebiyle öldürmelerden 295 karara bağlandı ki bunların sanık sayısı fazladır çünkü genelde aile meclisinin kararı olduğu için genelde bu kararı verenler birden fazladır, infaz eden yani bizzat fiili işleyen daha farklıdır.

Yine, 2015-2021 yılları arasında da bizzat kadının öldürülmesi...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, “295.” dediniz töre saikiyle işlenen.

YARGITAY BİRİNCİ BAŞKAN VEKİLİ EYÜP YEŞİL – Evet, evet.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kaç yıldır, 2004'ten itibaren mi?

YARGITAY BİRİNCİ BAŞKAN VEKİLİ EYÜP YEŞİL – 2006'dan, yeni yasada çıktı çünkü.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Başbakanlık Genelgesinden sonra 2006'daki.

YARGITAY BİRİNCİ BAŞKAN VEKİLİ EYÜP YEŞİL –Evet.

2015-2021 arası da 1.309, kadına yönelik öldürme olayından dolayı Yargıtay 1. Ceza Dairesinde mahkûmiyet hükmü onanmış; o şekilde geçmiş. İstatistiklerde gerçekten zorlanıyoruz yani UYAP sisteminde kadın-erkek ayrımı veya şey ayrımı yapılmıyor, sanık ayrımı yapıldığı için bu verileri de yani oradaki personele söyleyerek, sayarak çıkardılar çünkü rakamlarda yani belki bir, iki yanlış olabilir; onlar çıkardığımız rakamlardır. Buna ilişkin iki örnek sunması için ben sözü Fatih Bey’e veriyorum.

Çok teşekkür ediyorum, sizler sabırla dinlediğiniz.

Çalışmalarımızda tekrar başarılar diliyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve bunlara istinaden de çok önemli maddelerimiz ve yasal düzenlemelerimiz var. Maalesef, bazen yüreğimizi kanatan kararlar hepimizin rahatsızlığını yaşadığı; kadın olarak değil, insan olarak rahatsızlığını yaşadığımız mevzular. Üst mahkeme olarak, bu vicdanları kanatan kararların sizin tarafınızdan inşallah, adli sürecin tamamlanması adına düzeltilmesini gönülden arzu ederiz.

Töre saikiyle 2004 yılında kurulan Töre ve Namus Cinayetleri Araştırma Komisyonunun Meclisteki ilk Komisyon toplantısı olması adına çok önemliydi ve ondan sonra da 2006 yılı Başbakanlık genelgesi kadına yönelik şiddet başta olmak üzere mücadelenin bir devlet politikası hâline gelmesine vesile olmuştur; 2006 Başbakanlık genelgesi. Bu vesileyle, töre saikiyle işlenen cinayetlerin de rakamsal olarak -şu an elimde veriler var mıdır diye bakmaya, bulmaya çalıştım- çok azaldığını görüyoruz. Bu, yasalarımızın yaygınlaşması, bilinmesiyle birlikte de cezaların ağırlaştırıldığı vatandaşların görmesiyle birlikte de azaldığını görüyoruz; sıfırlanmasını temenni ediyoruz. Ağır cezalar, indirimden kravat dâhil olmak üzere hiçbir indirimin uygulanmadığı, adaletin tecelli ettiği süreci temenni ediyoruz.

Fatih Başkanım, Ceza Genel Kurulu Üyemiz ve 1. Daire Başkanımız.

Buyurun Kıymetli Başkanım, söz sizde.

4.- Yargıtay Ceza Genel Kurulu Üyesi Fatih Akdoğan'ın, kadına yönelik şiddette uyguladıkları cezalar ve aldıkları kararlar hakkında sunumu

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN - Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, şahsınızda Komisyon üyelerimizi de saygıyla selamlıyorum.

Aslen, 1. Ceza Dairesi üyesi olarak görev yapmaktayım ve 1. Ceza Dairesini temsilen Ceza Genel Kurulu üyesi olarak görev yapıyorum.

1. Ceza Dairesinde görev yapıyorum, şu anda genel kurulda görev yapıyorum, Başkanımızla beraber. Bizim Dairemizin özelliği şu herkesin malumu: Kasten öldürme ve kasten yaralama suçlarına cumhuriyetin kuruluş tarihinden itibaren bakan ve şiddet eylemleriyle adı artık özdeşleşen bir Yargıtay dairesi. Dolayısıyla, uygulamada öldürme ve yaralama, yaralama önceden yoktu dairemizin yargı yetkisi kapsamında ama 3. Ceza Dairesinin kapanması ve bizim dairemizle birleşmesiyle yaralama suçuna da biz bakar olduk.

Şimdi, Başkanım, konuya “tahrik ve kravat indirimi” dediğimiz, aslında kamuoyunda çoğu zaman farklı algılanan, bizim de arzu etmediğimiz indirimden elbette başlamak istiyorum ama önce Türk Ceza Kanunu’nda kadına yönelik işlenen suç tipleriyle -öldürme suçu bağlamında- nelerle karşılaşıyoruz kısa bir bilgi vermek istedim, oradan diğer konuya geçeceğim.

Türk Ceza Kanunu'nun 81'inci maddesi, temel, basit öldürme suçunu işliyor. Burada herhangi bir ağırlaştırıcı sebep yok, suçun temel şekli. Bir insan diğerini kasten öldürürse müebbet hapis cezasıyla cezalandırılır ama bizim konumuzla bağlantılı olarak Türk Ceza Kanunu'nun 82'nci maddesinde nitelikli öldürme hâlleri var. Nitelikli öldürme hâllerinin olduğu noktada, kanunen verilmesi gereken ceza bizim Türk Ceza Kanunu sistemimizde en ağır ceza olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası. Bunlara baktığımızda, bunların hangileri kadını ve kadına yönelik eylemleri barındırıyor; değerlendirdiğimiz zaman, Türk Ceza Kanunu 82/1 (d) maddesinde -Başkanımın da belirttiği gibi- kasten öldürme suçunun üst soy veya alt soydan birine ya da eş veya kardeşe karşı işlenmesi. Hemen, yine, (f) bendinde gebe olduğu bilinen kadına karşı işlenmesi ve (k) maddesinde töre saikiyle işlenmesi. Temel olarak bu üç maddenin aslında kadına yönelik öldürme filleri içinde barındırdığını söyleyebiliriz. Ben bir de buna ek yapmak istiyorum: Aslında doğrudan kadına karşı işlenen değil ama daha çok bizim önümüze, kamuoyunda maalesef kadınlara yönelik eylemlerle gündeme gelen “canavarca his sevki” dediğimiz bir madde de var. Bunun mağdurunun kadın veya erkek olması arasında bir ayrım gözetilmemiş ama karşımıza geliyor ki maalesef feci şekilde, insan aklının almayacağı şekilde hunharca öldürülen kadınlarımız var, bunları da “canavarca his sevkiyle öldürme” başlığı altında değerlendirebiliriz.

Bunları kısaca değerlendirdiğimizde, 82'nci maddenin (d) bendindeki “eş” kavramı üzerinde durmak lazım çünkü burada bizi ilgilendiren eş ve kadın. “Eş” bizim Yargıtay uygulamalarımızda, resmî nikahla -Medeni Kanun'un öngördüğü şekle uygun olarak yapılan evlilik sonucunda- elde edilen bir statü ve bu “eş” statüsü, evlilik bir boşanma kararıyla kesin olarak sonuçlanıncaya kadar devam etmekte. Buradan çıkan sonuç da şu: Evlilik birliğinin, gerek evlilik birliğinin devamı süresince gerek -eğer eşler ayrı yaşıyorlarsa- ayrılık sürecinde veya boşanma davası açılmış olup da henüz dava devam ettiği sürece ve bunun devamında eğer dosya temyiz edilmişse Yargıtayca onanarak kesinleşmesine kadar olan sürede biz maktulü -öldürülen kişiyi- “eş” kabul ediyoruz ve bu eylemin faili eşe karşı işlediği bu fiilden dolayı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılır, dairesinin uygulaması bu. Hatta, daha kuruluş aşamasında bazı yasal eksikliklerden dolayı “mutlak butlan” dediğimiz hukuka aykırılık, kurucu unsurdaki eksikliklerden dolayı sakat olan evlilikleri dahi bir hâkim kararıyla kaldırılınca dek biz geçerli bir evliliğin tüm hüküm ve sonuçlarını doğurur kabul ediyoruz ve bu bağlamda eşe karşı işlenen bu fiil nedeniyle sanığın ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasını öngörüyoruz; bu, (d) bendindeki ayrıntıydı.

Takip eden bir diğer madde, gebe olduğu bilinen kadına karşı işlenen (f) bendi. Burada da gebelik, tabii bir süreç, yaklaşık kırk haftaya kadar süren bir süreç. Burada kanun koyucu şöyle bir farklı düzenleme yapmış: “Gebe olduğu bilinen kadına karşı” Burada failin -suçu işleyen kişinin- bilme unsuruna kanun atıf yapmış yani kişi, öldürdüğü kadının gebe olduğunu bilecek, bu hâlin varlığı hâlinde bu ağırlatıcı neden söz konusu, bilme unsuru burada öne çıkıyor. Tabii, biz bilip bilmediğini olaysal çıkarımlardan ortaya koyabiliyoruz. Örneklemek gerekirse işte, çok ileri bir gebelik, artık altıncı aydan sonra gebeliğin iyice belirginleştiğini hayatın olağan akışı içinde öngörürsek artık burada failin “Ben gebe olduğunu bilmiyordum, eğer başka fiziksel bir durumu yoksa...” diye bir savunmasına itibar etmek kolay değil. Bunun dışında, erken dönem gebeliklerde de özellikle failin eşi, yakın akraba çevresi hamilelik, gebelik durumundan bilgisi olması gereken birisi olması durumunda aksi yöndeki savunmalarına çok itibar etmek elbette olanaklı olmuyor ama burada olmazsa olmaz koşulumuz bu suçun uygulanması bakımından gebeliğin bilinmesi.

Bir diğer ağırlaştırıcı sebebiz (k) bendinde geçen töre. Şimdi bu “töre” kavramının hukuki statüde bir tanımı yok, sosyolojik ve folklorik olarak bir tanıma sahip. İşte, belirli bir grup, topluluk, bölgede hâkim olan genel davranış, kanaat, inançların, değer yargılarının bütünü. Bu, geniş bir aile olabilir, bir topluluk olabilir veya bir bölgenin tamamı olabilir, hatta ve hatta belki, koskoca bir ülkede geçerli

olan değer yargılarını da barındırabilir, bunu sınırlayamıyoruz. Ama şunu söylemek gerekir ki: Bizim ülkemizde “töre cinayeti” dediğimiz cinayet türü aslında namus cinayetiyle özdeşleştirilmiş. Aslında töre, namusun bir üst kavramı; namus, törenin içinde çok küçük bir yer kaplıyor, töre çok daha geniş bir kavram çünkü törenin içinde başka unsurlar da var ama bizim ülkemizdeki işleniş şeklinde baktığımızda, özellikle de kadınlara yönelik işlenen töre cinayetlerini ele aldığımızda namus kavramının ön plana çıktığını görüyoruz. Hemen belirtmek isterim ki bu noktada: Türk Ceza Kanunu’nda töre cinayetinin söz konusu olduğu durumda haksız tahrik indiriminden failin yararlanması söz konusu değildir. Bir başka deyişle, haksız tahrik unsurları varsa o olayda töre cinayeti olarak biz kabul edemiyoruz çünkü töre cinayeti tamamen hukukun, günümüz toplumunun tanımadığı, kabul etmediği ve hangi gerekçeyle olursa olsun kabulü mümkün olmayan bir insan öldürme tipi.

Şimdi, töre saikiyle öldürme suçunda çeşitli unsurlar var, kısaca değineyim: Fail yani suçu işleyen kişi, maktulün o bölgede ya da o topluluk içinde hâkim olan genel davranış kalıplarına aykırı davrandığını düşünecek ve bunun etkisiyle namusunun lekелendiğini, şereflerinin eksiltildiğini düşünecek ve bu kaygıyla hareket edecek. Fail, bir görev bilinciyle hareket edecek ve bu görev bilincine iten etken töre sakiki, bu bizim olmaz çünkü bu bir saik suç. Bir diğeri, mağdur hatalı davranabilir -maktulümüz- hukuka ve genel davranış kalıplarına uygun davranmayabilir ama töre cinayetini işleyen kişi açısından mağdurun bu davranışı bir haksızlık içermeyecek; birazdan vereceğim örnekle bunu daha iyi izah edeceğim düşünüyorum. Bu koşullar altında töre cinayetinden bahsediyoruz.

Şimdi, namus kavramının içeriği ülkemizde ve bu bölgeye has bazı toplulukların farklı analizine tabi. Geleneklerden kaynaklanan bir özelliği var ama bu suçun mağduru genellikle kadınlar çünkü bu toplumda ağırlıklı olarak kadından cinsel açıdan cinsel saflığını evleninceye kadar koruması ve bu bağlamda evlendikten sonra da buna tamamen riayet etmesi beklenen bir durum. Bu suç bazen koca, bazen kardeş, bazen baba ya da diğer akrabalar tarafından işlenebilmekte; ailenin şeref ve itibarının yerlere düştüğü, ayaklar altına alındığına dair bir inanış söz konusu, bu kaygılarla hareket ediliyor ve bu suçu işleyen kişiler hem maktulü cezalandırmak hem de o incinen, ayaklar altına alınan onurlarını temize çıkarmak amacıyla böyle bir saik altında hareket ederek bu cinayetlere bir gerekçe oluşturuyorlar.

Tabii, burada şuna da değinelim: Subjektif değer yargılarımıza aykırı bir davranış, töre cinayeti sebebi olarak kabul edilemez. Konuyu ilk açarken dediğim gibi, töre cinayetinin belli bir toplumda, toplulukta, grupta hâkim olan değer yargılarının bir yansıması olduğunu söylemiştim. Bu bağlamda, kızının bir erkekle arkadaşlık yapması salt bu nedenle, cep telefonu ile arkadaşıyla yazışırken yakalaması veya internet üzerinden mesajlaşırken yakalaması şeklindeki bir öldürme, töre cinayetinin konusunu oluşturmaz çünkü bu, o kişinin, babanın veya diğer aile ferdinin öznel değer yargısını yansıtır. Öznel değer yargısının olduğu yerde bir töreden bahsetmek söz konusu değil; Yargıtay da uygulamalarında mutlaka bu hususa dikkat çekiyor ama “namus” kavramı dediğimiz kavram işin içine girdiğinde, özellikle olayın paydaşı olan kişi... Şimdi bu örneklerden de anlayacaksınız; biz, haksız tahrikin söz konusu olduğu, uygulana geldiği alanlarda töre cinayetinin olmadığını, suçun unsurları varsa başka suç, başka nitelikli öldürme veya temel öldürme şeklini oluşturacağı kanaatindeyiz, uygulamalarımız da bu yönde. Sözgelimi, bu noktada karşımıza sadakat yükümlülüğüne aykırı davranışın cezalandırılması, bizim toplumumuzda çok fazla uygulanagelen bir infaz türü.

Evlilik ilişkisi içinde olduğunu düşünelim tarafların, eş bunlar. Bu evlilik ilişkisi içinde erkek veya kadın -kim olursa olsun- Türk Medeni Kanunu’nun 185’inci maddesi eşlere, evlilik birliği uyarınca sadakat yükümlülüğü yüklemiştir. Bu sadakat yükümlülüğüne duygusal veya cinsel açıdan riayetsizlik eden, uymayan kişiler açısından artık o ilişkinin paydaşı, resmî nikahın diğer tarafı olan kişinin işlediği eylemler açısından töre cinayetini kabul edemiyoruz çünkü Yargıtayın yıllardır uygulaması şu:

Sadakat yükümlülüğüne aykırı davranış bir haksız tahrik nedenidir. Haksız tahrik nedeni olarak kabul edildiği için gerek 1. Ceza Dairesi gerek Ceza Genel Kurulu uygulamalarını istikrarlı şekilde -ama eş yönünden, bu ayırımı şimdi yapacağım- eş yönünden bir haksız tahrik nedeni olarak gördüğü için burada töre cinayeti olarak değil, eş işlemişse bu suç, eğer tasarlama varsa tasarlama veya eşe karşı işlenen nitelikli öldürme suçu olarak kabul eder ama töre cinayeti olarak değerlendirmez. Bunu, eş dışındaki başka kişilerin, başka süjelerin gerçekleştirmesine gelince bu noktada farklı bir durumumuz var. Sözgelimi, işte, kendi kızının, eşini bir başkasıyla duygusal veya cinsel yönden aldatıp başka biriyle gitmesini, onunla beraber yaşamaya başlamasını hazmedemeyen o kızın akrabaları; annesi, babası, aile meclisi, kardeşleri, yeğenleri bir cinayet işlemeye, bu kızı öldürerek akıllarınca namuslarını şereflerini temizlemeye yeltendikleri taktirde, kızın evlenmekle beraber ailesine yönelik bir sadakat yükümlülüğü olmadığından bahisle, artık biz burada töre cinayetini kabul ediyoruz. Eşler arasındaki duruma uygulama farklı ama ailenin diğer fertleri arasında evlenip ailesinden ayrılan, evini ayıran, kendi hayatını kuran kişiler durumunda...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yani vaka bazlı kararlar verebiliyorsunuz.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Elbette.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bizim talebimiz de bu, vaka bazlı kararlar.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Eşe indirim yapıyorsunuz.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Eşe indirimi şöyle yapıyoruz...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Eşe indirim yapıyorlar.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Hayır, hayır.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Eşe indirim notumu aldım, söyleyeceğim.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Eşe değil. Şimdi şöyle: Ben bu konunun tartışılır... Bunu Sayın Başkanım çok iyi biliyor, bu çok netameli bir konu.

Şimdi, haksız tahrik konusuna bununla bağlantılı olarak değinmemiz lazım. Türk Ceza Kanunu'nun 29'uncu maddesinde haksız tahrik düzenlenmiş. İşte, Başkanım saydı, haksız tahrik oluşturan bir fiil olacak, bu fiil karşı tarafta bir hiddet, elem, öfke duygusu yaratacak ve bu duygunun bir yansıması olarak mağdura yönelik bir şiddet, bir eylem gerçekleşecek. Hareket noktası şu: Haksız fiilin illa kanuni anlamda bir suç teşkil etmesi gerekmez, haksız bir hareket olması yeterli. Dolayısıyla, evlilik birliği içinde Medeni Kanun'un yüklediği sadakat yükümlülüğüne aykırı davranış, yerleşik yargısal uygulamalar çerçevesinde haksız bir davranış olduğundan -erkek veya kadın, burada bir ayırım yok, kim yaparsa yapsın- ve bunun sonucunda, salt bu nedenden hareketle bir öldürme, cinayet var ise haksız tahrikin töre cinayetiyle beraber olmamasından, beraber yürümemesinden kaynaklanan nedenle, artık biz orada töre cinayetini uygulayamıyoruz. Neyi uyguluyoruz? Eğer bu, planlanmış, önceden hazırlanmış bir cinayet, öldürmeyseniz 82/1-a maddesindeki tasarlama; eş olduğu için zaten 82/1-d maddesindeki eşe karşı öldürme. Zaten sonuç değişmiyor, sadece suçun vasfı değişiyor, töreyi uyguluyoruz ama eş yönünden...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Aynı sürede ceza mı alıyor yani?

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Tabii, 82/1-a ve 82/1-d bentleri ağırlaştırılmış müebbet. Eşe karşı işlediğini düşününce...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ağırlaştırılmış, ikisinin de cezası ağırlaştırılmış.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Tabii.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ceza aynı ama söylem farklı.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Aynen, söylem farklı. O bentte değil, diğer bent kapsamında değerlendiriyoruz ama suçun niteliği değişiyor. Ama haksız tahrik uygulaması çünkü öyle bir durumda söz konusu... Eş yönünden 29’uncu maddenin uygulanması söz konusu olacak bu durumda. İşte bu da bir tahrik indirimini gerektirecek, e, bu da doğal olarak bir ceza indirimini zorunlu kılacak ama bunu dediğimiz noktada ailenin diğer fertleri açısından, öldürme kararını alan, uygulayan diğer fertler açısından böyle bir indirimin söz konusu olmadığını tekrar üstüne... Bu, sadece Medeni Kanun’un eşler bakımından süregelen bir uygulaması açıkçası.

Şimdi, bu noktada Yargıtayımızın bu konudaki bir kararı da var: Resmî nikahlı evlilik dışında bir birlikte yaşama olgusunun -bu da sık sık karşımıza geliyor- sadakat yükümlülüğü doğurmayacağını, dolayısıyla buradaki bir öldürmenin haksız tahrik nedeni doğurmayacağını dairemiz kabul etmiş ve Ceza Genel Kurulumuz kabul etmiş durumda; bunu da yeri gelmişken belirtmek isterim.

Şimdi, bir diğer suç tipi, az önce bahsettiğim canavarca his. Canavarca hissi az önce belirttim, Türk Ceza Kanunu 82/1-b maddesinde düzenlenmiş, toplumda haberlerden yargıyı takip eden ya da işte, sokakta günlük hayata dair kendi görüşleri olan kişiler canavarca his dediğimiz zaman... Bu konuyu bugünkü sunuma alma sebepim de aslında kadınlara yönelik çok fazla işleniyor ve basın yayın organlarında işte “Cumhuriyet savcısı canavarca his sevgiyle adam öldürmeden, insan öldürme suçundan kamu davası açtı.” diyor, bizim de yüreğimiz soğuyor böyle ağır bir yaptırıma tabi suçtan dolayı. Ama işin aslı şu, uygulamalar açısından söylüyorum ben size: Canavarca his dediğimiz zaman bu bir his, saik suçu, suçun işlenme şeklinden bağımsız. İşlenme şekli ne kadar kötü olursa olsun, sözgelimi -örnek vermek aslında çok arzu etmem ama- bir kişiyi bir kere bıçaklayıp, iki kere bıçaklayıp öldürmekte elbette fail açısından söz konusu ama bununla yetinmeyip, hırsını alamayıp, 50, 60, 100 bıçak darbesi vuran var maktule ve yüreğini bu şekilde soğutmaya çalışan insan...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sonra bidona koyup üstüne beton dökenler var.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – İşte, çok doğru söylediniz, böyle uygulamalar var. Bu hareket tarzı, suç bu şekilde işlendiği zaman tek başına canavarca his olarak kabul edilmiyor. Suçun işleniş şekli olabilir ama bizi canavarca hisse götüren unsur suçun tamamen psikopatik, anlamsız, sebepsiz ve insan aklının almayacağı kadar gereksiz bir nedenle işlenmesi. İşte, fail, o gün evden çıkarken rastgele karşısına çıkan bir insanı öldürmeyi kafasına koymuştur ya da kurban olarak kendine sarışın, güzel bayanları seçmiştir, yolda yürür, karşısına çıkan ilk sarışın, güzel bayanı öldürür. Bunlar tamamen anlamsız, herhangi bir mantık içermeyen, tamamen insanın zihninin ürettiği canavarca; canavarca his dediğimiz tam da bu. Burada öldürme şekli önemli değil, tek bıçak darbesiyle de öldürseniz, kafasına silah da sıksanız, hiç acı çekirtmeden de öldürseniz canavarca his olarak biz bunu kabul ediyoruz; bunu ayırımı anlatmak açısından söylüyorum. Elbette, o örneğini verdiğiniz şekilde, işte, kafasını kesti, üzerine beton döktü, tabii, bu suçu, bu eylemi eğer bu dediğim, arz etmeye çalıştığım canavarca his duygusuyla işlediyse, elbette burada da canavarca his söz konusudur ama bu suçun işlenmesinden bağımsız bir durum.

İkinci planda bir de eziyet var, eziyet çektirerek öldürme suçu aslında biraz daha buna yakın. Orada, intikamını almak için, öfkesini dindirmek için maktule, mağdura acı vererek, hiç de gerekli olmayan bazı hareketleri yaparak öldürme var. İşte, buna benzer durumlar. Bu, aynı bentte düzenlenmiş, cezaları aynı ancak suç tipi açısından farklı; aynı bentte düzenlenmiş ama unsurları farklı. Kamuoyunda sıkça rastlıyoruz buna benzer cinayetlere. Aslında, öldürme elbette tasvip edilecek bir şey değil ama normal bir insan, normal harekete geçen birisi eylemini en kısa, en acısız... Amaç eğer öldürmekse, maktulü, bedenini ortadan kaldırmaksa, bu şekilde ortadan kaldırır. Ama eziyette durum farklı, tamamen eziyet

çektirmek, onun çektiği eziyetten zevk almak söz konusu. Bunun uygulamada örnekleri var, yine kadınlara yönelik olarak işlenen ağırlıklı suç tipi olduğu için somut örnekler verelim. En temel örneği, yakarak. Şimdi, eziyet aslında sistematik ve bir süreçle devam eden bir şey yani eziyet öyle bir dakikada “Ben yaptım, oldu.” şeklinde bir davranış değil ama yakmayı, biz bunun istisnası kabul ediyoruz. Çünkü yakma bir saniye de olsa bir dakika da olsa korkunç acılar veren bir öldürme şekli olduğu için, insan bedeni üzerine yakma fiilini, yakıcı, yanıcı maddeler kullanarak işlenen bu fiili biz eziyet kabul ediyoruz. Yine, işte genital organlarına künt, sert, sivri cisimler sokarak insanları öldürmek; domuz bağı dediğimiz yöntemlerle insanı boğarak öldürmek; işte, uyurken kafasına, kulağına, kızgın yağ dökerek öldürmek; elini ayağını, parmaklarını keserek...

Yani tabii, bunları arz etmek istemezdim ama örnek olarak konumuz açısından, kamuoyunun da doğru bilgilendirilmesi açısından ben bunları önemsiyorum. Çünkü maalesef, medyada biz hemen yaftayı yapıştırıyoruz: “Bu suç, bu şekilde işlenmiştir.” Ama Yargıtayımızın uzun yıllara varan kabulü bu şekilde, uygulaması da bu şekilde, doktrin de bu şekilde kabul ediyor. Canavarca histe haksız tahriki kabul etmiyoruz, neden? Çünkü az önce belirttiğim gibi canavarca his, tamamen insanın içten gelen, psikopatik ve sorunlu bir davranış şeklinin yansıması. Burada artık böyle bir insana, biz haksız tahrikten yararlanma diye bir lüks tanımak durumunda değiliz. Yargı kararları da bu canavarca hissin haksız tahrikle birleşmeyeceğini söylüyor. Bu konuyu bağlamadan önce, Başkanımın bana pası attığı haksız tahrik ve takdiri indirim nedenlerine de geçmek istiyorum.

Şimdi, Sayın Başkanım, haksız tahrik Türk Ceza Kanunu’nun 29’uncu maddesiyle düzenlenmiş, ben az önce kısaca bunu özetledim. Burada, haksız tahrikten bahsederken az önce belirttiğim gibi haksız bir hareketi olacak, fail bu...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Fatih Başkanım, birazcık hızlanırsanız...

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Tabii, tabii.

Biz, 1’inci Ceza Dairesi ve Ceza Genel Kurulu uygulamalarında -yine vurgulamak istiyorum- sadakat yükümlülüğüne aykırı davranışlarda haksız tahrik indirimini belli bir oranda uyguluyoruz, evlilik birliği içindeki. Evlilik birliği yoksa birlikte yaşama olgusundan hareketle uygulamıyoruz.

Yine, nişanlıydı, nişanını atmak istedi, ayrılmak istedi; evliydi, boşanmak istedi; “Ben artık seni istemiyorum.” “Ben artık senden hazzetmiyorum.” gibi duygu ve düşüncelerle kadının öldürülmesinde dairemiz haksız tahrik uygulamasını kabul etmiyor çünkü biz bunları haksız bir fiil olarak görmüyoruz, değerlendirmiyoruz.

Son olarak o “kravat indirimi” dediğimiz Türk Ceza Kanunu’nun 62’nci maddesindeki takdiri indirimine değinmek, temas etmek istiyorum. Türk Ceza Kanunu’nun 62’nci maddesi takdiri bir madde. Hâkime sanığı gözlemleyerek, duruşmadaki tutum ve davranışlarını, yargıya yardımcı oluşunu, olaydan, fiilden, işlediği suçtan sonraki tutum ve eylemlerini değerlendirerek bir takdir hakkı sunuyor ve bu takdir hakkı kapsamında 1/6’ya kadar indirim hakkı veriyor. Tabii, burada 1/6 üst limit, istersek biz bunu 1/9 da indirebiliriz, 1/12 de indirebiliriz; ki uygulamada bunları görüyoruz.

Burada bir yanlış anlaşılmaya engel olmak adına şunu söylemek isterim: Yargıtay olarak, gerek Ceza Genel Kurulu gerek 1’inci Ceza Dairesi olarak biz takdiri indirimi denetliyoruz, bundan hiç kimsenin lütfen şüphesi olmasın. Bu konuda -Başkanım da belirtti- bir kararımız var, bu kararı özellikle... Ben de vardım 1’inci Ceza Dairesinde, bu heyette. Hatta biz bu kararı verirken çok üzüldük, çok acıklı bir olay. Tabii, hikâyesi uzun ama ben şöyle kısaca özetleyeceğim: Mersin ilinde geçiyor olay. Nişanlı bir çift, sahilde otuyorlar. Hanımefendi, maktulümüz nişanlısına, kendisinden ayrılmak istediğini, bazı sebepleri olduğunu söylüyor. Nişanlısının cebinde de bir bıçak var. Bunu duyar duymaz

hiddetlenerek 70 defa maktuleyi bıçaklayarak oracıkta hayatını kaybetmesine sebebiyet veriyor. Yerel mahkeme, sanığın -o “kravat indirimi” dediğimiz- duruşmadaki saygılı tutumunu, işte, samimi anlatımlarını dikkate alarak bu kararda Türk Ceza Kanunu 62’nci maddesi uyarınca müebbet hapis cezasını yirmi beş yıl hapis cezasına indirmiş idi. Ama biz bunun incelemesini yaparken dedik ki: Burada kızcağızın hangi haksız eylemi var? Nişanlılık, evlilik, boşanma, ayrılık bunlar insan hayatında son derece olağan şeyler; artık bunları bir ilkel içgüdüyle önleyemeyiz, bunları cezalandıramayız, böyle bir hakkımız yok. Biz sırf bu nedenle, şu gerekçeyle 62’nci maddeyi uyguladık: “Somut olayda takdiri indirim uygulanmasının makul ve makbul olup olmadığı değerlendirildiğinde,...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 62’nci maddeyi uygulamadınız?

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Uygulamadık, bozduk kararı.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bozdunuz, tamam.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – “Niye 62’yi uyguladın?” diye bozduk. Aslında, normalde yerel mahkemede hâkimin gözlemine saygı duyarız çünkü deriz ki hâkim sanığı gördü, hâkim dosyayı iyi biliyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Başkan, o hâkime şunu sormak lazım: Bu sizin kızınız olsaydı aynı kararı verir miydiniz?

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – İşte, biz onu kendimiz konuşuyoruz ancak maalesef karara yazamıyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yargıtaya da sorun ama.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tabii, tabii, Yargıtaya da soruyoruz.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Tabii, biz emin olun...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Düzeltme kararı için teşekkür ediyoruz.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Düzelttik, şöyle dedik: “Suçun işlenme biçimindeki has hususiyetler, toplumda meydana getirdiği tepki ve infial, kamu vicdanını rencide edici niteliği nazara alındığında takdiri indirime müstahak görülmeyen sanık lehine hak etmediği hâlde takdiri indirim uygulanması bozmayı gerektirmiştir.” Bizim olaya bakışımız bu şekildedir.

Sabrınız için, dinlediğiniz için teşekkür ederim. Saygılarımla, sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Fatih Başkanım, hepimizin can kulağıyla dinlediği ve adaletin tecelli ettiği... Kıymetli Eyüp Başkanımıza da diğer başkanlarımıza da ifade ettiğim, vicdani rahatlık hadisesi; hepimizin insanız, bunu biraz evvel ani olarak, konuşmanızın da arasına girerek “O öldürülen kız hâkimin kızı olsaydı aynı kararı verir miydi?” cümledeki gibi. Somut örneklerle Sayın Başkanımız anlattı.

Şimdi sözü Ankara Adliyesinden Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyon Başkanımız Sayın Yılmaz Çiftçiye bırakmak istiyorum.

Yılmaz Bey, Genel Müdürümüz, daha önceki dönemlerde de görev yaptı, bu konuda tecrübeleri de var. Dinlemek üzere sözü kendisine bırakıyorum.

Buyurun Kıymetli Başkanım.

5.- Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanı Yılmaz Çiftçi'nin, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde 6284 sayılı Kanun'a, Türk Medeni Kanunu'na ve Ceza Kanunu'na ilişkin önerileri hakkında sunumu

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI
YILMAZ ÇİFTÇİ – Sayın Başkanım, değerli üyeler; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Ankara Adalet Komisyonu Başkanı olarak görev yapıyorum. Malum, Adalet Komisyonları komisyon başkanı ve bir üye hâkimle bulunduğu yerin cumhuriyet başsavcısıdan oluşmaktadır. Adalet Komisyonları idari bir kurum olup yargısal bir görevi ve işlevişi bulunmamaktadır. Biraz önce Halil Koç Başkanımızın bahsettiği hâkimlerin özlük haklarına, aslında görev yapılan yerdeki hâkimlerin özlük haklarına ilişkin sekretaryasını yürütmektedir, görevlerinden birisi budur. Diğer görevi de görev yapılan adliye ve bağlı ilçelerdeki personelin atanması ve görevlendirilmesiyle ilgili işlemleri yürütmektir.

Ben, genel olarak birtakım şeyler söyledikten sonra ailenin korunmasına dair 6284 sayılı Kanun'a, Türk Medeni Kanunu'na ve Ceza Kanunu'na ilişkin kısa kısa -vakit de ilerlediği için- önerilerimizi sunmak istiyorum.

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki: Şiddetin önenebilmesi için yasal düzenlemelerin tek başına yeterli olmadığı bilinen bir gerçektir. Bu bağlamda şiddetle mücadele sadece hukuki bir sorun olmayıp konunun psikolojik, sosyolojik, ekonomik, ahlaki, kültürel boyutları da bulunmaktadır. Bu nedenle, sorunun çözümü için ilgili tüm kişilerin, kurumların ve kuruluşların iş birliği önem arz etmektedir.

Şiddet önleme ve izleme merkezi gibi kanunla ilgili tedbirleri uygulayacak ve denetleyecek kurumların iyi işletilmesi ve bu tür kurumların artırılmasıyla toplumun bilinçlendirilmesi ve toplumsal farkındalığın artırılması gerekmektedir. Hiç şüphesiz uygulayıcılara da büyük görev düşmektedir. Unutulmamalıdır ki, dünyanın en iyi kanunları kötü bir uygulayıcının elinde adaletsiz sonuçlar doğurabileceği gibi, en kötü kanunlar da iyi bir uygulayıcının elinde adil sonuçlar doğurabilmektedir.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararıyla, 2020 yılı başından itibaren kadına karşı şiddetin önlenmesine ilişkin olarak illerde ihtisas mahkemeleri oluşturulmuştur, biraz önce Başkanımız bunlardan bahsetti. Ankara Adliyesinde sadece bu 6284 sayılı Kanun'dan kaynaklı tedbir kararlarına bakmak üzere müstakilen oluşturulmuş 3 hâkimli 2 mahkememiz bulunmaktadır. Bu mahkemelerin görevi sadece 6284 sayılı Kanun'dan kaynaklanan talepleri değerlendirmektir. Bu şekilde 2020 yılında toplam 12.250 civarında talep değerlendirilmiş, 2021 yılında da -bu ilk altı aylık süre içerisinde- 7 bin civarında talep değerlendirilmiş bulunmaktadır.

6284 sayılı Kanun'un amacı -1'inci maddede de belirtildiği gibi- şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişileri ve en temel insan hakkı olan yaşama hakkını korumak, kadın cinayetlerinin son bulması için kurumlar arası iş birliğini sağlamak, şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişileri rehabilite etmektir.

6284 sayılı Kanun'un kapsamı ise, kanundan yararlanacak kişi grupları şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadın, çocuk ve aile bireyleri ile tek taraflı ısrarlı takip mağduru kişilerdir. Kanun hükümlerinden yararlanabilmek için ilgilinin şiddete uğramış veya şiddete uğrama tehlikesi içinde olması yeterli olup cinsiyetinin, aile üyesi olup olmamasının, medeni hâlinin veya vatandaşlığının önemi bulunmamaktadır. Kanundan sadece şiddet mağduru kadın veya çocuklar değil, şiddete uğrayan erkekler de dâhil olmak üzere yararlanabilmektedir.

Kanunda “şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan” ifadesinden herkesin bu kanun kapsamında olduğu sonucunu çıkarılabilirse de bu yorumun kanunun ruhuna çok uygun olmadığını düşünmekteyiz. Örneğin, karşılıklı bir binada iki farklı dairede oturan kişilerin birbirlerine karşı eylemlerinin kanun kapsamında düşünülmemesi gerekir diye düşünüyoruz. Bu nedenle, kanunla ilgili olarak özellikle kişi ve konu bakımından kapsamı belirlenirken daha net ifadeler kullanılması yerinde olacaktır diye düşünüyoruz.

Yine, 6284 sayılı Kanun’un 8’inci maddesinde “Koruyucu tedbir kararı verebilmek için şiddetin uygulandığı hususunda delil ve belge aranmaz.” hükmü bulunmaktadır. Bu husus tek başına uygulamada birtakım kötü uygulamalara ve suistimallere de neden olmaktadır. Bazen başvuruların tek cümle içeren bir dilekçeyle yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle kolluk ya da savcılığa yapılan başvurularda beyanlar alınıyor, raporlar alınıyor, birtakım belgelerle evrak tamamlanıyor ama kişilerin doğrudan yaptığı başvurularda sadece iki satır bir dilekçeyle müracaat durumu söz konusu olmaktadır. En azından bu tür durumlarda, şahıs başvurularında şikâyet bilgisine, şikâyet olgusuna ilişkin olarak bilgi ve belge aranmalı diye düşünüyoruz. Yani en azından karşı tarafın beyanı, rapor, risk değerlendirme formu gibi birtakım araştırmalar tamamlandıktan sonra karar verilmesi yerinde olur diye düşünüyoruz.

Yine, şiddete uğrayan yabancılar için özel bir hükme yer verilmesi yerinde olacaktır diye düşünüyoruz. Çünkü şiddet mağdurunun sınır dışı edilmesinin süresiz olarak engellenmesi yönünde düzenleme yapılması yerinde olacaktır. Bazen, sırf, 6284 sayılı Kanun kapsamında talep ettiği için sınır dışı edilme durumu söz konusu olmaktadır. Çünkü ya ikamet izin süresi dolmuş oluyor ya da yasa dışı olarak ülkede bulunan kişiler sırf bu yüzden sınır dışı edileceğini bildiği için başvuru yapmamaktadır. En azından şiddet mağduru kişiler yönünden bu sınır dışı söz konusu edilmeksizin düzenleme yapılması yerinde olacak diye düşünüyoruz.

Yine, şiddet uygulayanın müşterek konuttan uzaklaştırma tedbirine rağmen, mağdurun rızasıyla ortak konutta yaşamaya devam etmesi, tedbir kararının ihlali olarak ya da verilen kararın ortadan kaldırılması sonucu gibi değerlendirilmemelidir. Bu tür durumlarda şiddet mağdurunun rızasıyla ortak konuta aldığı şahıs hakkında şikâyeti olmadığı hâllerde tazyik hapis cezasının uygulanmaması gerekir.

Şikâyetten vazgeçme konusunda hâkime takdir yetkisi verilmelidir. Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede karşılaşılan sorunlardan biri şiddete uğrayan kadının daha sonra aile üyeleri veya bizzat şiddet uygulayan tarafından uzlaşmaya ikna edilmesi, şikâyetten vazgeçmesi veya ifadesini değiştirmeye zorlandığı olmaktadır. Bu nedenle, şiddetin türü, şekli ve sıklığı dikkate alınarak şiddet görenin şikâyetinden vazgeçmesiyle tedbirler derhâl kaldırılmamalı, keyfî durumlara neden olan şikâyetten vazgeçme konusunda yasada düzenleme yapılması yerinde olur diye düşünüyoruz.

Ülkemizde şiddet uygulayan kişinin öfke kontrolü, stres yönetimi gibi tedavi programlarına katılımı isteğe bağlıdır. Oysa diğer uygulayıcı ülkelerde şiddet sorununu çözmeye amaçlı tedavi programlarına şiddet uygulayan kişinin katılımı zorunludur. Bu nedenle, bu hükümlerin uygulanmasının da zorunlu olması gerektiği değerlendirilmektedir.

Şiddet önleme merkezleri veya Adalet Bakanlığınca yürütülecek olan ve vereceği destek hizmetleri arasında aile ara buluculuğu kurumunun da düzenlenmesi yerinde olacaktır diye düşünüyoruz. Hukukçu ya da psikologlar eşliğinde -sadece psikologlar da olabilir- aile ara buluculuğu müessesesinin yürütülmesinin kabulü şiddetin önlenmesinde etkili bir çözüm olabileceği değerlendirilmektedir. En azından fiziki şiddet içermeyen konularda -bazen çok basit meselelerden de maalesef aileler parçalanabilmekte ya da fiziki şiddet dışında diğer şiddetler olabilmektedir- bu tür durumlarda aile ara buluculuğu müessesesinin olması meseleyi çözmeye anlamında yardımcı olur diye düşünüyoruz.

Boşanma davalarında 6284 sayılı Kanun'un uygulanması cezai boyutuyla delil olarak dikkate alınmamalı, önleyici tedbir niteliği korunmalıdır. Bu durumun tarafların boşanma davalarında kötü niyetle kullanılmasının önüne geçebileceği değerlendirilmektedir. Bazen boşanma davasında delil oluşturabilmek için kanun kapsamında başvurular yapıldığı olmaktadır.

Yine, nafaka ve çocukla kişisel ilişkinin 6284 sayılı Kanun'un kapsamında yer almaması gerektiğini düşünüyoruz. 6284 sayılı Yasa gerekli araştırmaya girmeden evrak üzerinden karar verildiği için bazı olumsuz sonuçlara da yol açabilmektedir. Tarafları dinlemeden ve delil toplamadan bu konularda karar vermek hem taraflar için hem de müşterek çocuklar açısından bazen mağduriyetlere neden olmaktadır. Eğer karar kanunda yer alacaksa da sürelerin yeniden düzenlenmesi gerekir. Duruşma açma, sosyal inceleme raporu alma, çocuğun dinlenmesi gibi işlemler yerine getirildikten sonra tedbir kararı verilmesi yerinde olur diye düşünüyoruz.

Tedbir kararları niteliği gereği aciliyet arz ettiği için bazen muhatabın bulunamaması gibi durumla, dolayısıyla tebligat yapılamaması gibi bir durumla karşılaşmaktadır. 6284 sayılı Kanun'da özel bir tebligat hususunun düzenlenmesinin yerinde olacağını düşünüyoruz. Bazen telefon mesajıyla ya da mail yoluyla da elektronik yöntemlerle de hızlı bir şekilde tebligat yapılması süreci daha kısaltacak diye düşünüyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Dün Sayın Bakanımızın verdiği bilgide, tebliğ kararlarının kolluk tarafından verilmesine -son söylediği cümle üzerinden- karar verildiği ve posta ya da diğer iletişim yollarıyla değil, kolluk yoluyla tebliğin ulaştırıldığı ve bunun da tebliğ ulaştığı andan itibaren de daha ciddi bir süreç ve doğru hızlı bir süreç yaşandığı söylendi. Kolluk birimi tarafından yapılıyor görünüyor.

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI YILMAZ ÇİFTÇİ – Evet ama uygulamada birtakım sıkıntılar yaşanabiliyor. Çünkü bazı hâkimler “Yasada tebligat usulü düzenlenmiyor, genelgede düzenlenmiş ben bu tebligat usulünü uyguluyorum.” diyebiliyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bu yeni hazırlanacak olan yargı paketine de bununla ilgili bence bir işlem yapabiliriz. Bugün yargı paketi çalışılıyor, bizi de davet ettiler ama Adalet Bakanlığındaki uzman arkadaşlarımız, hâkimimiz notlarını alsın bu süreçle ilgili pakete tekliflerimizi iletelim.

Buyurun Yılmaz Bey.

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI YILMAZ ÇİFTÇİ – Aslında dediğim gibi bizim mahkemelerimiz de bu kolluk yoluyla tebligat usulünü uyguluyor ama yasal altyapısı olmadığı için uygulamada birtakım sıkıntılar yaşanabiliyor.

6284 sayılı Kanun'un 8'inci maddesindeki düzenleme kolluğun verdiği tedbir kararlarının kolluk yoluyla tebliği gibi anlaşılıyor, bazı hâkimler mahkemeleri çok kapsamaz gibi yorumlayabiliyor. Bu anlamda düzenleme yapılması yerinde olur diye düşünüyoruz.

Yine, ihlale ilişkin malum, 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarına uyulmaması, ihlal edilmesi hâlinde bunun tazyik hapsi yaptırımı bulunmaktadır. Bu yaptırım işte ilk ihlalde şu kadar üç günden on güne kadar, ikinci ihlalde şu kadar... Bu süreler biraz arada makas açılarak hâkime takdir hakkı verilmesi iyi olur diye düşünüyoruz çünkü genel uygulama mahkemelerde, hâkimlerde işte ilk defasında alt sınırdan uygulamak gibi bir pratik alışkanlık var. Bazen üst sınırdan verildiği zaman da itiraz hâlinde üst mahkemelerce kaldırıldığı görülmektedir. Eylemin işleniş şekli, şiddetin, ihlalin şiddeti gibi veya sıklığı gibi hususlar dikkate alınarak hâkim bu aradaki makası belirleyebilmelidir. Örneğin, basit bir ihlalde belki alt sınırdan tazyik hapsi verilebilir ama işte evden uzaklaştırma kararı

verilmiş bir kişi geceleyin alkollü bir şekilde kapıya dayanıp şey yapması daha aynı olmasa gerek. Hani bu tür durumlarda eyleminin ağırlığına göre daha alt sınırdan uzaklaşarak tazyik hapsi verilmesine ilişkin düzenleme yapılmasının yerinde olacağını düşünüyoruz.

Başka bir husus, eşler arasında boşanma davası açıldıktan sonra davanın sonuçlandırılıp kesinleşinceye kadarki olan 6284 sayılı Kanun kapsamındaki taleplerinin değerlendirme yetkisinin, boşanma davasının bulunduğu aile mahkemesinde olacak şekilde görülmesi gerekir, zira ilgili aile mahkemesi dosya içeriğini ayrıntılı bir şekilde bildiğinden daha isabetli kararlar çıkabilecek, daha doğru değerlendirmeler yapılabilecektir.

Bu söylediğim hususlar 6284 sayılı Kanun kapsamındaki önerilerimizdi. Birkaç başlık da Türk Medeni Kanunu'nda ve Ceza Kanunu'nda yapılması gereken önerilere değinmek istiyorum.

Birincisi, Türk Medeni Kanunu'nda 166'ncı maddede üç yıllık fiili ayrılık süresi öngörülüyor. Eğer boşanma gerçekleşmemiş, dava reddedilmişse üç yıllık süre içerisinde eşler bir araya gelmemişse üç yıl sonra boşanmaya karar verilebiliyor. Yargılama sürecini de bu süreye eklediğimiz zaman epeyce bir zaman aldığı görülmektedir.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Boşanma süreleri uzun.

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI YILMAZ ÇİFTÇİ – Bu süre çok uzun gerçekten.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kesin katılıyorum.

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI YILMAZ ÇİFTÇİ – Çünkü bir tarafta da evlilik resmî olarak devam ettiği için eşlerden biri ya da ikisi artık yeni bir hayat kuruyor, işte resmî evlilik yapamıyor ama fiili birliktelikler olmaya başlıyor. Bu sefer de resmî evli olmana rağmen başkasıyla yaşıyorsunuz diye ağır kusurlu kabul edilme durumu söz konusu oluyor. Yani hem yargılama süresi belli bir zaman alıyor, reddedildikten sonra da üç yıl eklediğimiz zaman üç yıl, beş yıl uzun bir süre. Yani bu üç yıllık süre bir yıla indirilmesi gerekir diye düşünüyoruz çünkü bu başka sorunlara da gerçekten sebebiyet verebiliyor.

Yine, Medeni Kanun'la ilgili olarak diğer bir konu, evliliği akit olarak nitelendiren Medeni Kanun'un ruhuna ve özüne uygun olarak eşler evlenirken evlilik süresince edinilmiş ya da edinilecek mal rejimine ilişkin evlilik sözleşmesi müessesesinin zorunlu hale getirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu, zorunlu hâle getirilirse yıllarca süren mal rejimi davaları çok daha kısa sürede ve kısa zamanda halledilecek diye düşünüyoruz.

Başka bir husus, boşanma davasında gizlilik esası getirilmelidir. Sonuçta, mahremiyet insanın hayatı boyunca korunması gereken bir değerdir. Bazen çünkü çok vahim olaylar olabiliyor. Hani, bunlar mahremiyeti dikkate alınarak gizlilik içerisinde görülmesi, yargılamaların gizlilik içerisinde yapılması daha amaca uygun olur diye düşünüyoruz.

Anlaşmalı boşanma davaları adli tatilde görülememektedir, kural olarak görülememektedir. Hani, adli tatilin süresi gerçi kısaldı artık. Belki otuz beş gün bir ay ama eğer eşler anlaşmalı olarak başvuruyorsa adli tatilde de görülebilmesi gerekir.

Yine, ziynet alacağı, eşya alacağı davalarının boşanmadan ayrı olarak birer dava türü olarak kabul edilmeli ve boşanma davalarıyla birlikte görülmesi engellenmelidir. Boşanma davasının gereksiz olarak sırf bu talepler yüzünden uzamasına neden olmaktadır çünkü gerçekten mal ve eşya işe girince işi, süreci belki kısa sürede sonuçlanacak boşanma davaları çok daha uzun vakit alabilmektedir. Bu da başka sıkıntılara neden olmaktadır. Boşanma davasının ayrı görülmesi işi daha kolaylaştıracaktır diye düşünüyorum.

Bununla bağlantılı diğer bir husus, kısmi kesinleştirme mümkün hâle getirilmelidir. Boşanma yönünden çıkan kararları taraflar birlikte anlaşarak kesinleştirebilmeli ve hayatlarına yön vermelerine olanak sağlanmalıdır. Ferî hükümler açısından nafaka, velayet, tazminat değerlendirmelerin sonucu verilen ve taraflar arasında kesinleşmesi sağlanmış boşanma hükmünden ayrı olarak değerlendirilmelidir. Aksi durumda, eşlerden biri kesinleşen boşanmadan sonra evlenebilmekte ve boşanma davasındaki kusur izafeleri ve buna bağlı tazminatlar boşanmayı etkilemektedir.

Son husus, Türk Ceza Kanun’da eşe karşı kasten yaralama suçları şikâyetle ve uzlaşmaya tabi değil malum. Bu suçlar yönünden belki tedbirler yönünden aile ara buluculuğu müessesesi düzenlenmesi gerekir dedik. Bu suç yönünden de aile uzlaştırmacılığı gibi belki bir defaya mahsus olmak üzere... Çünkü bazen karı-koca arasında basit bir mesele oluyor, hâliyle şikâyetle tabi olmadığı için, resen soruşturulduğu için iş yargı kurumlarına intikal ediliyor ve taraflar belki pişmanlık duyuyorlar, bazen çok basit bir eylem de olabiliyor. Hani en azından bu tür durumlar için, bir defaya mahsus olmak üzere aile uzlaştırmacılığı müessesesinin düzenlenmesinin yerinde olacağını düşünüyoruz.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yılmaz Başkanım, çok teşekkür ederim.

6284 sayılı Yasa’yla alakalı vermiş olduğunuz tespitleriniz önemli, kıymetli tespitler. Arkadaşlarımız da fikirlerini beyan edecekler.

Şimdi, sözü...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Beş dakika ara verelim. Ara verelim mi?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Başsavcımıza söz vereceğim, sonrasında.

Ankara Cumhuriyet Başsavcımız Sayın Ahmet Akça, söz sizin.

Buyurun Kıymetli Başsavcım.

6.- *Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Ahmet Akça’nın, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde uygulamaya dönük analizleri ve, çözüm önerileri hakkında sunumu*

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, kıymetli hazırın; yüce Meclisin çatısı altında bu Komisyon toplantılarına davet edildik. Öncelikle verimli ve başarılı geçmesini diliyorum ve saygılarımı sunuyorum.

Ankara Başsavcılığı olarak yapılan bu davet doğrultusunda öncelikle uygulamaya dönük bazı sorunlar üzerinde tabii analizimizi yaptık, çözüm önerilerimizi de sunacağız ama Başsavcılığımızda...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, Başsavcımızın mikrofonunun sesini biraz açar mısınız? Sesiniz az geliyor.

Savcılığın sesini kısmayalım, adaletin sesini yükseltelim efendim.

Buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – En yüksek onlarınki çıkıyor şimdi, merak etmeyin.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yok yok bu aralar çok çıkmıyor da.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Cumhuriyet Başsavcılığımız tarafından 6284 sayılı Kanun kapsamında yapılan...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Konuşma mercisi değil icra mercisi.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – İşte tamam, onun için sesleri çıkması lazım diyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başsavcım, buyurun.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – HSK 1. Daire Başkanımız cumhuriyet başsavcılıklarının ve mahkemelerin bu yasa kapsamında nasıl bir teşkilatlanma içerisine girdiğini sundular. Bizde de tabii ki Ankara Türkiye'nin en büyük ili, en önemli başsavcılıklarından birisi. Bizde de bu konuda ayrı bir müstakil soruşturma bürosu var. 2011 tarihinden beri faaliyette olan bir büro. Bu büromuzda sadece kadına karşı şiddet değil onun dışında, ailenin korunmasında aile içi şiddeti de içeren eylemlere, suçlara yönelik soruşturmaları yürüten, yine 6284 sayılı Yasa kapsamında tedbirlerin hızlı bir şekilde alınması, takibi ve şiddet uygulayan kişilerle ilgili gerek soruşturmanın neticelendirilmesi gerek tedbirlerin infazıyla ilgili iş ve işlemleri yürüten savcılarımız var. Bu büro tarafından, aynı çatı altında yaşayan eş ve çocuklar, yine aynı çatı altında yaşayan ve birlikte oturma iradesiyle hareket eden diğer aile bireyleri, aynı evi karı koca ilişkisiyle paylaşanlar, yine evlilik birliği veya beraberliği sona ermiş olsa bile eski eşlerin birbirleriyle ilgili ortaya çıkan şiddet eylemleri soruşturulmaktadır.

Tabii, bunun dışında, diğer soruşturma bürolarımızdan farklı olarak -bir kısmından farklı olarak en azından- bu büronun özelliği hem müracaatı alır, kişiler direkt bu büroya, bu bürodaki savcılarımıza müracaat edebilirler, bu soruşturmayı yürütür, neticelendiğinde tedbirlerinin infazıyla ilgili yine infaz aşamasını da bu savcılarımız yürütmektedir. Bu itibarla, genellikle kıdemli arkadaşlarımız, yetkin ve ehliyetli, liyakatlı ve arkadaşlarımızı görevlendirmeye gayret ediyoruz. Yine, hem erkek hem kadın meslektaşlarımız bu bürolarda, ağırlıklı olarak kadın savcılarımız çalışmakta. Yine, bir diğer özelliği bu büromuzun, doğrudan bu büroya evrak teslim edildiği için, adliye içerisinde bir gecikmeye mahal verilmeksizin, hızlı bir şekilde, etkili bir yöntemle netice almaya matuf bir çalışma sistemi yürütmektedir. Bu kapsamda, tabii, adli görüşme odaları -dün Sayın Bakanımız sanırım bilgi verdi- yine, adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlükleri.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ankara'da mevcut, değil mi, sizde var?

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Tabii ki.

Bu yeni bir müdürlük, tüm Türkiye'de teşkilatlanıyor. Bunlarla da birlikte, buradaki uzman arkadaşlarımızla birlikte hem kırılğan gruplarla ilgili hassasiyet nedeniyle hem işte, şiddete uğrayan kadının özel durumu itibarıyla dikkatli bir şekilde takip edilmektedir. Bir 6284 sayılı Yasa kapsamında, aile mahkemelerinden UYAP üzerinden tedbir kararları talep edilir. UYAP üzerinden verilen kararlar, yine, bu büromuz tarafından infaz edilmektedir. Kolluğa, yine, UYAP'la entegrasyon sağlandığı için elektronik ortamda anında infazla ilgili işlemler, kararın ulaşmasıyla yapılmaktadır.

Burada, tabii, mülki idare amirleri, il ve ilçe sağlık müdürlükleri, işte adli kollukla irtibatlar noktasında, bu savcılarımızın sadece bu işe yoğunlaşmış olmaları nedeniyle de daha kolay bir koordinasyon sağlandığı yönünde tespitlerimiz var. Mağdurların sağlık kuruluşlarına sevk edilmeleri, önleyici koruma tedbirlerinin alınması, yine koruyucu tedbir kararlarının infazı gibi hususlarda da gayet hızlı ve etkin sonuçlar alınmaktadır.

Bu bilgidен sonra, ben, uygulamada yaşanan bazı sorunlar ve çözüm önerisi olarak bizim arkadaşlarımızın belirlediği hususlara değineyim. Öncelikli olarak, şiddete uğrayan mağdur tarafın adli mercilere müracaatı üzerine 6284 sayılı Yasa kapsamında verilen tedbir kararlarının 3, 4 ve 5'inci maddelerde öngörülen bu kararların ikametden ayrılan şiddet uygulayan tarafa tebliğinde bazı sorunlar yaşanıyor, Komisyon Başkanımız az önce değindi. Bunun çözümünü noktasında da işte elektronik tebligat veya SMS yoluyla, e-devlet uygulamaları üzerinden yapılabileceği gibi, yine kolluk tarafından bizzat bu tebligatın yapılmasının etkili olduğu görülüyor. Sanırım, o yönde bir irade de oluşacaktır. Bir yasal

düzenleme olursa en azından, tebligatla ilgili uygulamada yaşanan tereddütler giderilmiş olur. Çünkü Tebligat Kanunu’muzdaki usullerin uygulanmasıyla ilgili, maalesef, posta memurlarımızdan da zaman zaman eksik tebligat yaptıklarını görüyoruz

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ya da komşuya bıraktıklarını görüyoruz.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Ya, işte, onun bile belli bir usulü var yasada, ona uyulmuyor. Tabii, tebligat usulsüz olunca hâkim yeniden tebligat çıkartıyor, süreç uzamış oluyor. Yani bir yasal düzenlemeyle bu, koluğa verilebilir. Kolluğun bizzat götürmesi tabii caydırıcı da olabiliyor veya telefonla bunu bildirmesi. Ama bir yasal düzenleme gerektiğini düşünüyoruz.

Yine, 6284 sayılı Yasa kapsamında verilen tedbir kararlarına aykırılıkta, bu 13’üncü madde uyarınca, aile mahkemeleri tarafından şiddet uygulayan kişiye tazyik hapsi öngörülüyor üç günden on güne kadar. Yine aynı kanunun 9’uncu maddesinde, bu karara karşı itiraz usulü düzenlenmiş iki haftalık. Şiddet uygulayan tarafın zorlama hapsi kararını tebliğ aşamasında gecikmeler ve bu itiraz süresinin beklenmesi nedeniyle zaman zaman infazlarda gecikme oluyor. Bu da diğer tarafta, tazyik hapsinin caydırıcılığını tabii biraz zedeliyor. Bu noktada da biz aile mahkemeleri tarafından acaba dosya üzerinden yapılacak bir incelemeyle dosya kapsamına, somut olayın niteliği, tanık beyanları, şiddet uygulayanın daha önceki tarihlerde benzeri aykırılık eylemleri, işte UYAP kayıtlarındaki adli sicil özellikle veya mevcut benzeri eylemlerine dair kayıtlar gibi hususlar birlikte değerlendirilerek tebliğ edilmeksizin bu uygulanabilir mi, en azından tartışılması gerektiğini düşünüyoruz. İtirazın infaz aşamasında belki değerlendirilmesi gündeme gelebilir veya bunlar olamıyorsa da sürenin kısaltılması belki gündeme alınabilir.

Yine, tedbir kararlarının, kararın verildiği tarihten itibaren süresi başladığından, tarafa ulaşamaması, geç tebliğ edilmesi gibi hususlarda zaman zaman uygulamada tereddütler göze çarpıyor. Burada da tedbir kararının şiddet uygulayan tarafa tebliği veya tefhim tarihinden sonra sürenin başlaması yönünde bir karar verilirse belki uygun olabilir.

Yine, 5’inci maddenin (h) ve (ı) bentlerince, aile mahkemeleri tarafından, şiddet uygulayan tarafa yönelik muayene ve tedavi tedbir kararlarının infazında da bazı sıkıntılara rastlıyoruz. Muhatabına ulaşamaması, tedavinin kabul edilmemesi, ilgili sağlık kuruluşunun kapasitesi fiziki şartlarının yetersiz olması gibi sebeplerle infaz edilememesi ya da gereği gibi yerine getirilememesine rağmen zorlama hapsi talebinde bulunulması veya kararın yeniden değerlendirilmesi için geri bildirilmesinde aksaklıklar olabiliyor. Burada da il sağlık müdürlükleri tarafından, şiddet uygulayan tarafa, ilgili sağlık kuruluşuna muayene ve tedavi amaçlı gitmesi gereken günlerin bildirilmesi, söz konusu tedavi sürecinin gereklerine uymadığı takdirde zorlama hapsine tabi tutulacağının, yine burası tarafından ihtar edilebileceği, devamında tedavi sürecinin takibiyle söz konusu tedbir kararına uyulup uyulmadığının tespiti ve bu konuda düzenlenecek tutanağın da cumhuriyet başsavcılıklarına ve şiddet önleme ve izleme merkezine gönderilmesi sorunu çözebilir. Yine, belki mevzuatta bir kısım değişiklikler düşünülebilir bizim tespitlerimize göre.

Bu, velayet hakkıyla ilgili zaman zaman sıkıntılar yaşıyor. Yani, boşanma gerçekleşmiş ya da boşanma davası devam ederken tedbiren velayetle ilgili bir, işte, kişisel ilişki, müşterek çocukla ilgili kararı verilmiş ve buna uyulmaması hâlinde başsavcılıklara sık sık talep geliyor. Tabii, burada bir suç olmadığı için İcra İflas Kanunu’nda düzenlenmiş bir husus bu. Burada zaman zaman sıkıntılar yaşıyor, 341’inci maddede İcra İflas Kanunu’nda bu çocuk teslimiyle ilgili bir hapsen tazyik düzenlemesi var, zaman zaman bunu kötüye kullanıyorlar. Dolayısıyla velayet hakkı sahibi karşı tarafa

çocuğu göstermeyerek bir anlamda tahrik edilen ve sonrasında şiddete de belki dönüşen somut olaylarla karşılaşyoruz. Belki Türk Ceza Kanunu'nda bir suç olarak düzenlenirse başsavcılıklara bu anlamda bir yetki verilebilir diye düşünüyoruz.

Kasten yaralama suçlarıyla ilgili burada çokça konu edildi, üst soy, alt soy, eş ve kardeşe karşı işlenirse yaralama suçları, kasten yaralama suçları şikâyeteye bağlı değil. Uygulamada şiddete uğrayan taraflardan birinin müracaatı veya yapılan ihbar üzerine soruşturma işlemlerine başlanılmakta. Mağdur tarafın daha sonra şikâyetinden vazgeçmesi durumlarında ise yeterli delil de varsa kamu davası açılmaktadır. Yargılama sırasında da genellikle belki uç örnekler vardır ama yani aile birliğinin yeniden sağlanması veya işte, bir kızgınlıkla belki şikâyet edildiği düşüncesiyle şikâyetten vazgeçilme durumları olabiliyor fakat kamu davası yürüttüğü için tabii, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı takip edebiliyor ve orada bir vekâlet ücreti de çıkıyor taraflar için. Ailenin korunmasıyla ilgili belki kadına şiddet bağlamında değil ama şöyle örnekler de olabiliyor: Kadın şikâyetçi oluyor ama çok basit bir eylemden dolayı, kocasından, bir kamu davası açılıyor, şikâyetten vazgeçmesine rağmen mecburen yargılamaya devam ediyor, ceza alıyor, belki bir para cezası diyelim ve onun üzerine yeni bir şiddete de dönüşebiliyor. Farklı bir yöntem bulunabilir, az önce Başkanımız da uzlaştırmaya değindi ya da ara buluculuk noktasında bir çözüm bulunabilir.

Yine, bu kapsamda bir başka sorun 86/2/3(a) yani kasten yaralamanın nitelikli hâlinde çocuklarla ilgili resen soruşturma yürütülüyor fakat evlilik dışı bir beraberlik varsa, resmî bir hikâye yoksa ya da boşanma sonrası da olabiliyor, burada zaman aşımı ve şikâyet süresi yönünden bir uyumsuzluk ortaya çıkıyor. Yani eski eşler arasında meydana gelen tehdit suçu, örneğin, resmî nikahlı eşler arasındaki kasten yaralama suçu gibi şikâyeteye bağlı değil ve sekiz yıllık dava zaman aşımı süresine tabi. Eski eşler arasında ve özellikle aynı evde yıllardır karı-koca ilişkisi adı altında birlikte yaşayan, müşterek çocukları olan taraflar arasında kasten yaralama eylemleri ise altı aylık hak düşürücü süreye tabi yani altı ay geçirildiyse o kadın şikâyetçi olsa bile soruşturma imkânı yok ama çocuklar yönünden sekiz yıllık zaman aşımı içerisinde soruşturma ve kovuşturma yapılabilir.

Onun dışında, tabii, ülkemizde son yıllarda yakın komşularımızdan, komşu ülkelerimizden gelen çok sayıda sığınmacı da var Suriye'den, Irak'tan. Burada da aile içi şiddet olayları veya kadına yönelik şiddet eylemleri olabiliyor doğal olarak. Burada bizim yasalarımıza göre resmî bir nikah olduğunu tespit edemediğimiz çokça durum oluyor. Bu durumda da, işte, bu şikâyeteye bağlı olma, olmama yönü eylemin biraz uygulamada zora sokuyor tabii soruşturmanın yürütülmesinde. Özellikle boşanmış eski eşler arasında kasten yaralama eylemleriyle resmî nikah olmaksızın aynı evde karı-koca ilişkisi altında yaşayan, paylaşılan ve müşterek çocukları olan taraflar arasında meydana gelen kasten yaralama olaylarının şikâyeteye tabi olmamaları fakat taraflar arasında resmî bir nikah olmamasından dolayı zaten bunun da hukuken korunmaması düşüncesiyle şikâyeteye bağlı olmaktan çıkarılıp belki uzlaştırma usulüne tabi olması düşünülebilir.

Tehdit suçu yönünden 106'ncı madde 1'inci fıkra ve 1'inci cümlede şikâyeteye tabi olmayıp basit hâli şikâyeteye bağlı bir suç fakat tamamen uzlaştırmaya tabi. Tehdit suçunun oluşması için mağdurun iç huzurunun bozulması, mağdurda korku ve endişe yaratılması gerekiyor. Bu hâliyle korkan mağdurun şikâyetçi olmaması veya uzlaştırma esnasında uzlaşmayı kabul etmesi karşımıza zaman zaman çıkmakta. Bu durumda da tehdit eden tarafın yeni bir eylem, yeni bir tehdit veya başka bir şiddet eylemine yönelmesi de mümkün olabiliyor. Bu itibarla, tehdit suçunda yürütülen soruşturmalarda kamu davası açmak için yeterli şüphe elde edilmesinden sonra aynı mağdur ve şüpheli arasında meydana gelen yeni bir tehdit suçunda yürütülen soruşturmada ikinci kez yeterli şüphe varsa uzlaştırma olmaksızın doğrudan belki kamu davası açılabilmesinin yolu açılabilir.

Yine, “Kadına ve aile içi şiddet mağdurlarına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin tedbirlerde etkinlik nasıl artırılabilir?” diye arkadaşlarımızın bazı tespitleri var. Burada kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet söyleminden toplum ve kamuoyu tarafından özellikle erkek tarafın eşi, eski eşi veya sevgilisi olan bir kadına karşı gerçekleştirdiği şiddet olayları anlaşılmakta fakat adli makamlara daha farklı olaylar da intikal ediyor. Örneğin, çocuk, anne babasına şiddet uygulayabiliyor, işte, kötü bir alışkanlığı olanlarda özellikle uyuşturucu anlamında buna rastlıyoruz, alkol bağımlılığı veya psikolojik sorunları olan çocuklarda. Bunların da şiddete meylettikleri görülebiliyor.

Tabii, anne babalar da müracaat ediyorlar bizlere, bazen bunlar suç olarak da henüz ortaya çıkmadığı için başsavcılık çok fazla bir belki etkin tedbir alamıyor. Burada belki 5’inci maddenin (h) ve (ı) bentlerinin uygulanmasında sağlık kuruluşları, özellikle AMATEM’lerin kapasitesi noktasında bir çabaya girilebilir. Buralar zorunlu tedavi tedbiri uygulayacak fiziki yapıya sahip bir şekle sokulmalı, eğer tedaviyi reddediyorsa şiddeti uygulayan kişi, burada da hem psikolojik tedavi merkezlerinin fiziki şartlarının iyileştirilmesi ve kapasitesinin artırılması hem de uzman personeller aracılığıyla takiplerinin devam ettirilerek tedavilerinin sağlanması yönünde bir düzenleme uygun olacaktır.

Bir başka husus, aile içerisinde ikinci kez şiddet olayının meydana geldiği tespit edilirse ilgili kurumlarda yapılacak bildirim üzerine Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından talep aranmaksızın bu aileye bir sosyal inceleme yaptırılması, gerektiğinde, çocuğun yüksek menfaati prensibi doğrultusunda tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Yine, 6284 sayılı Yasa’nın 15’inci maddesi 3’üncü fıkrasında düzenlenen, işte, teşvik edici, aydınlatıcı, yol gösterici tedbirlerin uygulanabilirliğinin artırılması uygun olacaktır.

Son olarak, yine, az önce değindim, Suriye’den ve Irak’tan özellikle ya da başka ülkelerden de çok sayıda mülteci geliyor tabii ülkemize. Bunlarla ilgili de bir dil problemi hâliyle yaşanabiliyor bu adli süreçler sırasında. Bu anlamda da gerek Emniyet Genel Müdürlüğü’nün aile içi şiddet birimlerinde gerekse cumhuriyet başsavcılıklarında bu uygun yeminli tercümanların görevlendirilmesi gerekmektedir.

Sayısal veriler var Başsavcılığımızla ilgili ama onları tek tek paylaşmam gerekir mi bilmiyorum, yanımıza aldık.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok kısa alabiliriz, evet.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Örneğin, 2020 yılında 12.586 iş gelmiş bu soruşturma büromuza. Buna hem suç teşkil eden eylemler hem de bu tedbirlerin...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 12 bin...

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – 12.586.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kadına yönelik şiddetle ilgili...

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Sadece kadın değil...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çocuk, aile...

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Yani bizim az önce de bahsettiğimiz aile içi şiddet yoğunluklu.

Bunlardan 10.909’u da neticelenmiş. Bu yıl itibarıyla 4 Hazirana kadar olan rakam 5.325, yine aşağı yukarı aynı seyirde gidiyor. 2019, bir önceki yıla göre bir 2 bin artış var, geçen yıl için.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Pandemi...

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Hani hep söyleniyor bu; “Covid salgını nedeniyle bu konu arttı mı?” diye, sayılarda da evet, biraz göze çarpıyor.

İlamlarla ilgili, yine infazla ilgili de 2020 yılında 37.099 gelmiş, önceki yıldan devirle beraber 31.267'si infaz edilmiş. Şu an itibarıyla 15 bin civarında, 15 binin biraz üzerinde, yine geçen yılki sayıya yakın olacaktır.

Zorlama hapsiyle ilgili yine bilgi verebilirim... 2015'ten beri var, geçen yıl 320 gelmiş, önceki yıldan devirle beraber 364 ve 342'si infaz edilmiş. Bu sene şu an itibarıyla biraz fazla 232 hapsen tazyiklerde biraz artış göze çarpıyor.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. Tekrar Komisyonumuzun çalışmalarının başarılı olmasını, inşallah uygulayıcıya da kolaylık sağlayacak düzenlemelere vesile olmasını temenni ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başsavcım, çok teşekkür ediyorum. Çok önemli tespitleri, eksikleri ve önerilerinizi paylaştınız. Başsavcılığımıza yapılan başvuruları ve yansımalarını paylaştınız, teşekkür ediyorum.

Özellikle şunu belirtmem gerekir ki: 25 Kasım 2019 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde yapılan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Toplantısı çok önemli bir dönüm ve orada Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının koordinasyonu, İçişleri Bakanlığımızın, Adalet Bakanlığımızın, Sağlık Bakanlığımızın ve Millî Eğitim Bakanlığımızın paydaş olduğu, toplantı sonrası her bakanlığımız kendi üzerine düşen çalışmaları yapmış vaziyette. Adalet Bakanlığımız da bu anlamda yapmış olduğu çalışmalarda özellikle aile mahkemelerinin bazılarının tedbir mahkemesi hâline getirilmesini, aile içi şiddet bürolarının artırılmasını, 154 sayılı Genelgenin güncellenmesini çok önemli görüyoruz. Ayrıca, adliyelerimizde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerinin oluşturulması ve mağdurların ifadelerinin AGO'larda alınmasını çok önemli görüyoruz.

Buna ilaveten 2 Mart 2021 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından 11 temel ilke, 9 amaç, 50 hedef, 393 faaliyetle birlikte İnsan Hakları Eylem Planı açıklanmış olup plan çerçevesinde de Bakanlığımız, ilgili birimlerle toplantılarını yaparak yasal süreci Türkiye Büyük Millet Meclisine dördüncü yargı paketiyle birlikte göndermek üzere çalışmalarını yapmaktadırlar.

Şimdi, özellikle sizinle paylaşmak istediğim sorunlarımız ve tespitlerimiz... Sizler bize iletiniz. Şimdi, söz Mecliste ve milletvekili arkadaşlarımızda.

Birkaç cümleyi söylemek istiyorum, özellikle cezasızlık kavramıyla gündeme gelen ceza hukuku müesseseleri, haksız tahrik ve takdir indirimi nedenleriyle müesseselerimizin kadına yönelik gerçekleşen şiddet eylemlerinin kovuşturulması sırasında gündeme getirdiği sorun alanlarının analiz edilmesini ve bununla ilgili gerekli tedbirlerin alınmasını canı gönülden istiyoruz. Biraz evvel tüm başkanlarımız özellikle Yargıtay Başkanımız Eyüp Bey ve Fatih Bey'in iletmiş olduğu "kravat indirimi" diye söylediğimiz takdir indirimi bizim sorun alanlarımızdan, iletmemiz gereken konulardan bir tanesidir.

Şiddet mağduru kadınların adalete erişiminin sağlanması, ayrıca özel politika gerektiren engelli kadınlarımız, göçmen kadınlarımız, yaşlı kadınlarımız, kız çocuklarımız dâhil gruplara yönelik farklılaştırılmış ve erişilebilir hizmet modellerini hayata geçirmekle ilgili hepimiz mükellefiz. Bununla ilgili sizlerin de hassasiyet göstermesini, ilgili birimlerinizin de buna hassasiyeti azami safhada göstermesini gönülden arzu ediyoruz. Biliyoruz ki bu konuda sizin de hassasiyetiniz var ama hâlâ aksaklıkların olduğunu iletıyorlar. Şiddet mağdurunun korunması ve desteklenmesi sürecinde ihtiyaç duyduğu adli yardım ve hukuki destek konularında hukuki destek kanallarının birazcık daha çeşitlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Tek bir merkezden değil, çeşitlendirilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Yargı mensuplarımızın, kıymetli adaletimizi temsil eden yargı mensuplarımızın kadının insan hakları ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda duyarlılık ve farkındalığın artırılması için biraz evvel Kıymetli Başkanım eğitim ve farkındalık çalışmalarını, dün Sayın Bakanım sistematik ve sürdürülebilir şekilde yaptıklarını ifade ettiler. Bu konuda özellikle sizden de sistematik ve sürdürülebilir bir eğitim ve farkındalık çalışması yapılmasını canı gönülden arzu ediyoruz.

Ceza mahkemelerinde görev alan kürsü hâkimlerinin -biraz evvel somut örnek üzerinden gittiğimizde- kadının insan hakları, şiddetle mücadele konusunda yeterli bilgi ve duyarlılığa sahip olması cezasızlığı önlemek için çok önem arz ediyor. Yardımcı yargı personeli ve mesleki personele yönelik, kadına yönelik şiddetle mücadele alanında düzenli eğitim çalışmalarını yapmak, bizim hepimizin boynumuzun borcu; tüm alanlarla ilgili söylüyorum. Bu konuda bugün yüksek yargıyı, sizleri ağırladık.

Son sözüm, Kıymetli Başsavcımın ve Başkanın da ifade ettiği tespitlerinizde var olan, konuşulması gereken alanlara bir tanesini daha ilave etmek isterim. 6284 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 2 numaralı fıkrasında itiraz usulü düzenlenmiş ve bu fıkra "Aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması durumunda en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir." hükmü var. Şimdi, buradaki sorun en yakın asliye hukuk mahkemesinin olduğu yerde aile mahkemesi varsa, burada bir kafa karışıklığı var. "Asliye hukuk mahkemesine gönderilir." deniyor ya 9'uncu maddenin 2'nci fıkrasında, burada asliye hukuk mahkemesi yerine aile mahkemesi varsa gönderilmeli şeklinde 6284'le ilgili de aile mahkemesinin ihtisas mahkemesine gönderilmesi konusu düzenlenmeli diye düşünüyoruz, bizim önerilerimiz içerisinde.

Ben, bu vesileyle tekraren hoş geldiniz dedim. Kanaatlerimizi paylaştık.

Şimdi, sözlerimizi hemen vereceğim ve inşallah arkadaşlarımız sorularını hızlı soracaklar.

Hayati Bey, şampiyon sizsiniz. Hayati Bey, "number one" Kıymetli Başkanlarım. Hani biz de ona pozitif ayrımcılık yapıyoruz, kadın sayısı fazla. Hacı Ahmet Hocama ve Hayati Arkaz Başkanına özel teşekkür ediyorum, Komisyonumuzun üyelerine.

Buyurun Hayati Bey.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Çok teşekkürler Başkanım, sağ olun. Başkanlarımıza ve tüm katılımcılara çok teşekkür ediyorum. Sunumlarınız için de sağ olun efendim.

Adalet haklıya hakkını, suçluya cezasını vermektedir; geç gelen adalet, adalet değildir. Türkiye'miz vatandaşlarımıza insan hakları alanında en yüksek standartları sunabilecek bir alt yapıya sahiptir. İnsan odaklı adalet anlayışımız, tutuksuz yargılamanın önemine dikkat çekiyorum ancak toplumun adalet duygusunun tatmin etmek gerekmektedir yani kadına yönelik şiddet faillerinin tutuksuz yargılanmadan faydalanmaları engellenmelidir. Ceza indirimine ve iyi hâlden yararlanmalarının önüne geçilmeli ve faillere en ağır cezalar verilmelidir. Hukukun milletimize hizmeti mağdur odaklı olmalıdır çünkü kadınlarımızı korursak toplumumuzu koruruz. Bu noktada siz hâkim ve savcılarımıza büyük görevler düşmektedir.

Konuyla ilgili iki sorum var efendim. Birincisi, kadına yönelik ve aile içi şiddet faillerine verilecek cezalar hakkında caydırıcılığın artması için ne gibi çalışmalarınız var?

İkinci sorum; Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Avrupa'da kadına yönelik şiddet konusunda ne gibi cezalar öngörülmektedir, bizden farkı nedir?

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli milletvekillerinden, Komisyon üyelerimizden bir isteğim var. Sorumuzu yöneltirken kimin cevaplamasını istediğimizi söylerseniz süreyi çok daha iyi kullanmış oluruz. Bütün yargı mensubu arkadaşlarımızın hepsi tek tek cevap verirse süreyi çok uzatırız. Bundan sonra söz alacak arkadaşlarımız için bir hatırlatma ve sürelerimizi iyi kullandığı için Hayati Bey’e çok teşekkür ediyorum.

Sayın meslektaşım, kıymetli başkanlarım; Gamze Hanım eczacı, meslektaşım ona özel ayrı bir torpil yapıyoruz değil mi?

Gamze Hanım, buyurun.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan, değerli meslektaşım.

Hoş geldiniz öncelikle.

Ben sırasıyla kime soracağımından bahsederek konulardan bahsedeceğim. Öncelikle, HSK’dan gelen 1. Daire Başkanımıza soru soracağım. İlk soruyu aslında kendimin de bizzat yaşadığı somut bir olay üzerinden anlatmak istiyorum. Özellikle dijital şiddet, son günlerde kadınların üzerinde, kadın siyasetçilerin ve kadınların en çok karşılaştığı sorunlardan bir tanesi. Ben de buna maruz kalan kişilerden biriyim ve -tabii ki eleştiriyi ayrı tutuyorum ama- hakaretle ilgili yazılan söylemlerle ilgili açtığım davada iki savcının takipsizlik kararı akla ziyan. Yani bizzat küfrün çok açık bir şekilde belli olmasına rağmen yani sokaktan çevirdiğiniz birine bile bu nedir dediğinde küfür diyeceği bir ifadeye takipsizlik kararı veren iki savcının kararından bahsetmek istiyorum. Ben, HSK’ye başvuruda bulunacağım, o yasal süreç bittikten sonra ama burada benim endişem siyasi görüşe göre böyle bir kararın verilip verilmediğidir.

Biz şunu yapabilmeliyiz: Yani AK PARTİ’li, MHP’li bir arkadaşımızla yapılan cinsiyetçi bir ifadenin de bana da ya da herhangi bir kadın arkadaşımıza yapılan cinsiyetçi ifadenin cezalandırılmasının adil bir şekilde yapılmasının takipçisi olmalıyız. Bu nedenle de ben bittikten sonra size de o iki dosyayı belki arz ederim ama burada sizden ricamız lütfen, siyasi görüş, kimlik ayrımı yapmadan hakkaniyetli bir şekilde bu kararın alınması almayan kişilerle ilgili de gerekli yaptırımın yapılmasını sizden öncelikle talep ediyorum.

Yine, en son bir kadın avukatın etek boyuyla ilgili ifadelerde bulunan bir hâkim vardı. Hatta bunu tutanaklara geçirebilme cesaretini de kendinde buldu. Her ne kadar Düzce’ye gönderilse de -İstanbul’dan Düzce’ye gönderilmesi bir ceza mıdır, bir ödüllendirme midir soru işareti- ben bu kişinin akıbetini merak ediyorum, nedir? İhraç edilmediyse neden ihraç edilmemiştir? Bunu merak ediyorum.

Yine, kadına yönelik şiddet davalarında az önce Ceza Genel Kurulu üyesi Fatih Bey’de bazı kararların alınmasına şaşırdığını ifade etti. Mesela, 88 kez bıçaklanmasına rağmen indirim kararı verilmiş bir örnek var. Ben şunu merak ediyorum: Gerçekten tabii ki her davayı -dün Sayın Adalet Bakanına da sorduk- kendi içerisinde değerlendirmek gerektiğini söylüyor ama ya, 88 kez bıçaklamak nasıl bir hafifletici sebep gerektirebilir? Bunun hukuken doğru olmadığını aynı zamanda vicdanen doğru olmadığını düşündüğünüz kişilerle ilgili nasıl bir idari yaptırım cezası uyguluyorsunuz? Ben bunu özellikle merak ediyorum.

Bir, diğeri, bazı hâkimlerin kadın davalarında çeşitli baro ve sivil toplum kuruluşlarının müdahillik taleplerinin kabul etmemesi aslında -her ne kadar çıkma kararı alınsa da 1 Temmuz’a kadar devam ediyor- taraf olduğumuz İstanbul Sözleşmesi’ne, uluslararası sözleşmeye aykırı. Hani bu anlamda ne düşünüyorsunuz? Onu merak ediyorum.

Anayasa Mahkemesinden gelen değerli üyemize de şunu sormak istiyorum: 2019'daki tedbir kararının uygulanmayışının hak ihlali olduğunu ifade ettiğiniz bir karar aldığınızı ve bunların da 6284 sayılı Kanun'un 1'inci maddesini esas alarak değerlendirdiğinizi söylüyorsunuz. 6284'ün 1'inci maddesinin 2'nci fıkrası tarafı olduğumuz İstanbul Sözleşmesi'ne atıfta bulunuyor. Şimdi, siz bu maddeyi, 1'inci maddeyi esas alıyoruz, diyorsunuz ama İstanbul Sözleşmesi'nden çıkıldığında aslında o 1'inci maddenin dayandığı dayanak boşa düşmüş oluyor. Bu konuyla ilgili ne düşünüyorsunuz? Onu merak ediyorum.

Yargıtay üyemize şunu sormak istiyorum: Son alınan birkaç Yargıtay kararı üzerinden yorumlarınızı merak ediyorum. Mesela, şiddet gören kadının evini terk etmesi şiddet gösteren erkekle eşit kusur sayılmış yani bir kadın defalarca şiddet görüyorsa belki erkek tarafından kovuluyorsa evi terk etmeyi de ne yapacak? Hiçbir güvencesi yoksa, gidecek yeri yoksa şiddet uygulayan erkekle nasıl eşit kusur sayılır? Ben bunu anlamakta zorluk çekiyorum. İstismar tanımınızı merak ediyorum çünkü çalışanına “Çok güzelsin.” diyerek kalçasına dokunan müdür hakkında babacan tavır ifadesi Yargıtayın aldığı bir karar.

Yine, kadın cinayetleri davalarında alt mahkemelerin direndiğini görüyoruz. Bu direnen alt mahkemelerin ısrarla yani haksız tahrik ve iyi hâl indirimiyle ilgili direndiğini ifade ediyorsunuz. Hani, bilmiyorum hukukçu değilim ama bu konuyla ilgili uygulamanın daha normalleşmesi o yargı yükünün hafiflemesi noktasında nasıl bir tedbir alıyorsunuz? Bunu merak ediyorum.

Töre cinayetleri kavramından bahsettiniz. Mesela, burada aile meclisi kararı ispatı gerekiyor mu? Çünkü sosyolojik bir kavram, kişi tek başına da “Benim törelerim bunu gerektiriyor.” deyip bu kararı kendi de alabilir ve bu uygulamaya gidip tek başına ben töre adına bir aile meclisi kararı almadan yapıyorum da diyebilir. Dolayısıyla, bu amca oğlu gibi üçüncü kişiler içinde aslında geçerli, bir aile meclisi kararına gerek yok.

Bir diğeri, ben bu açıkçası namus kavramını çok anlamıyorum. Neden? Belki çoğu erkek de Türkiye’de o gelenek kavramı tırnak içerisinde bunu söylediğiniz zaman tepkiyle karşılaşıyoruz ama yani en ağır kusurda bir. Evet, kişiye yani eşe sadakat yükümlülüğü veriyor ama öldürme hakkını kimseye vermez. En ağır koşulda bile bu sadakat yükümlülüğü yıkıldıysa boşanırsınız, tazminat davası açarsınız ama bunu bir tırnak içerisinde namus gerekçesiyle hafifletici bir sebep kabul etmek bence bu cinayetleri normalleştiriyor ve cinayet işlemeyen erkek de doğal olarak şunu soruyor: “Ya, ben namusumu temizlemedim mi acaba?” Yani bir taraftan ömür boyu çürümek için öldürmedim karımı ama öbür taraftan acaba namusumu temizlemedim mi, toplum içerisinde böyle bir değer yargısı yani bu kavramı, ben bu yüzyılda kabul etmiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, sekizinci dakikadayız. Adalet, yüksek yargı ve dolayısıyla, adaleti bir an milletvekillerimize de tesis edelim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Aslında yani burada da namus kavramı...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkanım, özür dilerim. Bende iki eczacının lafının arasına saygısızca giriyorum. Kusura bakmayın.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Estağfurullah.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama bir hukukçu olarak şunu söylemek isterim: Şiddetin önlenmesi konulu yani bir şiddet araştırma komisyonuyuz. Temel nokta yargı yani bu şiddete maruz kalanlar ve uygulayanlar açısından çok önemli bir kurumla yan yanayız.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetleme yetkisinin en yüksek organlarla birlikte burada hissettiriyoruz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Nihayetinde teşekkür ederiz yalnız bizim temel bir sorumuz var. Sizden rica ediyorum, istirham ediyorum. Evet, arkadaşlarımız, gelen değerli konuklar güzel sunumlar yapıyor. Nereye geldiğimizi, nerede olduğumuzu önümüze koyuyor güzel ama biz burada hem eksiklikleri tespit etmek hem uygulamayı düzeltmek için varız. Soruları soruyoruz, cevapları alıyoruz oradan gelene yeni bir istişare şansı yaratmıyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, bakın, ben 7/24 çalışırım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ben de çalışırım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Biz gelen misafirlerimizle ve ağırladığımız kurumlarımızla on saate yirmi saate, otuz saate yakın toplantılara katılmışsınızdır hepiniz. Ama zamanı iyi kullanmak adına şu an bu geçen zaman gibi kadından çalışıyoruz.

İstirhamım...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Şimdi ben... İstişare olmak zorunda.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, Sayın Şahin. Yorumlarımızdan ziyade sorularımızla devam edersek...

Buyurun Gamze Hanım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkan, ben de Suzan Hanım'ın fikrine katılıyorum. Neden? Çünkü toplumda bir cezasızlık algısı yaratırsak eğer özellikle kadına yönelik şiddetin önüne geçemeyiz. Bu nedenle karar vericilerin bu anlamdaki bakış açısı aslında bizim kadına yönelik şiddetle mücadeleimizdeki en önemli noktalardan bir tanesi. Dolayısıyla, ben o sadakat yükümlülüğünün öldürmede hafifletici bir sebep olmasını hiçbir şekilde kabul etmiyorum ve bu bile geleneklere atıftır, o töre mantığına atıftır açıkçası.

Yine, aile ara buluculuğuyla ilgili söyleminiz üzerine ben şunu söylemek istiyorum: Mesela, dediniz ki: "Çok basit bir meselede bile boşanıyorlar." Ama yapılan araştırmalar kadınların boşanma kararını çok zor verdiği ve zaten o aşamaya gelene kadar etraftan o kadar çok arayış bulmaya çalışan kişi var ki kadın bütün bunları göze alarak, bütün o toplumun baskısını göze alarak bu kararı alıyor, dolayısıyla ara buluculuk kavramı aslında kadınların üzerinde oluşturulmaya çalışılan bir baskı aynı zamanda ve burada fiziksel şiddet dışındaki ifadeler bence bunları meşrulaştırır yani ekonomik şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet ara buluculuk sebebi olarak gösterilirse ya bunlar normal, kabul edilebilir, giderilebilir şeyler gibi algılanabilir.

Ve yine, Adalet Bakanlığının Arabuluculuk Daire Başkanının söylemi bence buradaki en sıkıntılı nokta. Neden? Çünkü aile mahremiyeti korunacak, diğer kişilere yansımadan çözülecek. Biz zaten şiddetin toplumsal bir mesele olduğunu, aile içerisine sıkıştırılmaması gerektiğini söylüyoruz. Eğer siz "Ara buluculuğu hayata geçiririm." dersanız bu sefer kadın, bunu aile içinde yaşanacak "Bir, iki tokat yesin, bir şey olmaz; yeter ki etrafa yayılmasın." gibi bir algı yaratılacak ve sıkıntıyı beraberinde getirecektir.

Son olarak da şu örneği vermek istiyorum: Çok yakın zamanda 14 yaşında cinsel istismara uğramış bir kız çocuğumuz. Mahkemeye gelen kişi "Ben onu 16 yaşında sanıyordum." dedi ve hâkim tutuksuz yargılanma kararı verdi. Gerekçe olarak da kişinin şikâyetçi olmaması ve şüphelinin mevcut savunmasında mağdurun yaşıyla ilgili tatmin edici bir cevap aldığı. Bir, 14 yaş cinsel istismar, çocuk istismarı şikâyet tabi olmaz. İki, "Yaşını bilmiyorum." bir gerekçe midir? Hani az önce dediniz "Hamile olmasını bilip bilmemesi bir gerekçe." 14 yaşındaki bir çocuğu büyük zannediyor olmak bu suçu işlemede hafifletici bir sebep midir? Ben bu de bunu merak ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum, biraz uzun oldu ama önemliydi.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanımcığım, benim bütün milletvekillerinden istirhamım; zaman konusunda hassasiyet gösterirseniz...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – 7/24 çalışım Başkanım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ben söylenenleri bir daha tekrar etmeyeceğim, çiziyorum azalıyor hep. Çünkü sorunlar hep aynı.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Habibe Hanım da beni destekliyor.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Yok, yok muhalefeti desteklemiyorum. Seni seviyoruz ama şu an desteklemiyoruz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben de sizi seviyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet. Arkadaşlar, bakın...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkanım, sunumlar önceden gelsin. Yani olmuyor çünkü çok vahim şeyler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kerestecioğlu, sunumları ben de toplantıya girmeden çok kısa bir süre önce sizinle birlikte aldım diyebilirim.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama bu böyle olmamalı. Gerçekten önceden daha verimli olur.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, bu konudaki hassasiyetinizi biliyorum ben de imkânlar dâhilinde bana geldikçe sizlere ulaştırmak için çaba sarf ediyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkanım, özür dileyerek bir şey söyleyeceğim. Sevgili milletvekili arkadaşşıma bir uyarıda bulunmanızı istiyorum. “Muhalefetin yanında değiliz.” diyor, burada muhalefet iktidar yok, kadın var. Kadın, yani siyaset yok burada. Uyarmanızı rica ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, mevzubahis kadınsa siyaset teferuat.

Tamam.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Yani espriyi bile anlamadın ya. Şiddet konusunda hep beraberiz arkadaşlar.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Güzel, buyurun.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Teşekkürler, herkese merhabalar.

Evet, Anayasa 10’uncu maddeye siz gelmeden önce biz önceki toplantılarda sık sık değindik, bizim için çok önemli. İstanbul Sözleşmesi madde 4’te de aslında benzer bir içerik var, öyle söyleyeyim ama şunu görüyoruz maalesef, İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme nedeni de aslında bu maddenin içeriği: Hiçbir ayırım gözetmeden; dil, din, ırk, cinsiyet, cinsel eğilim ayırımı gözetmeden herkese eşit bir şekilde davranılması. Evet, dediğim gibi İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme nedenlerinden biri de aslında bu madde.

Tabii, pozitif ayrımcılıktan bahsettik ama bu pozitif ayrımcılığı sanırım sizin kurumda daha çok göremedik çünkü Anayasanın ne başkanlığında ne başkan vekilliğinde ne de 12 kişilik üyesi içerisinde sanırım kadın yok. Bu önemli bir mevzu bence.

Şimdi, Yargıtayın aldığı kimi kararlara değineceğim, kimisine Gamze Hanım değindiği için onları geçeceğim, süremi biraz kısaltmış olacağım bu şekilde; eşit kusurlu olması mevzusu mesela, bir diğeri babacan tavır mevzusu. Örneklerden biri de Yargıtay dört yıl boyunca aynı odada kalmak zorunda kaldığı halasının oğlu tarafından cinsel istismara uğradığını söyleyen kız çocuğuna dair alınan yerel mahkemenin mahkûmiyet kararını 14. Ağır Ceza bozuyor “Yan delil yok.” diyerek bozuyor bu kararı.

Bir diğeri Osman O. kendi kızına iki yıl boyunca istismarda bulunuyor ve annesi durumu öğrenince suç duyurusunda bulunuyor ve yerelde ceza verilmesine rağmen ve kardeşlerinin tanıklığıyla beraber ceza verilmesine rağmen bu dava da Yargıtay 14. Ceza Dairesinde bozuluyor, delil yetersizliğinden kaynaklı bozuluyor. Yargıtayın cinsel taciz, cinsel saldırı ve cinsel istismar suçlarında fiziksel bulgu, görgü tanıkları ve görüntü kaydı gibi deliller bulunmadığı durumlarda -ki olan durumlarda dahi bozulan cezalar var -beraat kararı verme yönünde bir eğilim gösterdiğini görüyoruz aslında. Şimdi, yargı kararları verilirken hâkimlerin aldığı kararlarda cinsiyetçilik olduğunu düşünüyor musunuz?

Yine, Anayasa Mahkemesinde kadınlar tarafından yapılan şiddete dair bireysel başvuruları inceleyen hukukçulara toplumsal cinsiyet eğitimi veriliyor mu? Anayasa Mahkemesinde neden kadın üye yok? Bunu da söylemiş olalım.

Yine, 2015 yılından beri Anayasa Mahkemesine kaç kadına yönelik şiddet davası intikal etti ve bunların kaçında kadın lehine kararlar verildi? Yerel mahkemelerin iyi hâl indirimi, tahrik indirimi gibi indirimler uygulamasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi bu indirimler hakkında ne düşünüyor? Bunu merak ediyoruz.

6284 sayılı Kanun'un uygulanmasındaki sorunların çözümü için ne gibi adımlar atılacak? Tedbir kararlarına uymayanlar hakkında hapis cezası yolu neden kanunda düzenlendiği gibi uygulanmıyor? 23 kez şikâyetle rağmen hapis cezası almayıp ama Tuba Arslan'ı bir kez daha hatırlatmak istiyorum, öldürülen Tuba Arslan'ı. 2015 yılından beri Yargıtaya intikal eden kadına yönelik kaç şiddet davası mevcut, bu davalardan kaç kadın lehine alınmış?

Kimi suçlarda yapılan ceza artırımından bahsettiniz Yargıtay üyeleri ama önemli olan bunların uygulanır olması. Çoğunlukla tahrik indirimi yapılıyor veya delil isteniyor ama ki erkekler çok rahat maalesef, haksız tahrik indiriminden faydalanmak için soyut bir sebep bulabiliyor. İşte, bahsettiğimiz, evi terk etti, eve geç geldi, yemek yapmadı, beni aldattığını düşünüyorum ve benzeri nedenlerle soyut nedenler bulabiliyor. Bence kadına yönelik cinayet ve şiddetin hiçbirinin gerekçelendirilmemesi gerekiyor. Gerekçelendirilmesi demek aslında bunun meşrulaştırılması anlamına geliyor.

HSK açılan dava sayısından bahsetti, bu davaların kaçının kabul, kaçının reddedildiğinden bahsetti. Ama önemli olan bunların sonuçları yani bunların sonuçlarının kaç kadın lehine verilmiş kararlar?

Yine, Ankara Adliyesinden Yılmaz Çiftçi Bey'in birkaç önerisi vardı 6284'te değişiklik yapılmasına dair. Tabii, ben bir ikisine değineceğim diğer arkadaşlarım muhtemelen değinecekler. "Delil ve belge aranmaz." diyor 6284 yani kadının beyanı esastır ama "Bu husus tek başına uygulamada suistimallere neden olmakta ve başvuruların tek cümle içeren bir dilekçeyle yapıldığı görülmektedir." demişsiniz. Burada "Kadının beyanı esas değildir." diyorsunuz aslında ama erkek haksız tahrik ve takdir indirimi alırken erkeğin beyanı esas alınmıyor. Bu, aslında birbiriyle çelişen ve nasıl da taraflı bir yargı olduğunu gösteren bir değişiklik önerisi.

Boşanma davalarında da yine "6284 sayılı Yasa uygulamasında, cezai boyutuyla delil olarak dikkate alınmaması, önleyici tedbir niteliğinin korunması ve bu durumun tarafların boşanma davalarında kötü niyetle kullanılmasının önüne geçilmesi gerektiği değerlendirilmektedir." demişsiniz. Bunu biraz açarsanız seviniriz.

Bir diğeri, İstanbul Sözleşmesi'ne tekrar değineceğim. Şimdi, bir kararnameyle İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı alındı ama Anayasa 104'üncü maddenin on yedinci fıkrası, eğer bu kararlar insan hakları çerçevesindeyse bu kararın Cumhurbaşkanlığı tarafından alınmaması gerektiğini, aslında Cumhurbaşkanının alabileceği bir karar olmadığını söylüyor. Anayasanın bu konuda ne

düşündüğünü merak ediyoruz. İstanbul Sözleşmesi kadınların haklarını düzenleyen bir sözleşme olduğuna göre söz konusu çekilme kararına ilişkin sizin sorumluluğunuz ne? Söz konusu yürütme kararının iptali için bir şey yapacak mısınız?

Teşekkür ediyorum tekrardan.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Güzel, teşekkür ediyorum.

Sayın Kerestecioğlu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Teşekkürler geldiğiniz ve sunumlarınız için.

Ben Anayasa Mahkemesiyle başlamak istiyorum. Gerçekten, yazarken neleri yazacağımı şaşırdım yapılan sunumlarda. Öncelikle, burada sırf erkeklerden oluşan bir yargı heyetinin olmasını hiç de hoş karşılamadığımı, bunca yıldır feminist mücadelede olan bir kadın milletvekili olarak ifade etmek isterim. Bir aile mahkemesi, aynı zamanda Yargıtay 2. Hukuk Dairesi üyelerinin de burada olmamasını da ben doğru bulmuyorum çünkü bu işle en fazla ilgilenenler de onlar.

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI YILMAZ ÇİFTÇİ – Aile hâkimimiz arka tarafta da, biraz orada kaldı aslında.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ama işte 1 kadını zaten ismini okuduğum ve asıl bu işin muhatabıydı, 6284’ü...

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI YILMAZ ÇİFTÇİ – Yani buradaki düzenleme öyle olduğu için.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kerestecioğlu, burada ismini gördüğünüz tüm arkadaşlarımız burada.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ama sunum yapması gereken oydu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Adalet Bakanlığı uzmanlarımız da 1 kadın hâkimle Komisyonumuzda temsil ediliyor.

Sizi destekleyen bir şey söyleyeceğim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sözümden kesmeyin ama.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Biliyorum ama siz de kısa tutarsanız memnun olacağım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yok, tutmayacağım, tutamam.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yüksek yargıda kadınların olmasını hepimiz arzu ediyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – O başka yani Sayın Başkan.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Burada fiilen olan 1 aile mahkemesi hâkimi vardı ve biz onu dinlemedik ve 6284’ü konuşmadık. Ben buna şaşarım yani gerçekten, bu, kabul edebildiğim bir şey değil.

Şimdi, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, AİHM kararlarının uygulanması hakkında 2020 yılı raporunu 31 Martta yayınladı. Buna göre Türkiye, Rusya’dan sonra 2’nci sırada bu kararları uygulamayan ülke olarak, bunun bizim için de çok somut örnekleri var Kavala ve Demirtaş kararları gibi. Ama bu yaşananlar ortadayken, gerçekten iktidar kadınların şiddetsiz yaşam haklarının en önemli güvencelerinden biri olan İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmişken, sizce kadınlar ne beklemeli, ummalı yargıdan? Siz, kadına yönelik şiddette devletin koruma yükümlülüğünü yerine getirmemesi, ayrımcılık yasağının ihlali, mahkemelere etkin başvuru hakkı, suç mağdurlarının tazminat hakkı açısından ortada

nasil bir tablo görüyorsunuz? Çünkü yüksek mahkemesiniz ve gerçekten bütün haklar anlamında aslında değerlendiriyorsunuz? Kadına yönelik şiddet mağdurlarının tazminat hakkını koruyan yasal mevzuatın yeterli olduğunu, kadınların bu hakkı etkin şekilde kullanabildiğini düşünüyor musunuz?

İkinci bölüm Sayın Halil Koç'la, HSK'yle ilgili. Şimdi, burada en önemli sorunlarımızdan birisi şu: Kamu personelinin özellikle ve kamu idaresinin şiddet konusunda gerekli özeni göstererek engelleme, soruşturma ve cezalandırma yükümlülüklerini yerine getirmesi konusunda eksikler olduğunu görüyoruz. Uygulamadaki ihmal, eksik ve hatalar bu kadar yaygınken bunların ne kadarı yaptırıma uğruyor? Bir de bir başka boyutu var bu işin, izin verilmiyor. Mesela, kamu idaresi veya personelinin idari ve adli soruşturmaya tabi olması anlamında, bakıyoruz, en büyük engel kamu idaresi tarafından soruşturmaya izin verilmemesi. Dolayısıyla gerçekten burada da cezasızlıkla karşı karşıya kalabiliyoruz. Bununla ilgili düşüncenizi öğrenmek istiyorum. HSK, yargıya güveni tesis etmek için yargı personelinin ihmali olduğu durumlarda kadınların şikâyetçi olmasını teşvik etmek adına ne yapıyor? Son beş yılda görevi ihmal veya suistimalden kaç hâkim ve savcı hakkında soruşturma başlattı, kaçında kusur buldu ve yaptırım uygulandı? Kadına ya da çocuğa yönelik suç şüphelisi, sanığı ya da faili olan yargı personeli hakkında nasıl bir usul izleniyor? Burada, gerçekten, ben, bazı cemaatlerin, şunların, bunların etkileri var mı, merak ediyorum çünkü iki yıldır uğraştığım bir Maraş hâkimi olayı var çocuğunu istismar eden. Bunun da cevabını gerçekten merak ediyorum. Bugüne kadar 6284 sayılı Kanun'un ve İstanbul Sözleşmesi'nin uygulama eksiklerine dair kadınlardan yana nasıl tedbirler ve kararlar alındı?

Yargıtaya gelirse Sayın Eyüp Yeşil ve Sayın Fatih Bey... Şimdi, Yargıtay kararları ciddi biçimde cinsiyet eşitsizliğini derinleştiriyor. Yani biz, burada, hakikaten, erkekler bir cenazeyi kaldırırken aynı zamanda maalesef yargının da kadınların cenazesini omuzladığını görüyoruz bazı olaylarda. Mesela, Yargıtay kararları ne diyor? “Mağdur makul sürede şikâyetle bulunacak. Kadınların beyanı somut ve çelişkisiz olacak.” Ya, bu, kadınları hiç tanımamak demek, kadınların yaşadıklarını hiç bilmemek demek. Yani ben de kırk yıla yakın bir zamandır avukatım ve gerçekten bu davalarda bulundum. Kadınlar ciddi bir travma yaşıyorlar Emniyet sürecinden itibaren ve bugüne kadar bunları, zaten “özel hayat” denilen şeyi biz ifşa etmeye çalıştık bunca yıldır mücadeleyle ve bunları anlatmak, bunların delilini bulmak hiç kolay şeyler değil.

Şimdi, dördüncü yargı paketinde -dün söylediğim- cinsel istismar ve cinsel saldırı suçlarında da somut delil kriteriyle ilgili yapılacak bir düzenleme tamamıyla cezasızlığa yol açacaktır. Bir örnek vermek istiyorum 2. Hukuk Dairesinin kararından. Bu, aynı şekilde aslında ceza dairesini de etkileyen bir şey oluyor, bu bakış açısı.

Şimdi, gerçekten hepinizin dikkatini çekmek isterim. Şöyle diyor: Eşini aldatan kadın ile eşini bıcaqlayan kocanın eşit kusurlu olduğu yönündeki kararını onadı Yargıtay 2. Hukuk Dairesi. “Medeni yargılamaya konu somut olayda, boşanmaya sebep olan olaylarda erkek eşin süregelen hakaret, fiziksel şiddet ve birlik görevlerini ihmal eden kusurlu davranışlar sergilediği, buna karşılık kadın eşin de sadakat yükümlülüğüne aykırı davrandığı ve sonuçta kadın eşin hayatı tehlike geçirecek şekilde sırtından bıçaklanmasıyla fiilen sonlanan evlilik birliğinde erkek eşin kişilik hakkının, kadın eşin ise yaşama hakkının ihlal edildiği görülmektedir. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, somut olayda erkek eşin kişilik hakkının ihlal edilmesi karşısında kadın eşin yaşam hakkı ihlali gözetilerek tarafların boşanmaya sebep olan olaylarda en azından eşit kusurlu sayılmaları gerekir.” Ama daha vahim olan ne? Yargıtay neden bunu söylüyor aynı zamanda? Çünkü yerel mahkeme eşit kusur bile görmemiş. Yerel mahkeme demiş ki: “Hâl böyle olunca, kadın eşin ağır kusurlu olduğunun kabulüyle,

bu hatalı kusur belirlemesine bağlı olarak erkek eş yararına manevi tazminat ödenmesine ve kadın eşin yoksulluk nafaka talebinin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” Yani yerel mahkeme cenazeyi kaldırmış zaten, ondan sonra da Yargıtay el vermiş “Eşit kusurlu sayalım.” diye.

Şimdi, “haksız tahrik” dediğiniz zaman, eğer ortada suç oluşturan bir fiil yoksa gerçekten bu benim için anlaşılır bir şey değil ve kabul edilebilir bir şey değil yani işte bu anlayış aslında İstanbul Sözleşmesi’nden çekilen anlayış diye düşünüyorum ben. O zaman birçok eş -ki zaten bunu yapıyorlar-beni aldattı, otele gitti, yok kıyafeti şöyleydi, yok şusu böyleydi, busu böyleydi diye bir makbul mağdur tanımı çiziyor ve bu, biz kadınların asla kabul ettiği bir şey değil. O yüzden, “Erkek adalet değil, gerçek adalet.” diyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Onuncu dakika.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Son olarak, Sayın Yılmaz Çiftçi’nin bence çok tehlikeli önerileri var. Kusura bakmayın, yani gerçekten bunu söylemek zorundayım. Bu 6284’ü alıp çöpe atmak demek yani ben bunu söylemek zorundayım. Diyorsunuz ki: “Kanundaki eksikliklerden ilki kapsamının net olmamasıdır.” Bu kanunun kapsamı çok net ve “Kanunun sadece aile birlikteliğini kapsayacak şekilde düzenlenmesi gerekir.” diyorsunuz. Bundan daha vahim bir şey olamaz. Gerçekten, şiddet gören diğer kadınları atın bir kenara. “Delil veya belge aranmaz hükmü bulunmaktadır. Bu yüzden de bu suistimallere neden oluyor, delil veya belge aranmalı.” diyorsunuz. Ya, o zaman bu nasıl bir tedbir kanunu? Delil ve belge ararsanız kadın öldü, gitti zaten yani bunun için konmuş bir kanun bu. 4320 vardı 1998’de, şimdi bu var ve tedbir olsun ki kadın ölmesin diye konan bir kanun bu 6284. Siz, kalkıp delil ve belge ararsanız kadın ölür, gider ama diğer yandan da orada tedbir kanunu olduğunu unutuyorsunuz “Nafaka kararı da verilmesin bu kanunda.” diyorsunuz öbür taraftan da “Çünkü bu bir tedbir kanunu.” Diyorsunuz kadınların ekonomik olarak güçlenmesi ve belki şiddete uğramayacağını aslında garanti etmek gerekirken. Bu da bir soru olarak yöneltmek istediğim bir şey aslında. Hangi hâkim, Allah aşkına, özel sigorta, sağlık sigortasının mesela kadınlar için ücretsiz olduğunu 6284’te uyguluyor ya da nafakayla ilgili kararı veriyor, öneriyor, anlatıyor? Mesela şeye...

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİHAN TEKİNALP – Nafaka veriyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Hayır, ama anlatıyor, kadınlar bunu bilmiyorlar bile, avukatları da zaman zaman bilmiyor ve hâkimler de zaman zaman bilmiyor. Yani bununla ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme yapılmazken siz bir de diyorsunuz ki: “Nafakayı da kaldırın” 6284’ten.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİHAN TEKİNALP – Nafaka veriyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Yani evet, şikâyetten vazgeçme hususunda hâkime takdir yetkisi verilmesi ve 6284’te karşılıklı tedbir kararına ilişkin herhangi bir düzenleme yok “Karşılıklı tedbir kararı verilsin.” diyorsunuz, bunlar da bence çok tehlikeli düzenlemeler.

Son olarak da, şiddette asla uzlaşma, uzlaştırma, ara buluculuk olmaz diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Sayın Kerestecioğlu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Kusura bakmayın, yani gerçekten ben şey oldum, elim ayağım karıştı bunları dinleyince yani.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şöyle...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Yani samimiyetime inanıyorsunuz herhâlde.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Raporlar da sunumlarla paralel olursa... benim de elim ayağım birbirine karıştı.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Sayın Kerestecioglu, Sayın Şahin; yargı mensuplarımızın yapmış oldukları sunumları hep birlikte dinledik. Katıldığımız, katılmadığımız yerler mutlaka mevcuttur ama karar vericiler olarak burada çok önemli tespitlerde bulunuldu. Yargıtay'ın söylediği cümlelerde süreci okumak adına çok önemli bilgiler paylaşıldı, HSK hakeza, diğer Başkanlarımız da. Buradaki Başkanlarımızın verdiği karar değil, onların verdikleri kararları yargılamıyoruz, mutlaka istisnalar vardır, vaka bazlı baktığımızda verilen kararı inanıyorum ki biraz evvel içeride konuştuğumuzda Başkanlarımızın da doğru bulmadığı karar “Hâkimin kararı.” dediği birçok nokta var. Dolayısıyla, her kararı yargı organlarımızın, buradaki mekanizmanın vermediğini biliyoruz...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yargıtay burada işte yani önerileri eleştiriyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Buradaki arkadaşlarımız...

Evet, şimdi, Habibe Hanım, buyurun.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan. Öncelikle yargı mensuplarımıza gerçekten teşekkür ediyoruz bilgilendirmeleri için.

İlk olarak Gamze Hocam'ın, Gamze Vekilim'in kendi şahsına yönelik sosyal medyadan yapılan hakaretlere yönelik açtığı davada takipsizlik kararı verilmiş, bunun da bir siyasi görüşe dayalı olarak mı verildiği şeklinde bir kanaati oluşmuş. Gamze Vekilim, aynı şeyi ben de yaşadım, şahsıma tehdit hakaret, küfür, hatta daha da ileri giderek eskort kadın hesabı dahi açıldı, mahkemeye müracaat etmeme rağmen takipsizlik kararı verildi. Demek ki bu karar bir siyasi karar değil, bunu öncelikle ifade edelim.

İkincisi ise, özellikle bu boşanma davalarının uzunluğundan bahsettiler; gerçekten uzun. Bir de bu gaiplikle ilgili boşanma davaları var yani “Ölümden, ölüm tehlikesinden bir yıl sonra veya en son haber alınmadan beş yıl sonrasına kadar.” diyor boşanmanın gerçekleşeceğine. Gerçekten, bu çok uzun bir süre çünkü günümüzde teknoloji gelişt, iletişim araçları gelişt. Bu bir yıl süre veya işte beş yıl sürenin çok uzun olduğu kanaatindeyim. Burada da özellikle kadınlar lehinde bir dezavantaj oluşturduğu kanaatindeyim, erkek de fark etmez. Bu sürenin oldukça uzunluğunu belirtmek isterim.

Yine, ben “kadına yönelik şiddet” deyince iki olay arasında bağlantı kurarak devam edeceğim. Dün, Kanada’da, Müslüman bir aileye karşı bir katliam gerçekleştirildi. Yine “Kadına yönelik cinsiyette aynı, şiddete karşı aynı görüşte değiliz.” diyor ya arkadaşlar onlara ithafen söylüyorum, dün, İstanbul Nişantaşı’nda Neşe Nur Akkaya adlı bir akademisyene başörtüsünden dolayı ciddi bir saldırı gerçekleştirildi, termosla kafasına vurularak darp edildi. Kanada’daki bu katliamı gerçekleştiren zihniyet ile Neşe Nur Akkaya’ya saldıran zihniyet aynı faşist zihniyet; bunu, bir defa kabul etmek lazım ve bunu sıradan, münferit bir olay değil, bir marka suç niteliği taşıyan, marka suçlar kapsamında değerlendirilmesi gereken bir olay olarak algılıyorum. Yani uygulanan şiddet görmek istediğimiz taraftaysa “O şiddet.” görmek istemediğimiz taraftaysa “Bu şiddet değil.” dersek şiddet konusunda, kadın hakları konusunda iki yüzlü bir davranış sergilediğimizin de göstergesi niteliğindedir diye düşünüyorum. Bu konuda da hiç kimsenin suspus olma gayretine girmesine gerek yok.

Yine, kadına şiddet ile ilgili olarak, bugün 4’üncü yılı Aybüke Yalçın Öğretmenimiz terör örgütü tarafından kallesçe, vahşice şehit edildi ama bazı siyasi partileri partili kadın milletvekillerimizin Aybüke Yalçın’a veya şehit edilen kadın öğretmenlere yapılan bu terör saldırısını şiddet kapsamında görmemelerini de nefretle kınıyorum diyorum.

Özellikle bu gaiplik konusunda, süre konusunda sizden de görüş almak istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Habibe Hanım’a teşekkür ediyorum.

Habibe Hanım'a ilave birkaç şey söylemek isterim.

Gamze Taşçier Milletvekilimizin söylemiş olduğu, maruz kaldığı saldırı ve verilen karar sadece kendiyile ilgili değil, birçok kadınımla alakalı. Çok emsal var, hemen yanımda oturan Başkan Vekilimiz Tuğba Vural Çokal'ın sosyal medyada maruz kaldığı saldırı yüreklerin kaldıracabileceği bir saldırı değildi ve yine Esra Albayrak'ın maruz kaldığı saldırı bir sosyal medya terörüyü ve maalesef iktidar-muhalefet farkı gözeterek ses çıkarmayan birçok kadın arkadaşımız vardı. Ravza Kavakçı Kan'a söylenilen cümleyi hatırlamaya çalıştım...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Köpek.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Çok affedersiniz “Yelloz köpek.” dediler ve hakaret suçundan açılan davada beraat kararı verildi. Yine, bir akademisyen olan Fatmanur Altun'a hakeza aynı. Dolayısıyla, burada söylemek istediğim hadise buradaki yaklaşımın bir siyasi yaklaşım olmadığını ama kadınlarımızın bu konuda maruz kaldığı saldırılarda verilen kararlara hâkimlerimizin hassasiyet göstermesi gerektiği. Anayasa'nın 10'uncu maddesine istinaden bu kararlar verilirken kadın olduklarını göz önünde bulundurmaları gerekir diye düşünüyorum.

Neslihan Hanım, buyurun, söz sizde.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Teşekkür ederim.

Değerli konuklar, hoş geldiniz. Komisyonumuzla paylaşılan bilgiler ve değerlendirmeler için sizlere teşekkür ediyorum.

Anayasa Mahkemesinin Sayın Genel Sekreterinin yaptığı sunumda yer alan bazı hususlar dikkatimi çekti ve o noktaya ilişkin birkaç değerlendirmem olacak. Sunumda, kadına yönelik şiddet ve şiddet tehdidine ilişkin yüksek mahkemeye intikal eden bazı dosyalar ve bu dosyalar hakkında verilen kararlara ilişkin bilgiler paylaşıldı. Bu olaylar ve kararlar şiddete ilişkin yargısal süreçte ne gibi sorunların tespit edildiğini de yaşanan aksaklıkları da aslında ortaya koymakta. Örnek olaylarda şiddete maruz kalan veya tehdidi altındaki başvuru sahiplerinin korunmasına yönelik tedbirlerin adilliği, etkinliği, hızı ve yeterliliği konusunda sorun yaşandığı, ihlallerin tespit edildiği görülüyor. Dolayısıyla, başta İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun kapsamındaki koruyucu ve önleyici tedbirlerin uygulanmasında icracı otoritelerin devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde daha güçlü inisiyatif alması gerektiği kanaatindeyim. Aynı zamanda, koruyucu ve önleyici tedbir kararını alacak olan ve o kararı uygulayacak olan kamu otoritelerinin de daha etkin bir yönlendirmeden, eğitimden geçmesi gerektiği ortada. Mesela, hâkim ve savcılar özel eğitimden geçti mi? Geçtiyse ne sıklıkta eğitim düzenleniyor? Bu eğitimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından değerlendirme yapılması gerektiği belirtiliyor mu?

Sunumdaki örnek olaylara baktığımda şu sonuca vardım: Önleyici ve koruyucu tedbir kararları konusunda karar alıcı ve uygulayıcı mekanizmalarda henüz bir standart oluşmamış durumda. Bugün sunum yapan değerli bürokratlarımızdan, hukukçularımızdan bu konudaki değerlendirmelerini de almak isterim. Yani koruyucu ve önleyici tedbir kararını alacak olan ve aynı zamanda o kararı uygulayacak olan kurumların koordinasyon sorunu için neler yapıyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Neslihan Hanım, çok teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, üç dakika, maksimum beş dakika; taşı çatlattınız, on dakika...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Yine espri ya, bugün yine esprilisiniz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, hayır, espri yapmıyorum. Lütfen adaletli davranalım.

Buyurun Sayın Bankoğlu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Çok pardon, şu sunum kimindi acaba?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Başsavcımızın.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ahmet Bey’in.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Tamam, teşekkür ederim.

Hoş geldiniz.

Konuşmama 2015’te Erzurum’da Lokman Serçeoğlu tarafından bıçaklanarak öldürülen, sonrasında da bir iş makinesinin altına atılan beş çocuk annesi Hanım Ç.’yi anarak başlamak istiyorum.

Erzurum 1. Ağır Ceza Mahkemesinde verilen müebbet hapis cezası, Yargıtay 1. Ceza Dairesi tarafından fazla bulunmuş, haksız tahrik indirimi uygulanmıştı ve bozulmuştu; daha sonra İçtihadı Birleştirmede değiştirildi ama oraya geleceğim. Dün de söyledik ve sürekli söylemeye devam edeceğiz: Kadın cinayetlerinde haksız tahrik ve iyi hâl indirimini lütfen artık kaldırın; bu uygulamaya son verilsin diyorum.

Sevgili Murat Bey, Anayasa Mahkemesi; biliyorsunuz, siz en yüksek yargı organısınız ve bireysel başvurulara ilişkin verilen kararlara alt mahkemelerin uyma zorunluluğu var ama uygulamada bunu göremeyebiliyoruz. Mesela, Enis Berberoğlu kararında alt mahkeme apaçık bir şekilde Anayasa Mahkemesi kararını tanımamıştı. Bu, şöyle tehlikeli bir şey: Kadına yönelik şiddet kararlarıyla ilgili de aynı tehdit doğabilir. O yüzden, bu konuda ne düşünüyorsunuz? Kararlara uyulmamasının Anayasa Mahkemesinin özgür ve bağımsız duruşuna zarar verdiğini düşünüyor musunuz mesela?

Yine, diğer bir sorum -arkadaşlar bahsettiler ama- kurumdaki kadın üye eksikliğine ilişkin. Sitenize baktım, web sitenizde şöyle yazıyor: “Anayasa Mahkemesinin ilk ve tek bayan Başkanı, Danıştay kökenli Sayın Tülay Tuğcu olmuşlardır. Bayan üyelerin 112 üye içerisindeki oranı yüzde 3,5’tur Ne kadar hazin! 12 üyenin neredeyse tamamı bay üye ve bay Başkanlardan oluşuyor. Neden hiçbir kadın üyemiz yok? Ve bunu, kadın üyenin olmamasını, Anayasa Mahkemesinin bay Başkan ve bay üyelerden oluşmasındaki bu eksikliği hissediyor musunuz? Ve bu bay üye ve bay Başkanların, üyelerin kadına yönelik şiddetle ilgili özel eğitimleri var mı, ihtisasları var mı acaba? Onu merak ediyorum.

Bir diğer konu verilerle ilgili. Anayasa Mahkemesine gelen bireysel başvuruların bir kısmını sınıflandırdığımızı biliyoruz. Acaba kadına yönelik şiddet içerikli davaların verisini tutuyor musunuz, tasnifliyor musunuz, varsa lütfen paylaşır mısınız?

Bir başka konuyu Yargıtaya soracağım. Öncelikle, kadına yönelik şiddet davalarında ceza indiriminin uygulanmaması, sanıkların tahliyesi yolunun kapatılmaması ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının haberdar edilmemesi nedeniyle dosyaların usulden bozulmamasıyla ilgili güzel emsal kararlarınız var ama yine aynı bağlayıcılık sorunu -Anayasa Mahkemesinin kararları bakımından- Yargıtay için de geçerli. Mesela, bahsettiğim bu güzel emsal kararlarınız Hanım Ç. davasında Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu tarafından verilmiş Mart 2020’de.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Ceza Genel Kurulu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ama Aralık 2020’de Yargıtay, Abdullah Melih Barış tarafından ruhsatsız silahla on bir kurşun sıkılarak öldürülen Nurcan Arslan davasında sanığa verilen müebbet hapsi yine, iyi hâl indirimi kapsamında almış. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu kararları Yargıtay ve alt mahkemeler açısından geçerli diye biliyorum; öyleyse neden böyle oluyor? Sizin fikriniz nedir? Acaba Yargıtayın ya da alt mahkemelerin bu içtihadı birleştirme kararlarından haberi mi olmuyor? Bu konuda nasıl bir çalışma izliyorsunuz?

Yine, arkadaşlar bahsettiler ama ben de bir avukat olarak bazı kararların kadınlar aleyhine verildiğini tekrar etmek istiyorum. Geçtiğimiz aylarda Yargıtay Genel Kurulunun verdiği bir karar: Evi terk eden bir kadın eş, şiddet uygulayan bir erkek eşle eşit kusurlu bulunuyor. Ya, hiçbir şey şiddete gerekçe olamaz diye düşünüyorum, sanırım aynı fikirdeyiz. Evden çekip gitmek ile karşısındaki kişinin vücut bütünlüğüne kastetmeyi herhâlde aynı kefiye koyamayız. Bu kötü örneklerden ziyade iyi örneklerin vurgulanması ve emsal gösterilmesinin, sizin bu anlamda bilgilendirmeler yapmanızın kıymetli olduğunu düşünüyorum.

Hâkimler ve Savcılar Kuruluna geçmek istiyorum Sayın Başkana... Maalesef HSK’de de kadın üye göremiyoruz, görmek istiyoruz.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Aday gösterdiniz de seçmedik mi?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Hâkim, savcı sınavlarında kadın-erkek oranına dikkat edilip edilmediğini merak ediyorum, çünkü biliyorsunuz, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Adalet Bakanımız kadın hâkim ve savcı sayısındaki artışın yüzde 300 oranında olduğunu anlattı, siz de buradaydınız.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben başka bir şeyden bahsediyorum, dinlerseniz, daha sonra siz söz alırsanız tartışırız.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Siz merak etmeyin, dinliyorum.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkür ederim nezaketiniz için.

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin “Opuz kararı”nı bir anlatalım: Yargıçların toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmede pasif kaldığını, yargı sisteminde bu konuya dikkat edilmesi gerektiğini ifade ediyor bu karar. O yüzden, bu konuda Hâkimler ve Savcılar Kurulunun öncelikle üyelerine verdiği bir eğitim var mı? Yükselme kriterlerini belirlediğiniz ilke kararlarınızda mesela toplumsal cinsiyet eşitliğine dikkat ediyor musunuz? Hâkim ve savcılarımızın toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı kararlar vermesi için ne gibi kriterler uyguluyorsunuz, bunu merak ediyorum.

Başsavcıya sorum hâkim ve savcılarının eğitimine ilişkin. Yine, dün, Adalet Bakanı kadına yönelik şiddet davalarında özel savcılarının görevlendirileceğinden bahsetti. Bu özel savcı durumu uygulanmaya başladı mı? Bu savcılarının geçtiği eğitimin içeriği nedir, toplumsal cinsiyet eşitliğini kapsayıcı bir şekilde midir? Bir de biliyorsunuz, biz kadına şiddetin sadece görünen kısmıyla ilgilenebiliyoruz ve bu bir buzdağı, göremediğimiz daha ne kadar çok şiddet olayı var, bunu bilemiyoruz, medyaya yansıdığı kadarını, rakamları görüyoruz. Bu konuda savcılarının izlediği bir prosedür var mı, gördükleri davalarda ya da dava açılmamış hâllerde şiddet şüphesine dayanarak resen ne şekilde hareket ediyorsunuz?

Son sorum şiddet mağduru kadınların başvuru sürecinde karşılaştıkları zorluklarla ilgili. Bu zorluklar ekonomik, sosyal, psikolojik olabiliyor. Bu anlamda, mağdur kadınların ulaşabileceği adli yardım mekanizmalarıyla ilgili biraz daha fazla bilgi verirseniz iyi olur. Bu mekanizmalarda kadınları mahremiyeti ve koruma ihtiyaçları nasıl değerlendiriliyor? Yine, dün Sayın Adalet Bakanı özel odalardan bahsetti. Bu özel odaların yaygınlaştırılması için neler yapılıyor, uygulamaları nasıl? Aslında yüksek yargıda hem HSK’de hem de yüksek mahkemelerde toplumsal cinsiyet eşitliği eylem planları oluşturulması gerekiyor. Aksi hâlde kadın erkek eşitliğinin yargı profesyonellerine yansıtılması için kararlı bir tutum ve takip yapılması zorlaşır; bu anlamda bu önerimi de dikkate almanızı istiyorum.

Sayın Kerestecioğlu ve diğer arkadaşlar da bahsetti ama bu sunumlardan bir bahsetmek istiyorum size. Sanırım Yılmaz Çiftçi’nin sunumu bu elimdeki. Gerçekten... Öneriler sunmuşsunuz, “6284 sayılı Kanun hakkında uygulamada gördüğümüz sorunlar” demişsiniz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Bankoğlu, onuncu dakikadayız.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – “Tedbir kararlarının ihlali olarak ya da verilen kararın ortadan kaldırılması sonucu gibi değerlendirilmemeli.” diyorsunuz, 3’üncü madde. “Bu tür durumlarda şiddet mağdurunun rızasıyla ortak konuta aldığı şahıs hakkında şikâyeti olmadığı hâllerde tazyik hapsi cezasının uygulanmaması gerekir.” diyorsunuz. Yani şiddetin olduğu yerde zaten özgür irade ve rıza beyanından bahsedemeyiz. O yüzden, bu önerinizi lütfen tekrar değerlendirin, gerçekten kabul edilemez, felaket bir sunum. “ŞÖNİM’in veya Adalet Bakanlığınca yürütülecek olan ve vereceği destek hizmetleri arasında aile ara buluculuğunun eklenmesi de yararlı olacaktır.” diyorsunuz. İşte, tam da bu sebeple, İstanbul Sözleşmesi aile ara buluculuğunu reddediyordu, şiddet vakalarında, boşanmalarda ara buluculuk kavramının olmaması gerektiğini savunuyordu. Ne hikmetse, İstanbul Sözleşmesi’nden çıkma girişimiyle, bunu feshetme girişimiyle karşılaşıldı, birçok yargı mensubunun, bakanların, yöneticilerin ağzında bir aile ara buluculuğu kavramı konuşulmaya başlandı. Bunu katiyen kabul etmiyoruz, hiçbir kadın için bunu kabul edilebilir bulmuyoruz. Yine, eşe karşı işlenen kasten yaralama suçları, şikâyet ve uzlaşmaya tabii değildir, bu suçlar yönünden CMK 253’üncü madde çerçevesinde oluşturulacak aile uzlaştırmacılığı kurumunun düzenlenmesi ve bir defaya mahsus olmak üzere uzlaştırma yoluna başvurulması gerektiğini söylüyorsunuz. Gerçekten bunu anlamak mümkün değil.

Lütfen, bu önerilerinizi yazmadan önce kadınlarla da görüşün.

Yine, aynı şekilde, bu sunumda da -bu sunum kimin bilemedim ama Ahmet Bey’in sanırım- şiddetin sadece bir defaya mahsus olmak üzere uzlaştırma usulünün olabileceğinden bahsediyorsunuz, 2’nci madde. TCK 86/2, 86/3’üncü fıkranın (a) bendindeki suça istinaden söylüyorsunuz bunu ama sadece bir defaya mahsus olamaz yani ara buluculuğu hele hele şiddet kurumunda asla kabul edemeyiz. Yine, boşanmış, eski eşler arasındaki kasten yaralama eylemleri ile resmî nikahı olmaksızın aynı evi karı koca ilişkisi adı altında yaşayan ya da müşterek çocukları olan taraflar arasında meydana gelen kasten yaralama olaylarının da şikâyet tabi olmamaları fakat taraflar arasında resmî bir nikah olmadığından dolayı resmî nikahın olduğu evliliklerle aynı derecede hukuki korunma sağlanmaması düşüncesiyle uzlaştırma usulüne tabi olmasının sağlanması yönünde yasal düzenleme öneriyorsunuz. Bunları okuyorum ki tutanaklara geçsin diye çünkü tutanaklarda sizin bu sunumlarınızın vahameti yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Bankoğlu, siz okuyorsunuz ama çok ciddi manada... Şu an on üçüncü dakikadasınız Sayın Bankoğlu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Evli olsun ya da olmasın, şiddet şiddettir, evli olmayan kadınlar da şiddete uğruyorlar bunu hatırlatmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Bankoğlu, teşekkür ediyorum.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Yani on bir dakika konuştum. Zaten çok az kişiyiz, on dakika konuşsak, 7/24 çalışabiliriz, hiçbir sorun yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki.

Buyurun Yelda Hanım.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Az önce Sayın Bankoğlu “Yeteri kadar dinlemediniz.” dedi, bence kendi yeteri kadar dinlememiş çünkü az önce yapılan konuşmada da belli, HSK tarafından da açıklandı, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve uygulamaları konusunda kurulumuz tarafından belirlenen hâkim, savcılar Adalet Bakanlığı ve Türkiye Adalet Akademisi tarafından değişik dönemlerde eğitim

programlarına alınmakta ve periyodik olarak da bu programlar devam ettirilmektedir. Bu bağlamda Türkiye Adalet Akademisi meslek öncesi hâkim, savcı ve adaylarına yönelik 15/6/2020 ile 15/7/2020 tarihleri arasında 35, 9/12/2019 ve 24/01/2020 tarihleri arasında 508, 5/3/2021 ve 16/7/2021 tarihleri arasında 524 kişiye 6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve uygulamaları konusunda eğitim verilmiştir. Yine, Türkiye Adalet Akademisi tarafından 27/9/2019-28/9/2019 tarihlerinde HSK tarafından belirlenen 115 hâkim, savcıya; 15/3/2020 tarihlerinde 106 hâkim, savcıya 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve uygulamaları konusunda seminer düzenlenerek eğitim verilmiştir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Erol’a teşekkür ediyorum.

Evet, bazen dikkatli dinlemek lazım. Halil Koç Başkanımın yapmış olduğu sunumda verilen eğitimlerden bahsedilmişti. Yelda Hanım’a teşekkür ediyorum.

Hacı Ahmet Bey, buyurun efendim.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ya, bu Genel Kuruldaki İç Tüzük hükümleri geçerli diye biliyorum ben. Yanlış değilse, komisyonda kaba ve yaralayıcı dil kullanılmaması asıldır. Mümkün mertebe nezih bir dil kullanmaya bendeniz çok dikkat ediyorum. Özellikle, bayanlar olunca da biraz daha titizleniyorum, zaten normalde böyle bir yöntemi takip ederim.

Ben, pek çok arkadaşımızın görüşlerine katılmıyorum. Onların da benim görüşlerime katılmadığı zamanlar olmuştur. Tamamı değildir bu çünkü hiçbir kimsenin yüzde 100 görüşüne karşı olamazsınız, yüzde 100 kabullenemezsiniz. Ama hiçbir arkadaşımın sözünü, ifadesini ben “facia” kelimesiyle, “felaket” kelimesiyle falan nitelendirmedim, nitelendirmeyi de düşünmüyorum. Böyle yapmanın da çok doğru olduğu kanaatinde değilim.

Şimdi, Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterimizin yaptığı sunumda hakikaten Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkının tanınmasıyla ilgili gelişmeler çerçevesinde çok temel, başat sorunlara çözüm bulduklarını gördüm, hepimiz de biliyoruz bunları. Mahkemeleri de bir nevi denetlemiş gibi olmuşlar, onlarla ilgili de ben hayli mutlu olduğumu ifade etmek isterim. Bir de yasalaştırma çalışmalarıyla ilgili genel kanaatimi söyleyeyim: Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterimiz HSK 1. Daire Başkanımız -ayrıca Halil Hocam benim hem ilden, hem ilçeden hemşehrimdir; ayrıca kendisini de selamlıyorum, çalışmalar için teşekkür ediyorum- belirttiler, Şimdi, zannediyorum Murat Bey, bir yüksek lisans tezinin başlığı gibi bir şey gördüm “kişi hak ve hürriyetlerinde devletin pozitif yükümlülükleri” şeklinde, oraya biraz ağır bastılar. Bizde yasalaşma genellikle tercümelemlerle gidiyor, metin oluşturmada bir hayli zayıfız diyebilirim. Bu anlamda, bu terimleştirmeyi ben çok önemsedim yani devletin dikey ve yatay ilişkileri, pozitif ve negatif yükümlülükleri noktasında bu nokta üzerinde biraz daha durulması gerektiği kanaatindeyim, bilmiyorum siz ne diyorsunuz.

Halil Hocama bir sorum olacak. Dedi ki: “Aile mahkemelerinin olmadığı yerde asliye hukuk mahkemelerine dava tevdi edilir.” Birinci asliye hukuk mahkemesini -eğer 2 tane varsa- atlayarak biz ikinciye... Burada zannediyorum iş yüküyle alakalı bir dağılım söz konusu. Tabii, ben hukukçu olmadığım için mahkemelerin işleyişini de doğrudan doğruya bilmiyorum, “Acaba o konuyla alakalı doğru mu düşünüyorum?” diye kendisine bir soru yöneltmiş olayım.

Şimdi, burada bir iki husus var, onlarla alakalı şahsi kanaatlerimi söyleyerek soru kalıbına sokmak istiyorum. Ya, bu “kravat indirimi” meselesinde biraz fazla yüklendik. Bence, gerçekten haksızlık yapıyoruz çünkü bu hukukun en temel kurallarından bir tanesi, ağır cezalarda şüpheli durumlar varsa

cezaların hafifletilmesi ilkesi bütün dünya hukuk sistemlerinde geçerli bir ilkedir. Dolayısıyla, biz artık mahkemedeki hâkime de -her ne kadar sayın 2 vekilimizin hatta 3 vekilimizin, başkanvekilimiz de dâhil olmak üzere kendilerine yapılan hakaretlerle alakalı mahkemelerden gördükleri muameleyle ilgili şikâyetleri varsa da- yargıya da güvenmeyeceksek, hâkime de itimat etmeyeceksek nereye itimat edeceğiz, onu söylemek istiyorum. Bu “kravat indirimi” konusunda ben aykırı düşünüyorum, en azından onu söyleyeyim.

Bir başka şey, ben özellikle ta ilk konuşmada her iki arkadaşımızın da -Yılmaz Bey’in de Ahmet Bey’in de- gelmelerini istemiştik çünkü uygulamanın içinden de birilerini dinleyelim dedik. Belki Yargıtay da Anayasa Mahkemesi de HSK da uygulamanın içinde ama özellikle onlar birebir davalarla muhatap oluyor diye ısrarla ben onların gelmesini istemiştik. Basit bir şey söyleyeyim bir arkadaşımız itiraz etti, dediğim gibi, buna farklı bakış açılarıyla bakılabilir. Emniyet Genel Müdürlüğü yapmış, valilik yapmış, şu anda da milletvekilimiz olan bir arkadaşımızın ifadesini söylüyorum: Hanımı, bu arkadaşımızın tanıdığı bir aile reisinin -çok özür dilerim- çapkınlıklarından bıkmış, en son şikâyet ediyor. Şikâyetle de evden uzaklaştırma kararı verilmiş mahkemece. Tabii, şikâyete maruz kalan zat valizini hazırlarken hanımı geliyor, diyor ki: “Nereye gidiyorsun?” “Şikâyet ettin, evden uzaklaştırma aldım, valizi hazırlıyorum ben...” “A, sen rahat durmazsın, ben bunun için şikâyet etmemiştim; çabuk valizi boşalt, evden bir yere çıkamazsın.” “Hanım, mahkeme karar verdi, gitmem lazım, mahkemenin kararına aykırı davranmam.” “Yok, bir yere gidemezsin.” Hanım ile mahkemenin kararı arasında kalan trajikomik bir durumdur yani bunu, burada, özellikle ben fıka gibi bir olay olarak anlatıyorum. Yılmaz Bey’in yapmış olduğu değerlendirmelerin çok da yabana atılır tarafı olmadığını söylüyorum.

Ha, biz, bir şeyin ortasını da bulamıyoruz arkadaşlar, ben bunu ısrarla söylüyorum. Eskiden geliyordu “Kızım, yavrum, evladım, bacım, kardeşim; kocandır, yapar eder; sen evine git, evini dağıtma.” şeklinde bir uygulama vardı. Ondan dolayı da kadın cinayetleriyle karşılaşılıyorduk, kadına şiddetle karşılaşılıyorduk ve kocaların “Bu işten bir sonuç çıkmaz, nereye gidersen git.” demeleriyle karşılaşılıyorduk. 6284’ten sonra da biraz kantarın topuzu başka yönde kaçtı gibi gözüküyor; zannediyorum Yılmaz Bey’e soru olarak bunu tevcih ediyorum.

Benim çok merak ettiğim hususlardan bir tanesi adalet istatistikleri idi. Yargıtay Başkanımız çok güzel temas etti: “Bu özel çalışmayla benim vardığım sonuçlardır. Rakamlar kesin değildir; biraz yüksek biraz düşük olabilir.” şeklinde bir ifade kullandı. Gerçekten biz çok aradık Adalet Bakanlığı istatistiklerini ama olay cinayet olarak, kadın cinayeti veya erkek cinayeti olarak ayrıştırılmadan kaydedildiği için işleme UYAP sisteminde biz bunlara ulaşamamıştık. Dolayısıyla, biz 6284’ün etki analizini şu ana kadar yapabilmiş değiliz. Bu konuda herkese sorumu yöneltiyorum: Yani, 6284’ten sonra şiddet olaylarında azalma var mı, yok mu? Bunu bize net olarak söyleme imkânınız olur mu?

Bunları belirterek, fazla da vakti zorlamadan; bir de randevum var, belki birazdan ayrılırım... Ama ben, burada arkadaşlardan çok şeyler öğrendiğimi, gelen yetkililerden çok şeyler öğrendiğimi bazı konularda bazı düşüncelerimi değiştirdiğimi, tashih ettiğimi, bazı konularda da “Yani bu böyle söylenmemeliydi, bu üslup uygun değil.” şeklinde içimden birtakım itirazlarımın olduğunu da ifade ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI TUBA VURAL ÇOKAL - Teşekkürler Sayın Vekilim.

Sayın Şahin...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben, önce, tüm misafirlerimize gerçekleştirdikleri sunumlar için teşekkür ediyorum.

Sayın Vekilimin de söylediği gibi, birbirimizin fikirlerine hepimiz aynı konumda katılmış olsaydık böyle bir Komisyona, böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmazdı ve burada olmazdık. Elbette ki farklı düşüncelerimiz var ama doğruyu bulmak önemli.

Şimdi, tabii ki sunumlarda ve diğer şeylerde aileyi korumalıyız, aileden yana tavrımız olmalı ama neyle? Eğitimle, ahlakla, insan hakkıyla, eşitlik anlayışıyla. Şiddet, doğumdan ölüme yaşamımızın her tarafında var. Bu, nasıl önlenabilir aile içi, aile dışı? Özel bir eğitimle, doğru bir eğitimle. Toplumun en küçük birimi olan aile birliğinde şiddete rıza gösterilebileceği varsayımı ve hafif, ağır, orta tanımı hem kamu düzenini hem hukuk devleti ilkesini derinden sarsar. Devlet, aile içinde ve dışında şiddet gördüğünü ilgili makamlara bildiren veya bildirilmese bile bilinen veya bildiriminden geri adım atıp vazgeçen kadının yaşam hakkını teminat altına almalıdır, anayasal sorumluluğu bu. Bu yükümlülükler yerine gelmiyorsa devletin meydana gelen zararlardan sorumlu olması gerekir çünkü önlemek için gerekli tedbirleri almak devletin anayasal yükümlülüğüdür; yargı da bu tedbirleri, önlemleri alırken şiddetin önlenmesi konusunun önemli bir ayağıdır.

Tedbir kararlarının acil ve ani olması gerekir, gecikmesi telafisi imkânsız sonuçlar doğurabilir. Yani önce biz... Adı tedbir, tedbirin adı bu; acil ve ani. Niye? “Araştırayım, bakayım haklı mı, değil mi?” derken olan olur, telafi edilemez. Tedbir, araştırılarak verilen bir karar değildir, öncelikle bu konunun altını çizmek istiyorum. Ayrıca, araştırma -adı üstünde- tedbirden sonra yapılmalı; ki bu yol var, itiraz hakkı vardır, itiraz mekanizması işletilmektedir.

Efendim, “Bu durum, şikâyet eşi kızdırıyor. Şikâyetler daha çok erkeği şiddete yöneltiyor.” E, eşimiz kızmasın diye dayak yiyip oturalım ya da başka başka şiddetlere maruz kalalım. “Efendim, şiddetin boyutu...” “E, bir tokat şiddet sayılmaz, morluk yoksa vurma önemli değil, kaburga kırılmamışsa mühim değil.” mi diyeceğiz? Şiddetin hakikaten ortadan kalkmasını istiyorsak bütün ayaklarımızla, devletin bütün kurumlarıyla, yargısıyla, İçişleri Bakanlığıyla, Adalet Bakanlığıyla, Milli Eğitim Bakanlığıyla bu politikaları üretmek, uygulamak, uygulatmak zorundayız, uygulamak zorundayız. Kararlı ve iradeli davranmalıyız, aksi hâlde şiddeti önleyemeyiz; her kurumumuzla beraber.

Hâkimler de bu hukukta fena değil yani zaman zaman geldikleri konumlar itibarıyla örf ve adetlerine uygun davranıyorlar. İşte bilmem nereden geldi, örf ve adetlerine göre “E, bu bir şey sayılmaz.” Hâkimler takdir haklarını kadından yana kullanmak zorundalar şiddete karşı iseler, örf ve adetlerden yana değil; “Bu bir şey değil, bu bir şey değil.” olmaz. Ben de yaşadım, daha sonra hâkim arkadaşlarıma özel olarak söyleyebilirim. Ben bizzat yaşadım. Bir tarafın delillerinin değerlendirilip bir tarafının hiç değerlendirilmediği bir yargı olayı başımdan geçti. Bunu biliyorum, bu bana şiddetti. Benim umurumda değil, güçlü bir kadını ama sorun şu: Şiddet kime karşı uygulanıyor? Şiddet, toplumda güçsüzleştirilen ya da gücü olmayan insanlara karşı uygulanıyor. Ekonomik olarak, sosyal olarak, fiziksel olarak, başka başka konumda güçsüzlerin mağdur olduğu bir alandır; şiddet, mağdur eden bir konumdur. Dolayısıyla, anayasal sorumluluğumuz gereği de tüm kurumlarımızla biz şiddeti uygulayanın karşısında yani mağdurun yanında kararlı bir şekilde durmak zorundayız. Şiddet güçsüze uygulanıyor, güçlü olan şiddet uygulatmaz ya da buna izin vermez, o şiddet alanından gider ama kadınlar gidemiyor. İşsizlik, yoksulluk, çoluk çocuk, fiziki güç eksikliği... Ha, diyebilirsiniz ki: Judo falan filan dersi alalım, fiziksel olarak Rabb'im böyle yaratmamış ama buna karşı böyle önlemler alalım ama bunun bir insan hakkı ihlali olduğunu hiç unutmadan şiddet kime karşı kimden geliyorsa gelsin karşısında durmak zorundayız.

Ara buluculuk, kadını şiddetle baş başa bırakmak, kaderine terk etmek demektir, baskı unsurdur. “Nasıl olsa barışırız.” kavramını oturtmak mı istiyoruz biz? Bütün bilim adamları, bu konuda araştırma yapan kurumlar ara buluculuğun çok tehlikeli olduğunu anlatıyor. Hayatımız güllük gülistanlıkmiş gibi davranıyoruz ama bakıyoruz ki güllük gülistanlık bir ortamda değiliz, şiddet her geçen gün artıyor.

6284’ten sonra arttı mı, azaldı mı konusuna gelince, bu ülkede dört kadından 1’i ölümle burun buruna şiddete maruz kalmış konumda yaşıyor ve güvenle bu sokaklarda dolaşamıyorlar.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hangi istatistiki veri o?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Söyleyeceğim ama lütfen, rica ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bölmek için değil, samimiyetle soruyorum, gerçekten.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bütün araştırmalar bu yönde, sana gönderebilirim.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Çok memnun olurum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Odana da gelir anlatırım ama süre konusunda kısıtlamamız var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım.

Sayın Şahin buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – 6284 sayılı Yasa’ya gelince bu yasa -nedense yani bunu söylemek istemiyorum, şiddeti konuşuyoruz- bu iktidar zamanında övünerek imzaladığımız, övündüğümüz, hakkında övgüler yağdırdığımız “İmzaladığım 2 önemli şeyden biridir, biri nikah, biri budur.” diye övgüler yağdırdığımız bir kanun, Meclisten geçirilmiş bir kanun ve sözleşme oldu İstanbul Sözleşmesi. Ne oldu? Bu şiddet gören insanlara güven getirdi, saklı kalmadı, şikâyetler arttı, şiddet ortaya çıktı, vahamet ortaya çıktı ve işte, o yüzden bu komisyonlar, İstanbul Sözleşmesi komisyonları, şiddetle ilgili alt komisyonlar, -önleme gibi- bütün kurumlarımız çalışıyor. Madem yoktu, bu kadar kurumumuz şiddet için dünyanın bütçesine harcayarak çalışmalar yapıyor. Yoksa neyi yapıyoruz? Var, bunun varlığını unutmamamız gerekli.

Bu genel konuşmadan sonra 3 sayfamı attım Sayın Başkanım yani görmenizi istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Şahin, kısa tutacağınızı söylemiştiniz.

Buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Tamam, peki, söz verdim.

Şimdi, şöyle: Arkadaşlarım, birçok şeyden bahsetti, bunların hepsine girmeden özellikle önleme, koruma ve cezasız bırakmama yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi, ayrımcılık, yaşam hakkı, bedensel bütünlüğün korunması, adil yargılanma, kötü muamele, işkence yasağı gibi birçok hak ihlali sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Kadınlar şiddete uğradıklarında, ilgili birimlere başvuru yaptıklarında sonuç alamamaları, yaşadıkları korku, defalarca yaşadıklarını anlatarak yeniden yeniden travmatize edilmeleri, iddianame bile hazırlanmadan takipsizlik kararı verilmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, faillerin beraat ettirilmesi, verilen cezaların para cezasına dönüştürülmesi hatta taksitlendirilmesi gibi konular en önemli mağduriyet alanlarıdır yargıda.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu konularda verdiği olumlu kararlar bulunmaktadır. Nahide Opuz kararı Türkiye’nin bu konuda yükümlülüklerini yerine getirmediğinin göstergesi olması açısından oldukça önemlidir. Ayrıca, kadınların bu konularda tüm iç hukuk yollarını tükettikten sonra üst mahkemelere başvurmak zorunda kalmaları da devletin üzerine düşen sorumluluklarını bu anlamda yerine getirmediğinin önemli bir işaretidir.

Anayasa Mahkemesine yapılan başvuruların kaç kadına yönelik şiddete ilişkindir? Bu başvuruların kaç diğeri hak ihlalleriyle ilişkilidir? Bu kararların kaç hakkında incelenememezlik ve ret karar verilmiştir? Kaç kabul edilmiş? Sonucu ne olmuştur? Kadına yönelik şiddete ilişkin başvurular nasıl kategorilendirilmektedir? Tekrarlayan şiddet konusunda kaç başvuru olmuştur? Devletin önleme, koruma, cezasız bırakmama yükümlülüğünün sağlanmadığına ilişkin yapılan başvuru sayısı kaçtır? Kadınların Anayasa Mahkemesi gibi üst kurumlara gelene kadar tüm iç hukuk yollarını çaresizce tüketmek zorunda kalmaları da bir hak ihlali değil midir? Kadınlar tüm bu süreçte can güvenliği tehdidi de varsa özellikle ciddi tehlike altında demektir. Anayasa Mahkemesi bu başvuruları ne kadar sürede sonuçlandırılmaktadır?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Şahin, bitiyor değil mi?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bir dakika, soru olarak geçeyim diğer kısımları olur mu?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – On birinci dakika Sayın Şahin.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Anayasa Mahkemesine başvuru yolunun kadınlar açısından ne kadar bilinir olduğu ve bu konuda bilinirliğinin artması konusunda çalışmalarınız var mıdır? Devletin sahip olduğu etkili bir hukuk sistemi kurma yönünde pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmesi ve pratik tedbirlerin alınıp alınmadığı yönünde yapılan inceleme, soruşturma olmuş mudur?

Şimdi, ben Yargıtaya da bir soru soracağım. Yargıtay, 2020 Yılı Faaliyet Raporunda bir açıklama yapmış, kapasite açısından zayıflıklar içerisinde. Yargıtayda ortalama yargılama süresinin uzun olması, tetkik hâkimleri ve personelin önemli bir bölümünün genç ve deneyimsiz olması olarak sıralamış. Bunların içerisinde “görevde yükselmede objektif kriterlerin ve liyakat ilkesinin esas alınmaması” ibaresi oldukça kritik. Bu konuda kadınların bu kategoride uğradığı ayrımcılık örnekleri var mıdır? Görevde yükselmemelerinin önünde cinsiyetçi tutumlar ve benzeri örnekler yaşanmış mıdır?

Anayasa Mahkemesi 2019 Yılı Faaliyet Raporunda belirtilen 2 örnek mahkemelerinin tutumu açısından oldukça önemlidir. İlk karara göre boşanma sürecinde olduğu eşi tarafından şiddet gördüğü gerekçesiyle aile mahkemesine başvuran ve tedbir kararı aldırarak zorlama hapsi uygulanmasını talep etmiştir. Mahkeme kadının talebini reddetmiştir. Anayasa Mahkemesi, kararla ilgili değerlendirmesinde talebi reddeden mahkemenin, başvurucağının şiddet olayını gerekçe göstererek zorlama hapsi istemine karşın, darp olayına ilişkin hiçbir değerlendirme ve gerekçe ortaya koymadığını tespit etmiştir. Başka bir örnek; boşandığı eski eşiyle aynı kurumda çalışan kadın, eski eşi tarafından darp edilmesi, bıçaklanması sonucunda can güvenliği endişesiyle kurum değişikliği talebinde bulunmuştur. Aile mahkemesi iş yeri değişikliği talebini, idari mahiyette olduğu gerekçesiyle reddetmiştir, itiraz da kabul edilmemiştir.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Şahin, istirahat ediyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Soru: Bu örneklerden de görüldüğü üzere Hâkimler ve Savcılar Kurulu kadına yönelik şiddet konusunda hâkimler ve savcılar açısından mevzuat bilinirliği yönünden bir çalışma yapmış mıdır? Yapmışsa bu çalışmanın sonuçları nedir? Kaç hâkim ve savcıya bu konuda meslek öncesi ve meslek içi eğitim verilmiştir? Sunumlarınız bir kısmına katılamadım, vermişseniz lütfen, kusura bakmayın. Özellikle, aile mahkemeleri gibi bu konuyla doğrudan ilgili olanlarda çalışacak, çalışan hâkim ve savcılara özel bir eğitim verilmesi söz konusu olacak mı? Hatta bu alanlarda...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Şahin, mikrofonunuzu kapatmak zorunda kalacağım. İstirham edeyim bağlayın lütfen.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – 6284 ve bu konudaki ilgili mevzuatı dikkate almayan kaç hâkim ve savcı hakkında idari işlem yapılmıştır? Mesela, yukarıda verdiğim 2 örnekteki aile mahkemesi hâkimleri hakkında bir soruşturma açılmış mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Çokal buyurun.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Teşekkürler Başkanım.

Öncelikle bürokratlarımıza “Hoş geldiniz.” diyorum, sunumlarımız için çok teşekkür ediyorum.

Anayasa Mahkemesinin örnek olaylarına baktığımızda müracaat sahiplerinin lehine kararlar verildiğini görüyoruz. Koruma, kimlik değişikliği, görev yeri değişikliği, uzaklaştırma gibi konularda müracaat eden kadınları haklı bulmuş. Verilen bu kararların bağlayıcılığını açar mısınız? Benzer olaylar ilk derece mahkemelerde Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre kararlaştırılacak mı diye sormak istiyorum.

Diğer bir sorum, kadına yönelik şiddet olaylarında hâkim ve savcılarının tavırları çok önemli. Bugün Anayasa Mahkememizin sunumunda da gördük ki çok önemli hayati konularda ilk derece mahkemeleri maalesef müracaat eden kadın aleyhine karar verebiliyor. Bakınız, Anayasa Mahkemesinin tüm örnek olaylarında kadınlar haklarını Anayasa Mahkemesine gelene kadar alamamış. HSK’nın kadınların hak ihlaline yönelik karar veren, belki kadınların hayatını tehlikeye atacak olaylarda gerekli pozitif adımları atmayan mahkemelerle ilgili tutumu nasıldır? Bu karar sahipleri inceleniyor mu?

Bir diğer konu, hâkim ve savcılarının kadına yönelik şiddete yaklaşımlarıyla ilgili bir araştırma yapıldı mı? Kurum içi eğitimlerde anketler yapılıyor mu? Sizce bu sorunun çözülmesinde nasıl fayda sağlanabilir? Yargının kendi ayağında sorun yaşamamak için neye ihtiyaç var diye sormak istiyorum.

Son sorum, 6284 sayılı Kanun’a göre tedbir kararlarını...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Kapandı Başkanım.

Benimkini de mi kıstınız? Çok kısa konuştum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ona göre.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Sizin süreden benden kıracak.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hakkını helal et.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Helal olsun.

6284 sayılı Kanun’a göre tedbir kararlarını vermekle kolluk, mülki amir ve hâkim görevlidir. Savcılarının da tedbir kararı vermesine yönelik kanunda değişiklik yapılmasını değerlendirir misiniz diyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Çokal, sürenin çok iyi kullanılmasından dolayı teşekkür ediyorum.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Suzan Hanım’a verdim fazlasını.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Ök, buyurun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle, sunumlarınız için çok teşekkür ediyorum değerli yetkililere.

Benim de çok kısa birkaç sorum olacak ama öncesinde Suzan Hanım hep söylüyor, gidiyor, ona da bir cevap niteliğinde şöyle: İstanbul Sözleşmesi'nden çıkıyor olmak, işte 6284'ün de artık uygulanmayacağı anlamına gelmiyor. İstanbul Sözleşmesi daha önce de ifade etmiştik, açıkçası farklı boyutlara çekilerekten bugün bu noktaya geldi ama şunu söyleyelim: Bizim 6284'müz var ve kanun yürürlükte. Dolayısıyla, biz bugüne kadar kadına karşı şiddetle ilgili "sıfır tolerans" ilkesiyle hareket ettik. Bundan sonra da hareket etmeye devam edeceğimizi buradan ifade etmek istiyorum ki ediyoruz da.

Evet, şimdi, benim sorularımdan bir tanesi tabii ki kadına karşı şiddette sadece fiziksel şiddet yok, mobbing var biliyorsunuz, psikolojik şiddet de var. Bununla ilgili kararlarda, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun ya da Anayasa Mahkemesinin bu gibi konularda bakış açısı nasıl, onu merak ediyorum ve neler yapılmalı? Çünkü ben onun da çok ağır olduğunu düşünüyorum özellikle iş hayatında kadınlara yönelik.

Aynı zamanda, yine, biraz önce kararlardan bazı kararlar var. 1'inci mahkemelerin kararları o kravat indirimi vesaire neyse bunları uygulayıp fakat daha sonra Anayasa Mahkemesi tarafından bunun reddedildiği... Bununla ilgili hâkimlere bir yaptırım var mıdır, yani sonucunda ne oluyor, bu tarz kararlar alan hâkimler sonunda ne oluyor?

Aynı zamanda, bazen biliyorsunuz, bazı konularda şöyle bir şey oluyor: Bazı konular öyle bir şey ki sosyal medyaya çıkıyor. Sosyal medyada gündeme geldikten sonra hemen bir gündem olup tekrar bununla ilgili acil kararlar alınabiliyor. Ben bunun da Hâkimler ve Savcılar Kurulunun itibarında bir aşağıya çekme olduğunu düşünüyorum. Bununla ilgili sizin görüşünüz nedir?

Yine, bu, belki bir güven sorunu gibi de karşınıza çıkabilir. Ben, aslında, şuradaki bu kadına yönelik şiddetle mücadele -Sayın Ahmet Akça'nın- 6284'ün uygulanmasıyla ilgili sorunlara baktığımda, evet, bizim hassas olduğumuz bazı noktalar var ama genel olarak şey gibi algıladım, sanki şöyle: Mahkemelerin çok iş yükü varmış, bunlar da olsa daha kolay olur, işte uzlaşılsın falan. Ama şunu söylemek istiyorum: Ahmet Akça'nın söylediği, şiddet konusunda sadece bir defaya mahsus bile olsa uzlaştırmayı kesinlikle doğru bulmuyoruz, yani bunu -genel olarak Başkanımız da söyledi- hiçbirimiz doğru bulmuyoruz çünkü şiddet o noktaya gelene kadar, boşanma noktasına gelene kadar kadın bu kararı çok kolay almıyor. Yani belki bir kere dayak yiyor, sözlü, fiziksel her türlü şiddeti görüyor, en sonunda boşanma kararı geliyor ve aslında, bunun, uzlaştırmanın asla dillendirilmemesi gerektiğini düşünüyoruz açıkçası, benim de fikrim öyle.

Bunun haricinde, genelde birkaç tane daha sorum vardı ama onlara değinildi, süremi de etkili kullanmak adına teşekkür ediyorum, sorularım bundan ibaret.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Ök, çok teşekkür ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ha, bir tane daha vardı Sayın Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Şöyle: Şimdi, bu töre, namus cinayetiyle ilgili olarak Fatih Bey sunum yaptı ya, aslında çok güzel yaptı, detaylı anlattı. Orada benim -hukukçu değilim ben- kafam karıştı. Şimdi onu tekrar sormak istiyorum. Şimdi, töre, namus cinayetinde o birlik, töredeki kişiler eşini cinayete teşvik ettiler diyelim ama eş, kadını öldürünce bu sefer ne oluyor? O, töre, namus cinayeti sayılmıyor ya yani bunun çok zor olduğunu düşünüyorum. Yani böyle vardır, orada bir şey yapmak lazım uygulamayla ilgili, bunun nasıl üstesinden gelinebilir? Çözüm önerileriniz bu noktada nedir, onu merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Ök, teşekkür ediyorum.

Sayın Kerestecioğlu, çok kısa lütfen.

Buyurun bir cümle.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sadece 6284’e daldığımız için ben aslında, Sayın Adalet Komisyonu Başkanı Yılmaz Bey’in önerilerinde bir şeyi kaçırdım. Burada bu kadar kadının “Dikkat dikkat.” demek istiyorum. Yani bu, Meclisten geçmişti, evlilik sözleşmesi zorunluluğundan bahsetti, çok tehlikeli bir öneri.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, gördüm ben.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yani, bu Mecliste Medeni Kanun kabul edilirken Meclisin erkekleri bunu evlilik başından başlatmadılar, 2002’den başlattılar aman, bizim de malımıza mülkümüze bence bir şey olmasın diyerekten. Şimdi, dünyada mülkiyetin yüzde 1’i kadınlarda, bunu asla önermeyin çünkü şiddetin en büyük nedenlerinden bir tanesi, aynı zamanda kurtulamamanın en büyük nedenlerinden biri ekonomik şiddet ve kadınların ekonomik gücünün olmaması.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Biraz açar mısınız? Ben anlayamadım, erkeğe avantajını anlamadım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Medeni Kanun’da 2002’den itibaren edinilen mallar ortak, kanunun esası böyle ama eşler buna katılmıyorlarsa sözleşme yapabilirler. Yani diyebilirsiniz ki siz evlenirken...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Zaten benim sorularımda varmış.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – ...eşimle malım ayrılırsın ama kadınlar buna zorlanırlar yani ilk başta kadınlar buna zorlanırlar, kadınlara “Sözleşme yap, yoksa evlenmem.” derler yani bu, kadınlar açısından çok ciddi bir tehlike. Bu kadar uğraşmış, yıllarca mücadele edilmiş bir düzenleme...

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI YILMAZ ÇİFTÇİ – Zaten var, ihtiyari olarak var zaten.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – İhtiyari olmak başka, kanunun esası olmak başka.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yasaya sokmak başka bir şey.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Kimse kalkıp da burada bu kadar bilinçli ve bir sözleşme hukukuna sahip değil yani. Kadını zorlarsınız, “Gel, şuna anacığım, imza at.” dersiniz, attırırsınız, yani bu da hiç olmayacak bir şey değil.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Teşekkür ederim.

Sayın Kerestecioğlu, bakın, saat birden beri hiç ara vermeden...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Tamam, bunu özellikle önemsedığım için söylemek istedim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Teşekkür ediyorum hatırlatmalarınız için.

Kıymetli arkadaşlar, ara vereceğim. Şu an duymuyorum sizi.

Birkaç şey söylemek istiyorum. Yargıtay 1. Ceza Dairesi Başkanı Kıymetli Fatih Başkanım, özellikle Türk Ceza Kanunu 82’nci maddemiz bizim için çok önemli, töre ve namus cinayetlerinin azalmasına vesile olan en önemli maddelerimizden bir tanesi. Özellikle namus ve töre cinayetleri bu düzenlemeyle birlikte kasten öldürme kapsamına alınmış ve ceza indirimleri kaldırılmıştır. Bu vesileyle, töre ve namus cinayetleri 82/1-k maddesine istinaden azalan rakamları -Kıymetli Eyüp Başkanım

“Rakamlar elimde yok.” dedi- ben daha önce çıkarttırmıştım, şimdi onları sizinle paylaşacağım. En son 2010 yılında var olan dosya sayısı 30, 2020 yılında var olan dosya sayısı 17, yani on yılda töre ve töre saikiyle işlenen cinayetlerde ve dosyalarda yaklaşık yüzde 50’lik azalma var; bu birinci hatırlatmam.

İkincisi, kadın haklarının teminatı Anayasamız başta olmak üzere iç mevzuatımızdaki düzenlemelerdir. 6284 sayılı Yasa, elimizi çok güçlendiren güçlü bir metindir. Ulusal mevzuatımızda kadın hakları, en ileri normlarla güvence altına alınmıştır. Ülkemiz, bu zamana kadar olduğu gibi, bundan sonra da kadına karşı sıfır tolerans anlayışıyla kadın haklarının daha da güçlendirilmesi ve kadına karşı şiddetle mücadelenin daha da etkin sürdürülebilmesi amacıyla tüm tedbirleri ilgili kurum ve kuruluşlarla almaya devam edecektir.

Biraz evvel arkadaşlarımın... Sürekli Komisyonunda gündemimize geliyor, sözleşmenin kaldırılış usulüyle alakalı, Türkiye Cumhuriyeti tarafından feshedilmesine 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 3’üncü maddesi gereğince karar verilmiştir. 9 sayılı Milletlerarası Anlaşmaların Onaylanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin hükümlerinin iptali talebi Anayasa Mahkememizce oy birliğiyle reddedilmiştir. Uluslararası sözleşmenin feshine ilişkin mevzuat ve altmış yılı aşkın süredir uygulanan usullerimiz kapsamında, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleye ilişkin sözleşme feshedilmiş olup Anayasa ve mevzuat kapsamında usule aykırı herhangi bir şey olmadığı net bir şekilde görülmüş vaziyettedir.

Bunları hatırlatmak istedim ve özellikle yargı mensubu kıymetli başkanlarımın sorulara ve yorumlara cevaplarını bir on dakikalık ara sonrası alacağız. Şu an saatimiz 17.20, 17.30’da Komisyon toplantımızı başlatacağız.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 17.22

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 17.40****BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)****BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)****SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)****KÂTİP: Esin KARA (Konya)**

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Komisyon üyelerim, değerli başkanlarım; Komisyon toplantımızı açıyorum.

İlk sözü Anayasa Mahkemesi Genel Sekreteri Sayın Murat Şen’e veriyorum.

Buyurun Sayın Şen.

ANAYASA MAHKEMESİ GENEL SEKRETERİ MURAT ŞEN – Başkanım, notlarımı aldım, bu notlar kapsamında tek tek cevap vermeye çalışayım.

İlk olarak, en fazla soru gelen konu İstanbul Sözleşmesi’ydi. Malumunuz, bu, Cumhurbaşkanı kararıyla verilmiş bir karar, bu da Danıştayın yetkisinde, Anayasa Mahkemesinin burada hiçbir yetkisi söz konusu değil, bu, açık ve net yani bu konuyla ilgili onu söyleyeyim.

İkinci mesele de şudur: Anayasa Mahkemesi kararlarında İstanbul Sözleşmesi kaldırılmadan önceki kararlarda da uluslararası hukukta İstanbul Sözleşmesi’ne atıfta bulunmuş ve 6284 sayılı Kanun’un sözleşmeye tamamen uygun olduğu yönünde de değerlendirmeler yapmıştır ki kararlarında özellikle Fatma Güneş kararının 64’üncü paragrafında da bu konuya değinmiştir. Bu da bizim için tek başına bir ölçü, norm olarak değerlendirilemiyor uluslararası sözleşmeler çünkü Anayasa Mahkemesinin ölçü normu öncelikle Anayasa’dır, diğerleri destekleyici norm niteliğinde değerlendirilebilir Anayasa’ya aykırılık iddialarında.

İstatistiksel mevzu en fazla gelen sorular arasındaydı. Açıkçası kadına yönelik şiddet açısından ayrı bir istatistik UYAP üzerinden biz de tutmuyoruz yani cinsiyet üzerinden bir ayırım yaparak hangi başvurular daha fazla ya da başvuru içeriği konusunda bir kodlamamız yok. Biz genelde kodlamalarımızı haklar üzerinden yaparak özellikle... İşte, hangi haktan şikâyet geldiyse o şikâyet üzerinden kodlamalarımızı yapıyoruz, bu da dosyaların mahkemedeki hak konusundaki uzman gruplara, her hakla ilgili değil, 8 tane hak grubumuz var ve bunların koordinatörleri var, bu da tevziyle ilişkin gruplandırma için bize yarıyor ve bu kapsamda “kadına yönelik şiddet” adı altında bir gruplandırmamız yok. Hani kötü muameleden geldiyse “kötü muamele yasağı” grubuna, eğer 17/1 maddi manevi bütünlük, mobbinge ilgili bir mesele varsa “özel hayat” grubuna bu şekilde tasnifliyoruz ancak şunu söyleyebilirim: Özellikle kabul edilebilirlik kriterler açısından bu istatistiği bildirmem çok zor çünkü Anayasa Mahkemesine bugüne kadar 300 bini aşkın başvuru yapıldı ve bu başvuruların yüzde 92’si kabul edilebilirlik kriterleriyle ilgili kararlar ve kabul edilemez bulundu yani 270 bin kararın bu şekilde kodlanması zaten bizim için çok büyük bir iş yüküydü. Bu açıdan biz bunu hiç değerlendirmedik ve buradan birçok dosya “kabul edilemezlik” olarak karar verilerek atıldı. Bu “atılma” tabirini biz jargon olarak mahkemede kullandığımız için kullandım, yoksa... kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığından dolayı dosya nihayete erdirildi. Ancak bölümlerde yani esas olarak incelenen 130’a yakın başvurumuz var, 6284 sayılı Kanun kapsamında bu ibarenin geçtiği iddialarla ilgili olarak. Bunların aslında çoğu yaklaşık 48-50 tanesi tamamen erkekler tarafından tedbir haklarına tedbir verilen kişiler bize geliyorlar. Bu konuda biraz önce sunumda da anlatmıştım,

masumiyet karanesi gerekçeli karar hakkının ihlali şeklinde, onlardan çok fazla var ve bu kapsamda da 5 tane karar masumiyet karanesinden ihlal verilmiş ve gerekçeli karar hakkından da ihlallerimiz söz konusu, özellikle itiraz makamının ilgili ve yeterli gerekçe sunmamasından dolayı. Bunun dışında yaklaşık 20 dosyanın 17... Yani kişinin maddi ve manevi varlığının koruma ve geliştirme hakkıyla ilgili olduğu kadına yönelik şiddet açısından ve bunların 10 tanesinde etkili soruşturma yapılmadığı iddialarıyla ihlal verilmiş ama bu 6284'le ilgili olarak yani ibarenin geçtiği istatistik araması olarak söyleyebiliyorum. Ama bunun dışında Anayasa Mahkemesinin özellikle cezasızlıkla ilgili birçok kararı da var kötü muameleyle ilgili olarak. Özellikle E.A. kararı, Genel Kurul kararı var. Kadına yönelik cinsel taciz, şikâyet tabi olan cinsel tacizle ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesinin kötü muamele yasağının ihlali oluşturacağı ve Anayasa'yı ihlal edeceği şeklinde Anayasa Mahkemesinin güçlü bir kararı var Genel Kuruldan çıkmış. Burada da Anayasa Mahkemesi özellikle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesinin kadınlara yönelik şiddette caydırıcılığı ortadan kaldırdığı ve bir cezasızlık sebebi ortaya çıkarttığını, bunun da Anayasa'yı ihlal ettiği yönünde kararları var. Bu E.A. kararı, Genel Kurul kararı bu konuda çok net ilkeleri koyuyor. Bu bağlamda mobbinge ilgili olarak da bir sayın vekilimizin sorusu vardı, Ebru Bilgin Genel Kurulu kararımız vardı, bunda da ihlal buldu Anayasa Mahkemesi. İş yerinde psikolojik tacize uğrayan kadınla ilgili olarak çok net ilkeleri koyuyor, ben zamanınızı almamak için bu ilkelerden bahsetmiyorum kararda çok açık ve Genel Kurulda belirtiliyor. Bu şekilde kadına yönelik mobbinglerde Anayasa Mahkemesinin bir ihlal kararı var, özellikle çok sık disiplin cezası, hakkında soruşturma açılması, yer değişikliğine uğraması falan bu konuda Anayasa Mahkemesinin netleştirmiş ilkeleri söz konusu.

Kararların icrası meselesinde Anayasa Mahkemesi uygulanmayan kararlarla ilgili olarak tekrar kendisine başvuru yapıldı mı bununla ilgili kararını veriyor ve gerekçelerde de zaten Anayasa Mahkemesi kendi cevabını veriyor bu konuyla ilgili. Bu açıdan, kadına yönelik şiddet açısından elimizdeki 6284'le ilgili biraz önce bahsettiğim kararlar kapsamında uygulanmayan herhangi bir kararımız söz konusu değil. Bizim bu kararların uygulanmasına yönelik olarak takip açısından Kararlar Müdürlüğü kurduk Genel Kurul kararımızla ve Kararlar Müdürlüğü bağlamında biz Anayasa Mahkemesi...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Müdürümüz de burada galiba?

ANAYASA MAHKEMESİ GENEL SEKRETERİ MURAT ŞEN – Evet, Müdür Bey de burada, kendisi de Meclis Uzmanı zaten.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, yasama uzmanı.

ANAYASA MAHKEMESİ GENEL SEKRETERİ MURAT ŞEN – Yasama uzmanı.

Bu Kararlar Müdürlüğünde biz sıkı takip yapıyoruz, bunu yıllık raporlar hâlinde hazırlayıp Genel Kurulumuza da bilgi veriyoruz bu konuyla ilgili olarak. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesinin kararlarının uygulanmadığını söylemek mümkün değil.

Tabii ki bildiğiniz yani kamuoyuna yansıyan kararlar var ama onun dışındaki kararlarda Anayasa Mahkemesinin kararları uygulanıyor. Bu bağlamda kararı uygulamayan hâkim, savcılara yönelik olarak -HSK Sayın Başkanımız daha iyi bilgi verebilir- HSK'nin çıkardığı bir HSK kararı var ve biz Hâkimler Savcılar Kuruluna her türlü ihlal kararımızdan sonra terfide değerlendirilmek üzere bilgi veriyoruz ve Sayın Kurul bu konuyla ilgili değerlendirmeleri yapıyor, buna ilişkin de çok ciddi bir mekanizma kurulmuş vaziyette.

Kararların objektif etkisi açısından kararların uygulanmasıyla ilgili yani verilen bir kararın diğer bütün mahkemeleri de kapsadığı konusunda aslında Anayasa Mahkemesinin bu objektif ve sübjektif etki meselesi kararlarının, bu konuyla ilgili olarak tabii ki Anayasa Mahkemesinin kararı Yargıtay

gibi doğrudan çok hızlı etki doğurmuyor objektif açısından, biz de bunun eksikliğini fark ederek proje geliştirdik. Bu projenin önümüzdeki 23 Eylülde başlamasını planlıyoruz açılışla beraber, Kararların Etkili İcrası Projesi, Avrupa Birliğinin finanse ettiği bir proje. Bu proje kapsamında yüksek yargı kurumlarımız, HSK, Adalet Bakanlığı, Adalet Akademisiyle birlikte ortak istişare toplantıları düzenleyip kararların objektif etkisini kuvvetlendirmeye çalışacağız. Bu konuyla ilgili olarak da bizim verdiğimiz ihlal kararları üzerinden eylem planlarımız falan hazır ki bu mahkeme zaten objektif etkisi açısından yüksek yargı kurumlarıyla, Adalet Bakanlığıyla ve HSK'yle çok ciddi diyalog içinde ve bu konuda da hızlı bir şekilde bilgi paylaşımında bulunabiliyoruz.

Kadın üye meselesi... Anayasa Mahkemesinin üye seçiminde hiçbir yetkisi bulunmamaktadır, anayasal şey olarak. Bunun dışında, aklıma gelen soruları tekrar şey yapmak istiyorum, hızlı bir şekilde bakayım ama başka da bir konu yok herhâlde Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum, sağ olasınız.

Kıymetli Başkanımıza, Genel Sekreterimize teşekkür ediyorum.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu 1. Daire Başkanımıza, Halil Koç Başbakanımıza sözü veriyorum.

Buyurun Sayın Koç.

HSK 1. DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, öncelikle Sayın Başkanım, bir temenniniz vardı onunla ilgili bir bilgi vereyim. Tabii, biz çalışma yapacağız. Biraz önce sunumda ifade etmiştim, 14 il merkezimizde aile mahkemesi yoktu. Tabii, bu, kurulu fakat faaliyette değil, bunlar faaliyete geçerken bizim birtakım kriterlerimiz var. Mesela, birinci bölgede 500 iş olması lazım, ikinci bölgede 400 iş olması lazım, üçüncü, dördüncü ve beşinci bölgelerde de 350 iş olması lazım ki bir mahkemeyi faaliyete geçirelim. Mesela, Bayburt'un toplamında geçen yıl gelen aile dosyası 100, diğer illerimizde de benzer sayılar olduğu için en fazla olanları biz inşallah, bu kriterler çerçevesinde yine değerlendirmeye çalışacağız. Tabii, burada, iş sayısını artırmak için şöyle bir şey yapılabilir: Mesela atıyorum, Bingöl ilinde aile mahkemesi yok, bütün Bingöl il sınırlarının yetki alanına çevirebiliriz ama bu sefer de mesela Karhova'da bir aile işi olan birisi mecburen Bingöl'e gelmek zorunda kalıyor, o da vatandaş açısından zorluk oluyor. O nedenle bu sayılar çerçevesinde yine biz değerlendirmemizi yapıp o konuda kriterleri tutan illerimizde elimizden geldikince bu mahkemelerimizi faaliyete geçirmeye çalışacağız.

Diğer konu, bu takipsizlik kararıyla ilgili şikâyet konusuydu. Ben, öncelikle şunu ifade ediyorum: Hâkim, savcılarla ilgili şikâyet konularına bizim HSK 1. Dairemiz bakıyor. Bir hâkim, savcıyla ilgili şikâyet ve inceleme nasıl yapılır? Bir vatandaş kendinin hâkimle ilgili bir şikâyeti varsa bizim Kurulumuza iletiyor, Hâkimler ve Savcılar Kurulu 1. Dairesi eğer bu şikâyeti yerinde görürse hâkim, savcı hakkında inceleme veya gerektiğinde soruşturma izni veriyor ve bunu müfettiş veya muhakkik eliyle yaptırıyor. Eğer sonuçta bir cezayı gerektirir durum varsa da HSK'mizin 2. Dairesi disiplin açısından bunu değerlendiriyor. Tabii, hangi konular şikâyet konusu olabiliyor? Bizim bakış açımız nedir bu konuda? Hâkim, savcıyla ilgili verdiği karardan dolayı herhangi bir soruşturma, inceleme söz konusu değil. Bu temyiz veya itiraz nedenleri dediğimiz konularda, tabii, bunu ilgili istinaf, Yargıtay veya üst mahkemelerin değerlendirileceği konulara bizim yargısal takdir hakkı, hâkimin takdir yetkisi, yargı yetkisi kapsamında olanlara herhangi bir inceleme, soruşturma vermemiz söz konusu değil. Ancak bunun istisnası nedir? Hâkim bu kararı verirken farklı saik altında bir karar veriyorsa -bu hukuki saikler dışında, ideolojik olabilir veya birisine yakınlık nedeniyle olabilir vesaire- onunla ilgili

eğer yeterli bilgi, belge, delil sunulabiliyorsa o konuda inceleme ve soruşturma hakkı verebiliyoruz. Onun haricindeki kararlarla ilgili eksiklik veya farklı konular itiraz veya temyiz mercileri tarafından inceleniyor. Genelde bakış açımız bu şekildedir.

Sayın Vekilimizin tabii, söylediği hakaret konusu... Hepimiz, bütün vekillerimiz -yani biraz önce de arada arz ettim- Meclis Başkanımız dâhil, kendisiyle bireysel işlemi dâhil çok vekillerimiz, her kesimden yani ben parti ismi zikir etmiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Bizim yine bizim Grup Başkan Vekilimiz Özlem Zengin'e inanılmaz bir saldırı yapılıyor.

HSK 1. DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ - Maalesef çok fazla sosyal medyanın da yaygın olması hasebiyle çok şikâyet geliyor. Tabii, bazen hoş giden kararlar, hoş gitmeyen kararlar da karşımıza çıkıyor. Bu konuda tabii, hem yasal açıdan belki hakaret, özellikle hakaret konusunda mesela tutuklama yasağının olduğu yerler var, o sınırdaki kalan konular var. Meclisimizin tabii, düzenleme yetkisi var o konuda, bir de Yargıtay'ımızın özellikle bu konulardaki içtihatlarını örnek alıyor arkadaşlar ama bazıları...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Sayın Başkanım, bunlar ifade özgürlüğüne mi giriyor?

HSK 1. DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ - İşte bir kısmı ifade özgürlüğü kapsamında görüp o şekilde şey yapıyor, bir kısmı da işte dava açıyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bize yapılanların hepsi öyle, hepsi ifade özgürlüğü.

HSK 1. DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ - Ama Sayın Vekilim, hakikaten bu konuda çok fazla şey var ve hakikaten belli bir standarda oturmak da çok zor, inşallah, zaman içinde bunlar daha şeye oturtulur.

Diğer Sayın Vekilimizin söylemiş olduğu etek boy ölçen hâkim konusunun ne olduğu konusunda bir şey vardı. Biraz önce söylediğimiz, usulde de bu hâkimle ilgili biz HSK 1. Dairesi olarak inceleme, soruşturma izni verdik, müfettiş incelemesini yaptı, belli bir ceza önerdi ve 2. Dairesine geldi, HSK 2. Dairesinde konu bekliyor. Sebebi şu: Daha önceden de bu hâkimle ilgili müfettişlerimiz tedbir istemişti ve bu hâkim arkadaş açığa alındı, yaklaşık dört ay yirmi beş gün açıkta kaldı sonra 2. Dairemiz bunu görevine iade etti. Şu anda Gebze'de görev yapıyor ve aynı zamanda bu hâkimle ilgili görevi sırasında işlediği bir suç olduğu için kovuşturma izni de verildi, şu anda Yargıtay 4. Ceza Dairesinde yargılaması devam ediyor, o yargılama bitince de disiplin açısından tekrar 2. Daireye konu intikal edecek ve ona göre bir cezayı takdir edecektir; şu anda şey bu aşamada.

Yine kamu görevlileriyle ilgili bir soruşturma izni verilmemesi meselesi bizim çok konumuz değil, bu konu zaten itiraza tabi bir konu, 4483 sayılı Yasa kapsamında olan işler; bölge idare mahkemelerine veya yerine göre Danıştay'a itiraz ediliyor.

Görevi ihmal ve suistimale ilgili son beş yılda ne kadar işlem yapıldığı konusu sorulmuştu. Benim arkadaşlardan istediğim istatistiklere göre 2015 yılı dâhil 2021 yılı şu ana kadar 1.210 kişi hakkında kovuşturma izni... Bu kovuşturma izni dediğimiz bu hâkimler yargılanıyor yani görev esnasında işledikleri suçlar dâhil. Bunların içinde tabii, son 2016 sonrası FETÖ terör örgütü irtibatı, iltisakı nedeniyle görevden ihraç edilen hâkim, savcılarının da birtakım verdikleri kararlarla ilgili şikâyetler de söz konusu ve bunların terör örgütü üyesi olma saikiyle karar vermiş olması dikkate alınarak bunlarla ilgili de kovuşturma izni verilmişti ve bunlar şu ana kadar devam ediyor. Onlarla ilgili kovuşturmalar bittikten sonra da gerekli disiplin işlemi yapılıyor.

Öbür yandan, ben de 2 bin... Şu anda mesela hâkim, savcılarımızla ilgili incelemesi, soruşturması devam eden 846 hâkim hakkında da disiplin nedeniyle inceleme, soruşturma devam ediyor müfettişlerimizle. Bizim, tabii, en önemli konularımızdan birisi hâkim, savcılarımızın hem meslek etik ilkelerine uyması hem de adil, sağlıklı bir şekilde karar vermelerini sağlamak açısından bizim teftiş sistemimizin bir kontrol sistemi.

Bir de biraz önce bir soru vardı, “Yargıtay’ın bozması üzerine hâkimler hakkında herhangi bir yaptırım yapılıyor mu?” Şimdi, bu konuyla ilgili de bu konular hâkimlerin terfilerinde değerlendiriliyor. Yargıtayın, istinafin verdiği notlar, o arkadaşların verdiği kararların istinaf ve Yargıtaydaki bozma, onama oranları bu arkadaşların terfilerinde dikkate alınıyor.

Eğitimlerle ilgili sunumumuz da bilgi vermiştik. Tabii, 2020 ve 2021 yılında pandemi nedeniyle biraz aksama oldu. Bizim hâkim, savcıların meslek içi eğitimleri çok önem verdiğimiz konulardan birisi. Özellikle spesifik konularda -burada konumuz olduğu için kadına şiddet konusunda da- önümüzdeki dönemlerde biz eğitimlerimize her zaman devam edeceğiz, özellikle bu mahkemelerde görev alan arkadaşlarımızla ilgili.

Yine, ayrıca çocuğuna cinsel taciz ile ilgili bir hâkim konusu ... Tabii, bu hâkim bizde de daha çok gündem oldu, çok fazla konu da oldu ama en son Meclisimize de yansıdı bu konu. Bu arkadaşla ilgili boşandığı eşinin yaptığı şikâyet üzerine Adana Cumhuriyet Başsavcılığı yeniden, bir daha soruşturma yaptı. Daha önce Kahramanmaraş Cumhuriyet Savcılığının bir takipsizlik kararı vardı, Adana’da yeniden bir dosya daha açıldı ve gerekli incelemeleri yaptıktan sonra yine hem adli tıp incelemeleri dâhil Adana Cumhuriyet Başsavcılığı bu kişiyle ilgili kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdi. Onun üzerine de biz disiplin açısından herhangi bir işlem yapmadık. Tabii, bu çocuğun da boşandığı eşiyle ilgili de şikâyetleri devam ediyor. Karşılıklı tabii, ailevi bir sorun olarak o devam ediyor. Mesela, onunla ilgili, eşinin psikolojik sorunlarıyla ilgili İstanbul Üniversitesi bir rapor vermişti. Mesela, o hocalarla ilgili bir şikâyet vardı. Mesela, orada Danıştay soruşturma iznini kaldırmıştır, YÖK’ün vermediği soruşturma iznini. O, devam eden bir süreç, yine devam ediyor. Sonuçlandığı zaman, yine, bizi ilgilendiren herhangi bir kısım varsa gereğini yapmaktan da çekinmeyiz tabii ki.

Yine, toplam hâkim, savcı sayılarında kadın oranıyla ilgili bizim şu anda görev yapan bütün hâkim, savcı sıfatını taşıyan nüfusumuz, şu an itibarıyla 21.993. Bunun 7.993’ü kadın hâkimimiz, 14 bini de erkek hâkimimiz yani toplam hâkimler içindeki oranımız yüzde 36,3; bu gittikçe de artan bir ivmeyle devam ediyor. Hatta bizim Adalet Akademimizde...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Savcı sayımızı tekrar alabilir miyim?

HSK 1.DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Toplam hâkim, savcı sayımız 21.993.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ha, yok. Çünkü Sayın Bakanımızın sunumunda kadın cumhuriyet savcısı 1.043, 122’den...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sadece savcı sayısı.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Kadın savcı sayısı kaç dediniz?

HSK 1.DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Ha, sadece savcı sayısı. Tabii, ben onu ayrıca söyleyecektim Başkanım, şöyle: Hâkimlerde kadın oranımız yüzde 46 ama savcılarda yüzde 15’e düşüyor bu oran.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Kaç kadın başsavcı var?

HSK 1.DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – İl başsavcısı şu anda 1 ilimizde. Sinop ilimizin 1 kadın başsavcısı var, 2 de ilçemizde başsavcımız var.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, burada hemen sözünüzü adaletle kesmek istiyorum.

Özellikle kadın çalışan bütün arkadaşlarımız bilir ki kadınlarımızın cam tavan sendromu vardır ve talep edilme konusunda kadınlarımızın talebi bu anlamda maalesef, çok olmuyor buraya gelemeyiz, burası olmaz, falan filan diye. Ben sizin özellikle bu konuda hassasiyet göstereceğinizi bildiğim için, Sayın Bakanımın da hassasiyet gösterdiğini bildiğim için bu artan rakamlar da bunun en önemli göstergesi.

HSK 1.DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Evet.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Artık havuzunuzda 122 yerine 1.043 kadın cumhuriyet savcımız var ve yine 2002’deki 1.725 kadın hâkim yerine şu an 6.930 kadın hâkimimiz var. Dolayısıyla, havuzunuzda kadınlarımıza verebileceğiniz, nitelikli kadınlarımıza görev verebileceğiniz rakamlar var Dolayısıyla bu konuda biraz evvel ben size de sordum, Başsavcı olarak Ahmet Başsavcıma da sordum: Kaç kadın başsavcımız var?

HSK 1.DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – 1.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Kadın başsavcı nerede, Kayseri’de mi?

HSK 1.DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Sinop’ta.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bakın, Türkiye’de çok önemli iyi bir örnek var. Diyanet İşleri Bakanımızın Başkan Yardımcısı bir kadın. Huriye Hanım, buraya geldi, sunum yaptı ve Diyanetin bakış açısını değiştirmiş meziyette. Hutbelerdeki yazılan yazıları ve metinleri Huriye Hanım bizzatı yazdığını söylüyor ve her ilde bir müftü yardımcılığı inanılmaz derecede başarılı bir şekilde yürütülüyor. Dolayısıyla, bu konuda politika yapıcı siyaset kurumu olarak bizler üzerimize düşeni alıyoruz ama Hâkimler ve Savcılar Kurulu olarak sizin de bu konudaki hassasiyetinizi yönetim kademesinde gördüğümüz kadınlarla görelim, inşallah.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bir cümle söyleyebilir miyim? Bir cümle sadece.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bir cümle Sayın Bankoğlu buyurun.

Açmazsan konuşamıyorum diyorsun yani.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Konuşurum da nezaket gösteriyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Teşekkür ederim nezaketinize.

Buyurun Aysu Hanım.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – 2010’da ben üniversitedeyken bir başsavcı kadın çağırmak istemiştik üniversiteye ama Türkiye’de o zaman 1 kadın başsavcı vardı sanırım Kayseri’deydi yanlış hatırlamıyorsam, 2010’du. Onu sizlerle paylaşmak istedim.

Bir de şöyle bir fikrimi de ekleyeyim: Kadınlar savcılık gibi erkeklerle daha uygun olduğunu düşünülen sosyokültürel algının egemen olduğu bu yargısal görevlerde erkeklerden çok daha az temsil edilebiliyorlar bu algı sebebiyle. Bunu da tutanaklara geçmesi bakımından paylaşmak istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Başkanım, buyurun.

Sayın Koç, buyurun.

HSK 1.DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Son olarak Sayın Başkanım, ben onun istatistiklerini size ileteceğim, şöyle: Bizde unvanlı görev anlamında tabii, sadece başsavcılık yok. Bizim bölge adliye mahkemelerimizde daire başkanlarımız var, bölge idare mahkemelerinde daire başkanlarımız var, ağır ceza başkanlarımız var, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlarımız var. Bunlarda da kadın arkadaşlarımız var, mevcut. Ben onların sayısını almamıştım ama size ileteceğim, ben özellikle çalışıp ileteceğim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben de arkadaşlarıma ileteceğim.

HSK 1.DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Tabii, inşallah. Biz elimizden geldiği kadar... Şöyle: Hatta biz bazı yerlerde kadın arkadaşların çalışmasından da memnunuz yani işe bağlılık ve diğer konular anlamında.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Başarı.

HSK 1.DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Başarı anlamında memnunuz. Mesela, en son Ankara’da iki tane bölge idare mahkemesine daire başkanı atadık, 2’si de kadın arkadaşlarımızdı, hiç kimse de yadırgamadı en başarılı arkadaşlarımız olduğu için. O nedenle, o konuda elimizden gelen gayreti gösteriyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ederim.

HSK 1.DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Genelde söyleyeceklerim bunlardı.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Hemen Yargıtay Birinci Başkan Vekilimiz Eyüp Yeşil Başkanımıza söz veriyorum.

Buyurun, kıymetli Başkanım.

YARGITAY BİRİNCİ BAŞKAN VEKİLİ EYÜP YEŞİL – Çok teşekkürler Başkanım.

En çok eleştiri Yargıtaya yapıldığı için belki biz biraz daha fazla zamanınızı alabiliriz, kusura bakmayın. Biz bu eleştirilerden, haklı eleştirilerden elbette ki bir netice çıkarıyoruz. Bu büyük Meclisin çatısı altında, yüce Meclisin çatısı altında olmaktan ve yaptığımız işlerle ilgili -bir bakıma yargının da hesap vermesi gerekir- hesap vermekten de memnuniyet duyuyoruz ama bizim en büyük sıkıntımız “Ancak hâkimler kararlarla konuşur.” ifadesi, çok eskiden beri literatürde yer almıştır yani kendimizi anlatamamak bazen sosyal medyada, başka platformlarda gerçekten işin özü bilinmeden yanlış zeminde konunun tartışılması. Öncelikle şunu ifade etmek gerekir ki biz demokrasiye inanıyoruz, kuvvetler ayrılığı ilkesine sonsuz inancımız var ve bu doğrultuda hâkimler de kanunlara, Anayasa’ya göre karar vermek zorundadırlar. Gerçekten, toplumu çok rencide edici, sarsıcı olaylar oluyor. Özellikle işte, bu yaralama fiilleri falan ama ilk dönemde, CMK çıktığı zaman iki yıl tutuklama kararı verebilmek için iki yılın üstünde bir hapis cezası gerektiren suç olması gerekiyordu. Şimdi, iki yılın altında bir yaptırım gereken suçta bir hâkim tutuklama kararı verirse mutlaka -Halil Başkanım da ifade etti- hürriyeti tahdit suçundan cezalandırabilir o hâkim. Dolayısıyla, asıl yetki sizde. Haksız tahrik konusunda biz de aynı sıkıntıları yaşıyoruz. Yargıtayın seksen, doksan yıllık bir uygulaması var yani tanığı olmayan, başka delili olmayan bir olayda herhangi birini öldüren “Bana küfretti, onun için öldürdüm.” demişe Yargıtayın seksen, doksan yıllık içtihadı -ki bütün kurullarda kabul edilmiş- “Şüpheden sanık yararlanır.” ilkesi doğrultusunda bir tahrik hükmünün uygulanması yani az da olsa ama “az olan tahrik” dediğimiz tahrik, müebbet hapsi on sekiz yıla indiriyor yani, infaz bakımından neredeyse ceza yarı yarıya inmiş oluyor ama bu düzenleme kanunun açık hükmü çünkü orada biz “Tahrik var.” dediğimiz anda -ki az önce Fatih Bey’de ifade etti- tahrik teşkil eden eylemin suç olması gerekmiyor -yasanın düzenlemesi bu şekilde

hem Batı hukukunda hem bizim iç hukukumuzda- haksız bir fiil olması yeterli. Bu, bazen kişiden kişiye az önce ifade ettiğim gibi değişiyor ama biz, Yargıtay olarak günün değişen koşullarında bunu değiştirmeye çalışıyoruz. Avukat olan sayın vekillerimiz bilir, bu sadakat yükümlülüğüne aykırılık, eşi aldatma eskiden yirmi beş, otuz yıl önce ağır tahrik olarak kabul ediliyordu. Şimdi, birçoğuna artık tahrik değil diyoruz çünkü burada ilk haksız hareketin kimden geldiği önemli. Yani yıllarca eşini ihmal etmiş, ekonomik, başka türlü şiddet uygulamış birinde zaten aksi hareket, ondan gelmiştir, mutlaka o tartışılacak. Eşini aldatan bir erkekin aldatılmaya da katlanmak zorunda, ilk aksi hareket oradan gelmiştir. Bunların içtihatları da artık yavaş yavaş oluşuyor. İspat konusunda ki yine bu Yargıtayın belki elli yıldan fazla bir içtihadıdır, değerli vekillerimiz bunu ifade etti, özellikle 14'ün suçları açısından yani cinsel saldırı suçları açısından. Kadın, iffetini ortaya koyarak başkasına iftira etmez. Bu karine olarak şudur: Kadın tecavüze uğradığını söylüyorsa bu doğru kabul edilir ama aksi somut deliller ortaya konuluyorsa bu hadise ispat edilmemiş sayılır ki bu hiç delil olmayan olaylarda, az önce de ifade ettiğim gibi, hakikaten hem Genel Kurulda hem de 14. Ceza Dairesinde en zorlandığımız ispat hususları bu cinsel saldırı çünkü tanığı yok, diğer delili yok, hiçbir belirtisi yok, zaten gizli alanlarda olan, işlenen bir suç. Bunun ortaya konulmasında...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şiddet konusunda en az başvurunun olduğu konu cinsel şiddet; en fazla fiziksel, en az cinsel şiddetle ilgili şikâyet ve başvuru var.

YARGITAY BİRİNCİ BAŞKAN VEKİLİ EYÜP YEŞİL – Biz de bazı bilimsel seminerlere katıldığımızda şu da ifade edildi, özellikle üniversitelerin adli tıp kürsüleri tarafından: Esasen, bu tip fiillerin de yüzde 80'e yakını adliyeye de intikal etmiyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Evet, evet.

2014 aile içi şiddet yüzde 80...

YARGITAY BİRİNCİ BAŞKAN VEKİLİ EYÜP YEŞİL – Aile içi olanlar ki çoğu şekilde. Dolayısıyla, biz bunu değerlendirirken hem dairedeki... Dairenin bazı kararlarını eleştirdi, haklı olabilir ama bu buna Başsavcılık itiraz ediyor, veya yerel mahkemeler direnme kararı veriyor, bunların bir kısmı Genel Kurulda, sistem içinde düzeltiliyor, yani dairenin kararlarına karşı, ilgili uzman dairenin kararına karşı yerel mahkemelerin direnme hakları var. Anayasa Mahkemesi için gündeme geldi hani “Sizin kararlarınıza uyuluyor mu?” denildi, yasal olarak dairelerin kararlarına yerel mahkemelerin uyumama hakkı var ama buna direndikleri zaman Genel Kuruldan bir karar verilmişse buna uymak zorundadır. Yine, hâkimlerin normal şartlarda bu içtihatları takip etmek zorunluluğu var, takip etmedikleri takdirde Halil Başkanımın da ifade ettiği gibi her dosya için ayrı bir not verilir hâkim için; “iyi”, “notsuz”, “kanaat edinilemedi”, “orta”, “zayıf” gibi. Bunlar onların terfilerinde başsavcı olarak atanmasında veya birinci bölgeye tayinlerinde, birinci sınıfa ayrılmalarında kurul tarafından göz önünde bulundurulur.

En zorlandığımız hususlardan biri de tutukluluk konusudur. Bakın, toplumun önemli kesimi bizi şu şekilde eleştiriyor: “Niye bu kadar uzun tutukluluk? Niye tutuklu yargılıyorsunuz? Asıl olan tutuksuz yargılamadır.” ama bazı suçlarda da “Bunları nasıl tutuklama olmaz? Bu nasıl dışarıda dolaşır?” şeklinde... Gerçekten Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde de Anayasa Mahkemesinde de en fazla da ihlal yediğimiz hususlar bu tutukluluk durumuyla ilgili. Uzun ve gerekçesiz tutukluluk en fazla ihlal çıkan konulardan biri yani Sözleşme'nin 5'inci maddesi.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – O yüzden, siyasi suçluları da tutuklamayın da.

YARGITAY BİRİNCİ BAŞKAN VEKİLİ EYÜP YEŞİL – Burada biraz da Halil Başkanımın da ifade ettiği gibi, bu, kendi iç bünyemizde olan bir husus. Teşkilatımız özellikle FETÖ mensubu 4 bine yakın hâkim ve savcı bu teşkilattan atılınca ki bu hâkimler, önemli mahkemelerde görev alan

hâkimlerdi, bunların yerine yeniden yeni hukuk fakültesi mezunu, belki stajını bile tam yapamamış, zorunlu atama yapmak zorunda kalındı yani deneyimsiz hâkimler ki bizde yine: “On yıl geçmeden hâkim yetişmez.” diye bir söz vardır en az on yıl görev yapması lazım. Yani deneyimsiz hâkimlerden dolayı gerçekten bizi de hakikaten rahatsız eden kararlar var. Biz de yıllarca ağır ceza başkanlığı, ceza hâkimliği yaptık, şimdi bu göreve devam ediyoruz. Bazen olayları televizyondan izlediğimiz zaman “Ya bu nasıl tutuklanmaz?” falan diye içimizden geçiyor, sonra sosyal medyada bir yoğun bir propaganda ve bir tutuklama kararı çıkıyor, sonra da hâkim bunu tutuklama kararını infaz ediyor yani aslında bu yargı için de itibar açısından ciddi bir kayıp. Halbuki bu olay da tutuklanacaksa baştan tutuklayacaksınız. Evet, istisnalar olabilir, hatalar olabilir ama genelde de bu yolun izlenmesi bizleri de rahatsız edici durum ama Anayasa’nın açık hükmü de “Hâkimlere emir ve talimat verilmez.” Yani biz, yargının en üst seviyesinde de olsak hiçbir konuda, hiçbir hâkime emir, talimat verilmez. Yani bozma kararlarımızda bile “Şu delilleri böyle takdir etmişsin, böyle takdir etmen daha doğru olur.” şeklinde kararlar veriyoruz.

Bu ceza indirimi... Haklı ifadeler var, bizi de rahatsız ediyor. Biraz o konuda zaten Fatih Bey de ifade edebilir, kadın hakları, özellikle kadına karşı şiddette ifade ettiğim maddelerde bir artırımı nedeni var, doğrudan soruşturulması gerekiyor, bence bu da doğru. Çünkü bir şekilde kadını razı edip şikâyetten vazgeçtiriliyor, etkin bir soruşturma yöntemi olmuyor, doğrudan soruşturulması doğru, bazı mahzurlar da yaratmasına rağmen fayda-zarar dengesine baktığımız zaman şikâyet tabi olmasının değil de doğrudan soruşturulması daha olumlu sonuç doğurur diye düşünüyorum.

Biz, şu anki meri mevzuata -her ne kadar İstanbul Sözleşmesi yürürlükten kalktı ama- bakıyoruz yani bu maddelerde bir değişiklik olmadığı müddetçe bu mevzuatın uygulanacağına kuşku yok ki bu konuda da herhangi bir geri adım atıldığını da görmüyoruz. Somut olarak bizim hızlı şekilde söyleyeceğimiz şunlar: Şimdi, şu ifadelerde bizi çok rahatsız eden yakında, iki veya üç gün önce televizyonda -yani haberden hareketle haberi ne kadar doğru bilmiyorum ama- “Adana’da o bölgede bir otoyolda kadınların da yoğunlukla karıştığı 47 kişilik bir çete” denildi, 100’e yakın kişiden yağma yapılmış, en çok 20 kişi şikâyetçi olabilmiş. Orada tehdit şu: “Küçük kız çocuğuyla ilişkiye girdiğini şikâyet ederim.” demiş. Yani, şimdi orada tehdit olayı... Haberdan hareketle, gerçekten içeriği öyle mi bilmiyorum ama... Bu en büyük tehdit olarak kullanılıyor. Gerçekten yoksa ama... Elbette ki bu istisnai bir olay olarak düşünülebilir ama bizde “Bir mazlumu mahkûm etmektense bin zalimi affetmek daha şeydir.” Diye bir söz var. Yani bizde asıl olan da beraat kararı olduğu için ama ona rağmen özellikle bu cinsel saldırı suçlarında kadınların ifadeleri bizim için çok önemli. Genel Kurulda daha yeni, geçen salı günü benzer şekilde yerel mahkemenin, dairesinin beraat verdiği olayı da sırf sadece mağdur kadının ifadesiyle mahkûmiyet kararı çıktı. Bunlar ayrıntısıyla tartışılıyor, keşke sizi davet edebilsek yani iç müzakere gizli, keşke bir tartışma izleseniz. Dışarıdan duyanlar içeride neredeyse kavga edildiğini zannediyorlar.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Mehmet Başkanımıza söyleyelim bizi özel davet etsin.

YARGITAY BİRİNCİ BAŞKAN VEKİLİ EYÜP YEŞİL – Ama tabii kendimizi biraz anlatamıyoruz ama her kararımızın doğru olduğunu da... Ama doğru yapmaya çalışıyoruz, her kararımız mutlaka eleştirilebilir. Her kararımızın doğru olduğu iddiasında değiliz ama elbette ki bu sistem içinde de bu kararı düzelt: İşte, bireysel başvuru var, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi var, bu şekilde bu yöntemlerle de düzeltilebiliyor diyoruz. Daha çok töre cinayetinden konu gündeme geldiği için bu konuda da Fatih Beyin de söyleyeceği bir iki şey mutlaka vardır.

Ben tekrar teşekkür ediyorum, ilk kez böyle bir toplantıya katılmış oldum, daha önce Bakanlıkta yasa çalışmalarında görüş soruyorlardı ama Meclisle ilk kez böyle bir çalışmaya katıldım. Biz zaten bu yılbaşında Genel Kurul Başkanlığına seçildik, daha önce Daire Başkanıydım, sizlerle tanışmış olmaktan da memnuniyet duyduğumu ifade ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, ben de çok teşekkür ediyorum.

Bu seviyede, kadınla ilgili komisyonlarımıza ilk kez yüksek yargı organlarımız bu oranda katılım sağladı.

Farkındalık yaratabiliyorsak... Komisyonumuzun birinci temel hedefi, kadın konusunda farkındalık yaratmak istiyoruz. Sizin buraya gelişiniz bence farkındalığın ilk adımı. Bu vesileyle, hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Başkanlarımıza tabii, Yargıtay Başkanına ve Anayasa Mahkemesi Başkanına, HSK Başkanına, Adalet Bakanına özel teşekkürlerimi iletiyorum.

Fatih Başkanım, buyurun, söz sizde.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Teşekkür ederim.

Benden önce söz alan, soruları yanıtlayan değerli meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Sorulan soruların niteliğinden anladığım kadarıyla gerçekten herkesin içi dolu, hak vermiyor da değilim, ben ara verdiğimizde de sizinle paylaştım. Bence sorunların büyük bölümü, yeterince kendimizi anlatamamaktan, anlaşılamamaktan ve bize yıllardır hep söylenegelen “Hâkim kararıyla konuşur, onun dışında günlük mevzuların içine girmez, kendini ifade etmez.” felsefesinden hareketle biz gerekçemizde ne yazarsak o ama kamuoyu -ya, bu bir öz eleştiri, kendimize de tabii bazen bu eleştiriye yöneltmemiz lazım- farklı değerlendirmeler yapıyor. Kendimizi yeterince bazı konularda ifade edemediğimizi düşünüyorum, bu toplantının da bu amaca hizmet edeceğini düşünüyorum.

Soruların bir kısmı direkt bizi ilgilendiren, bir kısmı dolaylı olarak Yargıtayın kurumsal kimliğini de ilgilendiren... Ben bunların bir kısmına da yanıt veremeyeceğim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hızlandırarak Kıymetli Başkanım...

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Hemen vereceğim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Cevapsız kalan sorularımızı sonrasında yazılı da alabiliriz.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Tabii.

Gamze Hanım’ın soruları vardı, ondan başlayayım. “Şiddet gören kadının evi terk etmesi şiddet uygulayan erkekle nasıl eşit tutulur?” diye bir şekilde başladı. Bu, boşanma davalarıyla ilgili bir husus, 2. Hukuk Dairesinin konusu, keşke burada 2. Hukuk Dairesinden de bir temsilcimiz olsaydı ama Yargıtayın ceza daireleri açısından elbette şiddet gösteren ile evi terk edenin kusur durumunu biz herhâlde bir tutmayız ceza uygulaması açısından, bunu vurgulamak isterim.

Yine, 14. Cezayla ilgili, babacan bir tavırla ilgili, bunun cinsel istismar, cinsel saldırı, taciz suçu olmadığına dair dairenin bir kararından bahsedildi. Doğrudur, böyle bir karar çıktı ve basın-yayın organlarına yansıdı ama Yargıtayımız Başkanlık bazında kurumsal bir açıklama yayınlandı bu konuda, basın sözcülüğü aracılığıyla “Bu karar hatalı olmuş, buna karşı gerekli yargı itiraz süreçleri başlatıldı.” diye biliyorum. Konu artık hangi noktada onu bilemiyorum ama buna yönelik itirazlar yapıldı.

“88 bıçak Türk Ceza Kanunu 62’ye nasıl uygulanır?” dendi. Doğrudur, bu konudaki hassasiyete katılıyorum. Böyle vahim bir olayda TCK 62’nin uygulanması konusunda gerekli hassasiyetin elbette gösterilmesi gerekir. Az önce Mersin’de bir örneğini anlattım. Ben bireysel olarak, böyle vahim olaylarda, infial yaratan olaylarda, hele de konumuz üzere kadın cinayeti söz konusuysa bunda hassas

davranılması gerektiği düşüncesindeyim. Ama her dosyanın da bir canı var, her dosyanın ayrı özelliği var, o dosya bazında o kararı veren hâkim neye dayanarak, hangi görüşle bunu verdi, onu da açıkçası bilemiyorum, anlamak istiyorum ama şahsi görüşüm yanlış olduğu yönünde.

Alt mahkemelerin direnme hakkıyla ilgili olarak Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterimiz de gerekli açıklamayı yaptı. Yargıtay bazında biz bu derece büyük bir direnişle karşılaşmıyoruz. Genellikle bozma kararlarımızın büyük çoğunluğu uymayla sonuçlanıyor. Tabii ki direnme hakları var çünkü hâkim de ikna olmamışsa elbette kendi hukuki görüşünü sürdürebilir. O yüzden, eğer direnirse Ceza Genel Kurulu olarak biz bu direnmeyi inceliyoruz. Direnmeye hak verdiğimiz kararlarımız da oluyor, onu da belirteyim.

Şimdi, “Töre cinayetinde aile meclisi kararına ihtiyaç var mı, yok mu?” diye bir soru geldi yine Gamze Hanım’dan. Evet, bizim bildiğimiz Türk dizilerinde, klasik ağa dizilerinde, Mardin’de ya da başka yerlerde genelde böyle ailenin akil kişileri, babaları, dedeleri toplanır, bir karar alırlar gibi gösterilse de töre cinayeti için aile meclisi kararı zorunlu değil. “Ben bir aileye, bir gruba mensup bir kişiyim. Benim şerefim lekелendi, benim gururum ayaklar altına alındı.” mantığıyla ben tamamen bireysel olarak harekete geçebilirim o sülalenin, o ailenin bir ferdi olarak. Bunu işlediğim zaman bu da bir töre cinayettir, illa burada bir aile meclisi kararına gerek yok. Ama biz, alıştığımız üzere, böyle bir durum olduğu için sanki aile meclisi kararı illa zorunlu bir unsurmuş gibi düşünüyoruz.

“Namus cinayeti”, “namus” kavramı üzerinden sorular yöneltildi. Elbette biz, bugün, 2021 yılında artık bu konuların biraz daha hassasiyetle irdelenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Ama şunu da kabul etmek gerekir: 84 milyonluk bir ülkeyiz, hâkim, savcı 22 bin -Değerli Başkanım az önce söyledi- 81 vilayet, herkes yetiştiği coğrafyanın, kültürün ahlaki bakış açısını, değer yargılarını beraberinde getiriyor. Eski Yargıtay Başkanımız Sami Selçuk’un, Onursal Başkanımızın çok güzel bir sözü vardı: “Hâkimin tarafsızlığı ve bağımsızlığı sadece üçüncü kişilere karşı değildir, hâkimin tarafsızlığı ve bağımsızlığı aynı zamanda kendi değer yargılarına karşıdır. Hâkim, en karşı çıktığı, kendisine en aykırı gelen davranışı bile yeri geldiğinde hukuksal bakış açısıyla değerlendirmeli, hoşgörülle yaklaşabilmeli.” derdi. Ben de bu görüşe aynen katılıyorum. Ama değer yargılarımızı, maalesef, bazı meslektaşlarımız cüppesini giydiği zaman bırakmıyor gerisinde ve bazen böyle hatalı, kamuoyunu rencide eden kararlar oluyor, buna da elbette çok fazla itibar etmiyoruz.

Sadakat yükümlülüğü konusu tekrar irdelendi, soruldu. Şunu söylemek isterim: Eyüp Başkanım vurguladı, Türk Medeni Kanunu’nun 185’inci maddesi evlilik birliği içinde eşlere sadakat yükümlülüğünü yükler. Bu, erkek için de kadın için de geçerli, bunun istisnası yok. Bu kavramı TCK 29 haksız tahrik açısından değerlendirdiğimizde, o tahrikin suç oluşturması gerekli değil, haksız bir fiil olması yeterli. Bu bağlamda, eğer sadakat yükümlülüğünü siz oradan, tahrik olmaktan çıkardığınız noktada o zaman bizim her zaman savunduğumuz, tartıştığımız aile kavramının içinin tamamen boşalma ihtimalinden bahsetmek söz konusu. Şu anki uygulama, yasanın kaleme alınış tarzı itibarıyla da TCK 29’un haksız tahrik anlamında uygulanabileceğini, uygulanması gerektiğini gösteriyor ama bu dediğim sadece eşler açısından, ısrarla vurgulamak isterim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Zina suç olmaktan çıktı yani tazminat var, ölüm yok bunun sonunda.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Filiz Hanım, öldürmeyi savunmuyoruz biz, burada öldürmeyi savunmuyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Tahrik olamaz...

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Elbette takdir sizin; bizim uygulamamız, Yargıtayda olaya bakışımız bu. Üçüncü kişiler açısından söz konusu değil.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bir de olsaydı!

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Hata hükümlerinden bahsedildi 14 yaş, 15 yaş, işte yaşı küçük olan kişiler, mağdureler yönünden. Evet, şöyle bir durum var: Mağdurelerde, özellikle cinsel saldırıya, cinsel istismara maruz kalan kızlarımızda, kadınlarımızda yaş küçüklüğü... Bizim ülkemizde şöyle bir gerçek var: Hastanede doğum ve evde doğum olgusu var. Tabii, bunlar teknik kavramlar belki ama.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hemen onu düzelteyim. Çok önemli bir veridir bu. OECD ülkelerinin otuz yılda katettiği yolu biz on yılda katettik ve şu anda kadınlarımızın hastanede doğum oranı yüzde 99.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Çok güzel.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yani sizin elinizi güçlendiriyoruz.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Mutlu olduk bu veriye.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evde doğum oranları binde 1 bile değil, ani vakalar.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Ama geçmişte, hâlâ evde doğumu olan ve resmî sağlık kurumunda doğmayan kişiler var. Şimdi, mağdureler bu şekilde dünyaya gelmişse, fiziki olarak da büyük gösteriyorlarsa normal doğumlarından, bunların yaş tespiti noktasında sıkıntılar var. Bir erkekle tanışıyor, duygusal birliktelik, hele de bazen çok kısa sürede ani birliktelik ve cinsel birliktelik yaşıyorlar. Sanık taraf bazen savunmasında “Ben yaşımin büyük olduğunu zannetmiştim, bana yaşımin 19 olduğunu söyledi.” Aslında baktığımızda kız 14-15 yaşında belki. Böyle bir durumda hata hükümlerinin uygulanabilirliği zaman zaman gündeme geliyor. Ha, doğru mu? Keşke böyle olmasa, keşke her şey resmî kurumlarda kayıt altında olsa, o zaman bu savunmaya asla itibar edilmez. Ama evde doğan birisi, nüfus kaydında buna yönelik eğer bir şey yoksa zaman zaman hata hükümlerinden yararlanması mümkün oluyor. Bu 14. Ceza Dairesinin uygulaması, bizim dairemizde gündeme gelen bir durum değil, ben sorulduğu için bu konuda kısaca bilgi vermek istedim.

Semra Hanım’ın dört yıl boyunca halasının oğlundan cinsel taciz görmesi, kendi kızına yönelik tanıklı, ispatlı beyanda bulunan babanın davranışı... Ben bu konulara dair bilgi sahibi değilim. Eğer böyle sübut olaylar gerçekleşmiş ve daire hatalı bir karar vermişse, bizim şahsi olarak böyle bir kararı elbette benimsememiz söz konusu olmaz. Ama belirtmek isterim ki bizim medyada tartıştığımız, konuştuğumuz dosyaların aslında dip bucak incelenmesi gerek. Böyle afaki, tamamen bilmediğimiz bir noktada ben de asla yorum yapmak istemem. Hemen uzatmadan şunu söyleyeyim: Benim kendi ailem zaman zaman haberleri izleyip soru soruyorlar. “Oğlum, mahkeme böyle bir karar vermiş ne düşünüyorsun, nasıl bir karar bu?” diyor, ben onlara dahi izah edemiyorum bu kararı. Klasik söylemimiz şu: Dosyasına bakmak lazım, dosyaya bakmak lazım. Gerçekten, böyle durumlar söz konusu. Beraat ve delil... 14. Ceza Dairesi adına yine konuşma hakkım olmamakla beraber, Başkanımın dediği gibi, bir beraat eğiliminden bahsetti Semra Hanım. Böyle bir eğilim, şöyle, yok ama cezaların cinsel suçlarda ispatının zor olması ve otuz yıl çok ağır, bazen adam öldürmeden fazla cezalarının bulunması nedeniyle Dairenin hassas davrandığını ve delil noktasında delillendirilmeye önem verdiğini anlıyoruz.

Filiz Hanım'ın soruları var, Yargıtay kararlarında cinsel eşitsizlik gibi yani Genel Kurul Üyesi olarak ve 1. Cezada görev yapmış birisi olarak söyleyeyim: Ben çalıştığım meslektaşlarımın cinsel eşitsizlik noktasında bir saplantısı olduğunu, böyle bir takıntısı olduğunu, böyle bir yönelimi olduğunu hiç görmedim. Şu an son derece uygar bir ortamda, güzel kararların çıktığını söyleyebilirim. Başkanım zaten tartışma ortamlarını birebir yöneten kişi.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ben de kararları okudum zaten.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Yok, Filiz Hanım, elbette ,haklısınız.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Efendim, birazcık hızlandırılalım Kıymetli Başkanım.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Onun dışında, Aysu Bankoğlu'nun sorusu var Lokman Serçeoğlu dosyasıyla ilgili. O dosyayı Genel Kurula ben sundum, 1. Ceza Dairesi adına ve o kararda tahrik indirimini biz kaldırdık, tahrik uygulanamayacağına karar verdik büyük oy çoğunluğuyla. Orada adaletin teslim edildiğini o anlamda biz de düşünüyoruz bitmiş bir dosya olarak. TCK 62'yle ilgili olarak Hacı Ahmet...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Hatırlatmak için, iyi bir örnek olduğunu hatırlatmak için söyledim.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU ÜYESİ FATİH AKDOĞAN – Yok, yok yani onu söyledik, tamam, ben zaten o şekilde anlamıştım.

TCK 62'yle ilgili olarak son olarak söyleyeceğim ve bitireceğim. Takdir indirimi üzerinde hepimiz çok duruyoruz. Türk Ceza Kanunu'nun 62'nci maddesi. Adam öldürme suçunda da uygulanır, tehdit suçunda da uygulanır, cinsel saldırı suçunda da uygulanır, uyuşturucu suçunda da uygulanır; bu adı üstünde bir takdir indirimi hükmü. Bu, hâkime yargı yetkisini kullanırken bir takdir yetkisi veriyor. Biz, böyle bir maddeyi asla uygulamıyorum, uygulamayacağım diye kategorik bir yaklaşım sergileyemeyiz, bu madde çok önemli bir madde. Yeri geliyor, öyle olaylar oluyor ki gerçekten sanık... Hani hep söylenir ya "kader kurbanı" ya da gerçekten asla işlemeyi düşünmediği bir suçla karşılaşmış... Bu hepimizin başına gelebilir, trafikte bir tartışma, yolda bir omuz atma meselesi, günlük, biz yüzlerce dosyayı dairede buna benzer tartışıyoruz. O kadar sudan sebeplerle, asla düşünmediği bir olayı meydana getiriyor ki kişi ama samimiyetle suçunu kabul etmiş, pişmanlığını dile getirmiş, geçmişte hiçbir olumsuz davranışı, sabıkası yok, duruşmada gelmiş adalete yardımcı olmak için silahı verdiği kişiyi, silahı gömdüğü yeri söylemiş. Şimdi, böyle bir durumda hâkimin elbette Türk Ceza Kanunu'nun 62'nci maddesindeki, takdir indirimi değerlendirmesi zorunlu, lehe veya aleyhe değerlendirmesi zorunlu ama elbette hiçbir pişmanlık göstermemiş, "Yine olsa yine yaparım." demiş bir kişiye veya eylemin işleniş şekli... İşte, hanımefendi... 80 bıçak vurmuş, 70 bıçak vurmuş, kafasını kesmiş, böyle bir kişiyi de TCK 62'nin uygulanmasını ben şahsi adalet anlayışım açısından yerinde görmüyorum ama bu maddeyi asla kaldıramayız. Bu madde olaysal uygulama açısından hâkimin elinde her zaman bulunmalı. Ha, bunu doğru kullanan hâkimi alkışlarız, yanlış uygulayanı da not anlamında eleştiririz, kararını bozarız. Ben Adalet Akademisinde de bu derslere ilişkin anlatımda bulunuyorum 62'nci madde uygulamasında hâkimlere her zaman takdir hakkı sizin ama bunu kanuna mutlaka uygun kullanın diye öğüt veriyoruz.

Söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ederim sabrınız için, sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Ben teşekkür ediyorum.

Ahmet Başsavcım, sizin mikrofonunuzu açtım, buyurun.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Bana çok fazla soru yöneltilmedi. Bartın Milletvekilimiz Sayın Bankoğlu'nun bazı soruları ve saptamaları oldu. Öncelikle şunu vurgulamak istiyorum: Sunumumuzla ilgili bir “felaket” ibaresi sanırım, kullanıldı.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sizinkiyle ilgili değil, isim yazmadığı için, sizinki bu değil mi?

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA - Yani burada siyasi bir rakip olarak bulunmuyoruz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Şiddet çok kötü bir şey yani şiddetin hafifi yok, bir tokat, bir tekme, bir saç çekme; hepsi şiddet.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ama bu bir felaket.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Şimdi, öncelikli olarak soruşturma bürolarımızdaki savcılarımız...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Sayın Bankoğlu, Sayın Başsavcım, özür diliyorum. Bir hukukçu olarak....

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben memnumum ifadelerimden.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Bir hukukçu olarak kurum temsilcilerimize hassasiyet göstermenizi rica ediyorum. Yani “felaket...” Emek sarf edilmiş, eksik olabilir, yanlış olabilir, hatalı olabilir.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Benim fikrim bu, siyasi eleştirim; fikirlerimi açıklayabilirim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, bir hukukçu olarak sizin bu konuda hassasiyet göstermenizi bekliyorum.

Buyurun Başsavcım.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Şimdi, soruşturma büromuzda görev yapan cumhuriyet savcılarının görevlendirilmesi, seçimi ve eğitimiyle ilgili bir soru yöneltilmişti. Şu an 6 cumhuriyet savcımız görev yapıyor bu büroda, 4 tanesi kadın savcılarımız. Yani benim daha önce görev yaptığım Ankara Batı Adliyesinde de genel soruşturma dışında ihtisas bürolarında mutlaka kadın arkadaşlarımızı da görevlendirdim yani onlara karşı bir objektif bakışımız var, pozitif bir ayrımcılık bir anlamda burada da yapıyoruz.

Eğitimleriyle ilgili tabii, zaman zaman seminerler yapılıyor Adalet Akademimiz, Bakanlığımız, yeri geliyor Hâkimler Savcılar Kurulumuz çerçevesinde hizmet içi eğitimler. Onun dışında, biz kolluk ile zaman zaman toplantılar yapıyoruz bütün bürolarımızda olduğu gibi bu bürodaki arkadaşlarımızla da Genellikle kıdem olarak da hepsi kıdemli arkadaşlarımız yani on yıl ve üzeri çoğunlukla meslekte kıdemleri.

Şiddete uğrayan kadınların beyanlarının tespitinde -sunumumda belirttim- adli görüşme odaları etkin bir şekilde kullanılıyor, odalarla ilgili detaylı bilgi dün verilmiştir diye tahmin ediyorum, adliyemizde de var. Onun dışında, Mağdur Hizmetleri Müdürlüğümüzde orada görev yapan psikologlar, sosyologlar bulunabiliyorlar ifadelerde.

Sadece bir defaya mahsus uzlaştırma usulünün teklifiyle ilgili bir eleştiri geldi. Ya, bu bizim uygulamada gördüğümüz tespit yani ben 1999 yılında kura çıktım, Türkiye'nin pek çok yerinde de görev yaptım, savcılık mesleğini icra ettim. Yani biz birkaç yönüne de bakarak bu yönde tespitler yaptık, katılınır ya da katılınmaz, o sizin takdirlerinize.

Son olarak, sanırım biz kaleme alırken belki burada uzun bir paragraf olduğu için yanlış anlaşıldı “Resmî nikâh olmayan kişiler arasında ya da boşanmış eşler arasında neden uzlaştırma önerildi?” diye. Bu kişilere yönelik eylemler şikâyeteye bağlı şu an için zaten. Biz diyoruz ki: Şikâyeteye bağlı olmazsın

fakat resmî nikâhlı eş ile diğerleri arasında da resmî nikâhın özendirilmesi bakımından uzlaştırmaya tabii olabilir şeklinde bir teklif sunduk yani burada kadına şiddeti özendirecek bir şey yok, tam tersine, şikâyete bağlı olmaktan çıkartılsın diyoruz. Belki kaleme alırken yanlış ifadeler kullanmış olabiliriz, öyle bir şey olmuş olabilir, yanlış anlaşıldığını düşünüyorum.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Biz tüm uzlaşmaları reddediyoruz.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Olabilir.

Son olarak, Denizli Milletvekilimiz Sayın Nilgün Ök bir saptama yapmıştı “Bu sunumu hazırlarken önerilerinizde hâkim, savcıların iş yükünün azaltılması gibi bir endişe var mı?” diye, ben öyle anladım en azından. Böyle bir endişemiz yok yani yargı teşkilatı olarak, ben şunu açık yüreklilikle ifade edebilirim ki kamu kurumları içerisinde en fedakârca çalışanlar, en yoğun çalışanlar yargı mensupları, hâkim, savcı meslektaşlarımız ve adalet personelleri. Buradaki tespitlerimiz de bizim uygulamaya dönük, nasıl daha iyi olabilir? Kadına şiddetin önüne başka yönlerden de bakarak nasıl geçilebilir? O yönde tespitler ve öneriler sunduk, takdir Komisyonomuzun ve yüce Meclisin.

Teşekkür Ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Kıymetli Başsavcım, çok teşekkür ederim.

Bir tane, minicik bir şey söylemek isterim. 6284 sayılı Kanun’a göre, tedbir kararlarını vermekle mükellef kolluk kuvvetlerimiz ve mülki amirlerimiz, hâkimlerimiz. Buraya savcıların da tedbir kararı vermesine yönelik herhangi bir değişiklik yapılmasını siz nasıl görürsünüz?

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Olabilir, tabii yani uygulanabilir.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Yani çeşitlendirmek ve daha da erişimi kolaylaştırmak adına.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Rakamlara baktığımızda büyük oranda zaten bu taleplerin kolluğa yapıldığı...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yüzde 70 kolluk görünüyor Kıymetli Başkanım.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Erişimi daha kolay olur.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yani şehirlere, hâkimlere, mülki amirlere, ŞÖNİM’lere başvurular daha düşük oranda, yüzde 70’i kolluk kuvvetleri ama oradaki, adalete başvurudaki erişimi kolaylaştırmak, sayıyı artırmak için savcılar da tedbir kararı için başvuracak makamlardan biri olabilir diye düşünüyorum.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – Olabilir, doğru.

HSK 1. DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – Neticede, sonuç olarak hâkim onayına sunulacağı için savcının da talep etmesi üzerine...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet yani kolluk nasıl olsa hâkime sunuyor, savcı da sunulabilir.

Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi ve Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Çiftçi, buyurun.

Son sözü bir kadın kapatsın istiyorum hâkime hanıma vereceğim.

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI YILMAZ ÇİFTÇİ – Ben kısa bir iki cümle söyledikten sonra...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Öyle yapacağım.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI AHMET AKÇA – “Felaket öneriler”le ilgili cevapları hâkime hanıma bırakmak istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Onu dövdün diyorsunuz yani.

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI YILMAZ ÇİFTÇİ – Şimdi, aslında yani şu delil ve belge aranma meselesi ile rızaen konuta girilme meselesi, bir şey daha vardı. Şimdi şöyle söyleyeyim: Aslında delil belge aranma meselesi... Şimdi, yüzde 70'i kolluğa yapılıyor ya da kalan kısmının büyük bir kısmı da savcılığa yapılıyor, küçük bir kısmı da doğrudan aile mahkemelerine yapılıyor. Şimdi, kolluktan ve savcılıktan gelen tedbir talepleriyle ilgili olarak kolluk ya da savcılık belli bir dosyayı, işte, beyanları alıyor, raporları alıyor falan ama doğrudan yapılan başvurularda iki satırlık bir talep de geliyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yılmaz Başkanım, hemen bilgiyi revize edeyim: Şiddet gören ve şiddete uğrama tehlikesi altında bulunan kadınlarımızın tedbir talebinde bulunmalarında kolluk birimlerine yüzde 73; doğrudan mahkemeden talebi yüzde 19,9; savcılığa yüzde 4,7; ŞÖNİM'lere yüzde 1,5; resen de binde 9 başlatılıyor tedbir kararları.

Evet, buyurun.

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI YILMAZ ÇİFTÇİ – Dolayısıyla, doğrudan yapılan başvurularda sadece iki satırlık bir müracaat oluyor ve malum yirmi dört saat içerisinde, kısa süre içerisinde tedbir kararı verilmesi gerekiyor. Bununla ilgili olarak, sadece delil ve belge aranmaması meselesi, bu bireysel başvurularda çünkü inceleme yapılmaksızın çok kısa sürede karar verildiği için başvuran herkes kararı alıyor. Bir de kanunun koruduğu kadın ya da şey değil, şiddete uğrayan herkes, erkek de olabilir, baba da olabilir, oğul da olabilir. Yani bazen aynı baba oğul ya da karı koca, ikisi de başvurmuş ayrı ayrı, ikisinin de tedbir kararı almış olması durumuyla da karşılaşılıyor. Dolayısıyla, bu tarz başvurular için biraz başvurunun somutlaştırılması, belki hâkime hanım daha detaylı bilgiler verir, önerimiz buydu.

İkincisi: Bu rızaen konuta girilmesi meselesiyle ilgili olarak tedbir kararı veriliyor; karı ya da koca ya da herhangi birisi konuttan uzaklaştırılma kararı veriliyor. Tabii, yedi gün yirmi dört saat kolluk görevlileri uzaklaşan kişiyi takip etmiyor; daha sonra bir şekilde aile büyükleri araya girmiş olabilir ya da ilgililer kendi arasında anlaşmış olabilir, hakkında uzaklaştırma kararı verilen kişi gelip evde yaşamaya devam ediyor. Sonra, kolluk yaptığı tespitte bir bakıyorki tedbir kararına rağmen kişi evde. Bu tür durumlar için- tazyik hapsiyle çünkü rızaen almış, hiçbir şiddet yoktur, şikâyet yoktur- kanunen girilen şeyler için tazyik hapsi olmayabilir şeklinde söylemiştim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Elektronik kelepçe için...

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Konuşalım Başkanım onu da.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Nilhan Hanım cevap verecek, peki.

ANKARA ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANI YILMAZ ÇİFTÇİ – Şimdi, ben denetimli serbestliğe ayrılan hükümlülerle ilgili, kadına şiddet uygulayan hükümlülerle ilgili elektronik kelepçe kısmını bildiğim için o yönünü söyleyeyim: Yani bir kere şu bir gerçek ki elektronik kelepçe de taksanız, peşine polis de taksanız şiddeti engellemeniz çok fazla mümkün olmuyor. Şimdi, sadece mağdur ve sanığa -ikisine de- elektronik kelepçe, birbirine yaklaşmasını engelliyorsunuz ama bazen aynı mahallede, yakın yerde oturuyorlar. Dolayısıyla, bunu ayırmanız mümkün olmuyor veya kadın yanına almıyor takip cihazını veya çok kısa süre, mesafe var, kolluğun müdahalesine imkân kalmayabiliyor. Tabi ki elektronik kelepçe belli bir mesafeden sonrası için ciddi bir tedbir ama onun da birtakım sıkıntılı, mahzurlu alanları var maalesef, hani, hâkime hanım belki daha detaylı bir şekilde anlatır diye düşünüyorum.

Bunlar sadece bir öneri, 6284 sayılı kanun yürürlükte ve biz bunu uygulamakla yükümlüyüz. Uygulamada gördüğümüz aksaklıklar, yaşanan sıkıntılardan kaynaklı olarak şöyle yapılırsa daha uygun, daha elverişli olabilir şeklinde öneriler. Tabi ki takdir Meclisin ama kanun yürürlükte olduğu müddetçe biz bunu uygulamakla mükellefiz diyorum, sözü hâkime hanıma devrediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 1. Aile Mahkemesi Hâkimi Selma Nilhan Tekinalp, buyurun.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ BAŞKANI SELMA NİLHAN TEKİNALP – Bu yüce Meclis çatısı altında, bu değerli Komisyonda söz hakkı verildiği için Başkanım, öncelikle teşekkür ediyorum sizin şahsınızda tüm Komisyona.

Ben yirmi sekiz yıllık hâkimim. Daha önce de 4320 sayılı Yasa'yı uyguladım, 6284'ü de çıktığından beri uyguluyorum, 2004'ten beri de -aile mahkemeleri kurulduğundan beri de- aile hâkimiyim.

Yasa çıktığında, yasayı sadece kendisiyle menkul değerlendirmemek lazım, yasanın uygulanmasına dair yönetmelikle birlikte değerlendirmek gerekir. Yasa önce aile içi şiddeti düzenlenmiş gibi görünürken aynı zamanda tek taraflı... Yasa, mağdur olarak kadınları, çocukları, aile bireylerini ve “tek taraflı ısrarlı takip mağduru” kelimesini kullanır; “tek taraflı ısrarlı takip mağduru” nedir? Yasanın kapsamından çıkmaz, yönetmelikten çıkar, yönetmeliğin 3/ş maddesinden, der ki: “Aile bağı, aile ilişkisi olmaksızın şiddete uğrama tehlikesi bulunan, can güvenliği tehlikesi taşıyan herkese yönelik tüm fiziki, sözel, yazılı ve iletişim araçları vasıtasıyla yapılan her türlü şiddet.” Bu şekilde, şiddetin tanımını yönetmelik aracılığıyla genişletmiştir, şiddet mağdurlarının kapsamını bu şekilde genişletmiştir. Biz, ihtisas mahkemesi olduğumuzdan beri de esas tevzi almıyoruz ama elimizde esas kendi dosyalarımız var bunun üçte 2'si bitti, üçte 1'i hâlen devam ediyor. Tedbir kararlarını biz kolluktan alıyoruz büyük ölçüde, çeşitli karakolların çok daha güzel soruşturma evrakları var, bazı karakollardan onlar kadar güzel soruşturma evrakı gelme de... Bizim için soruşturma, tedbir geçmişi; UYAP'tan ulaşabildiğimiz tüm bilgiye ulaşmaya çalışıyoruz hızlıca yani görebildiğimiz tüm dosyalara direkt hukuk, ceza, savcılık ulaşmaya çalışıyoruz, ulaştığımız şekliyle vermeye çalışıyoruz. İnanın, o kadar kötü şiddet olayları var ki benim kalem personelim tevziden dosyayı getirene kadar, hazırlayana kadar gözleri dolarak getiriyor. 6284 sayılı Yasa'nın uygulanmasında herkes konuşuyor; ben bakıyorum, izliyorum yani uygulayıcısı benim ama ben bunda konuşamıyorum -hâkim dosyasıyla konuşur, kararıyla konuşur- ihsasireye girer. O yüzden bizim için esas ilke karar, kararımızdaki gerekçe. Bu olaylara ilişkin mağdurlara bir katkı olacaksa, buradaki konuşmamın katkısı olacaksa ben bu açıdan teşekkür ediyorum. İnanın, öyle feci olaylarla karşılaşılıyor ve bu konuda yasanın kendisinden çok yarar gördüğümüz hükümleri var yani tedbir kararlarının uygulanacağı şekline dair, tebliğin nasıl olacağına dair, zorlama hapsi...

4'üncü maddedeki hükümlerle başlamak istiyorum. Bu hükümlerin çoğu dava konusu; belki yargılama gerektirir, belki delil gerektirir. Özellikle, pandemi döneminde iş yeri değişikliğidir, aile konutu şerhidir, velayettir, nafakadır, kişisel ilişkidir, çoğu talep edildi. Harçsız, biz inceledik hepsini, tedbir geçmişlerine baktık, değerlendirdik. Kimisine geçici sürelerle verdik velayeti, nafakayı, kişisel ilişkiyi. Gene nafaka hükümlerini de -görebildiğimiz ekonomik şartlarını- TAKBİS, POLNET, tüm SGK kayıtlarına göre entegrasyon ekranlarından değerlendirdik.

5'inci maddeyi zaten uyguluyoruz. 5'inci madde yasanın can damarı, yasadaki en önemli maddeler ve bu yeterli olmuyorsa 12'nci maddeyi dahi veriyoruz. Talep olmasa da takdir hakkımı kullanıyorum 12'nci maddedeki teknik takiplerde; çağrı üzerine koruma, yakın koruma, elektronik kelepçe.

Elektronik kelepçeden çok büyük yarar görüyoruz. Elektronik kelepçedeki Adalet Bakanlığının izleme komisyonunun sıkı denetimi, izlemesi mağdurlar için bir hayat hakkı yarattı; dışarı çıkabiliyorlar, hayata devam edebiliyorlar. Aynı zamanda telefon görevi de görüyor, haber veriyorlar bir ihlal hâlinde. Bizim için buradaki en büyük sıkıntı tampon bölgenin belirlenmesi. Şu anda çoğu uygulamada mesafe belirlemesi yok, genel belirlemelerle hareket ediyoruz, 400 metre, 500 metre gibi ama bazı ŞÖNİM evraklarında mesafe tayini geliyor. ŞÖNİM’le de ilgili bu konuda elektronik kelepçe yönetmeliği çıkacak, onun da yararlı olduğunu düşünüyorum.

Aynı zamanda, elektronik kelepçe, alkol izlemeyle de ilgili kararlarda infaz imkânı yarattığı için ve çoğu şiddet olayının alkole bağlı ortaya çıkması sebebiyle, alkol olaylarında da çok yararlı oldu. Çoğu kişinin evden alkolünü kullanıp kullanmadığının takibi bu sayede yapılabilir.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 12’nci maddeye istinaden, teknik yöntemlerle takiple alakalı biraz evvel Yılmaz Başkana sordum, elektronik kelepçeden ne kadar istifade edebiliyoruz?

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Çok büyük can güvenliği yaratan şiddet olaylarında...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şimdi, şu bilgiyi vereceğim: İçişleri Bakanlığımızın yapmış olduğu sunumda, teknik yöntemlerle elektronik kelepçe takibinde, İçişleri Bakanlığı Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi GAMER’de, Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı belirlenen alanın dışına, İçişleri Bakanlığı kendi de yeni, başka bir alan belirlemiş, sunumlarında da vardı ve sizin belirlediğiniz alanın dışında, İçişleri Bakanlığının belirlediği alana elektronik kelepçe takılan kişi girdiği anda, sizin alanınıza girmeden Emniyetin alanına girdiği anda direkt olarak GAMER görüyor, anında hemen ötmeye başlıyor

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Evet, haber veriyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yani sizin alanınıza girmeden orası görüyor.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Ve kişiye haber veriliyor “Alandan çık.” diye.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, hemen.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Telefon özelliği var, ayrılırsa sorun yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şimdi, bunu niye gündeme getirdim? Elektronik kelepçeyle alakalı bin kapasiteli bir uygulamaya başlanıyor. Bu konuda hâkimlerimizin... Siz, 2004 yılından itibaren 4320’yi çalışmış bir hâkim olarak sonrasında da 6284’ü okumuş, bitirmiş ve bununla ilgili kararları vermiş birisi olarak elektronik kelepçeyle ilgili hâkimlerimizin karar vermesinde imtina edildiğine dair Komisyonumuzun da bir kanaati var. Dolayısıyla, HSK Başkan Vekilim, aile mahkemesi hâkimlerimiz de dahil olmak üzere hâkimlerimize, ihtisas hâkimlerimize bu konudaki hassasiyetimizi iletmenizi istiyorum yani bir canı kurtarırsak ki tehlikenin ileri boyutta olduğu alanlarda takılıyor bu.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Başkanım, zaten anlaşılıyor yani can güvenliği tehdidi çok büyük oranda ve aralarında davalar var ağır cezalı, ölüm tehdidi... Hatta kişiyi devlet korumasına almamız gerekiyor, öyle durumlar var. Bunu zaten görüyoruz, bakıyoruz yani tedbir geçmiş çok kötü, kişinin beyanı var, ŞÖNİM yüksek risk raporu var, Emniyetten gelen yüksek riskli raporlar var; ya, durum kendini gösteriyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yani erkeklerin şu anlamda da çok ciddi bir tereddütleri var “Hepimize elektronik kelepçe mi takacaksınız?” diye bir tedirginlikleri var.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Yok, olaya özgü.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Öyle bir şey yok, bizim amacımız canı korumak.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Mümkünse yani hepsine takalım.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Elektronik kelepçe takılan hiçbir olayda ölüm olayı olmamış yani çok güzel bir sonuç alındı, çok güzel bir izleme komisyonu var, 7/24 takip ediyorlar. Kapasite artırıldı, Eylülde sayısı bine çıkarılacak.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Elektronik İzleme Merkezinde şu an 214 vakanın takibi yapılıyor, 43 ilde 197 vaka.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Yerli üretime başladılar.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, yerli üretim... Sanayi Bakanlığımız da “Çalışıyoruz.” dedi.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Varank açıklama yapmıştı, okuduk.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, kıymetli hâkimim.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – 5’inci maddeyi söylemişim, 12’nci maddeyle de ilgili hususları söyleyeyim.

Yasanın yine hepimize düşen birtakım uyarıları, destek fikirleri olduğunu da gözlemleyebiliriz. Toplumda herkesin desteğe ihtiyacı var, bu konuda 15’inci madde bize çok sayıda tedbir öneriyor yani bu konuda programlar, destek programları hem mağdur için hem özellikle “karşı taraf” tabirini kullanmak istiyorum, “şiddet uygulayan” kelimesini kullanmak istemiyorum 2019 yılındaki Anayasa Mahkemesi kararlarından itibaren. Yani destek programlarının öfke kontrolü, stresle baş etme, farkındalık yaratma gibi programlardan da ailelerin bizim verdiğimiz tedbirlerin yanı sıra desteklenmesini düşündürüyorum. Bu konuda yasa 15’inci maddede düzenlemeler yapmış, verdiğimiz tedbirlerin yanı sıra bunları da veriyoruz, bunlardan da sonuç almaya çalışıyoruz ama özellikle kaynağı alkole dayalı olaylarda tedavi tedbiri gerekiyor. Tedavi tedbiriyle de ilgili yine 5’inci maddedeki hükümleri uyguluyoruz. Kimisinde yatarak tedavi, zorla tedavi de veriyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Maddi destek tedbiri veriyor musunuz hiç?

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Nafaka taleplerinde veriyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Böyle bir hakları olduğunu anlatıyor musunuz?

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – İstiyorlar yani direkt istiyorlar zaten.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – İsteniliyor mu?

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Tabii, dilekçede var, dilekçede var tabii. Yani acil vermemiz gerektiği için, UYAP’tan görebildiğimiz ekonomik durumu ölçüsünde veriyoruz ama göremiyorsak da ortalama bir şey veriyoruz tedbir kararı süresince. Yasanın...

HSK 1. DAİRE BAŞKANI HALİL KOÇ – O, tedbir süresince zaten.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİLHAN TEKİNALP – Tabii, tedbir nafakası.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Çok özür dilerim. Tahsil edilememesi hâlinde devlet desteği oluyor mu?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Veriliyor.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİHAN TEKİNALP – İnfazda olabilecek bir sorun yani bize tekrar dönüş gelmiyor bu konuda infazla ilgili, kararın infazıyla ilgili.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİHAN TEKİNALP – Başka Başkanım...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİHAN TEKİNALP – Ben bir şey daha söylemek istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİHAN TEKİNALP – Bir milletvekilimiz sormuştu benim bir kararım ile ilgili. Birleşmiş Milletler tarafından seçildim, Amerika'ya gittim, orada da 6 eyalette şiddeti inceledim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Nereye seçildiniz? Kadın statüsü...

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİHAN TEKİNALP – Uluslararası Ziyaretçi Liderlik Programı'na seçildim Birleşmiş Milletler tarafından. Orada da 6 eyalette şiddeti inceledim, rapor sundum bu konuda. Orada dikkatimi çeken, sorduğum konu: Şiddeti önlemek için ne yaptınız? Tabii, eyaletler birbirinden çok farklı. Çocuklara çok önem verdiklerini, çocuk suçunu çok önemsediklerini söylediler. Çocuklarla ilgili çocuk mahkemeleri, çocuk cezaevleri çok farklı alanlarda. Çocukları kazanmak için, suçu azaltmak için, çocukları bireysel halden kurtarıp birlikte, bir ekip hâlinde spora yöneltmek için özellikle basketbol sahaları yapmışlar ve eğitim modeli: “Değer ver, değer gör.” Bunu ne kadar alt seviyeye indirirlerse o derece şiddetin azaldığını saptamışlar.

Biz de bu yasanın uygulanmasında -yani benim izlenimim- 2020'den itibaren kolluk aracılığıyla yaptırdığımız tebligatların çok yararını gördük. Çünkü kişiyi uzaklaştırıyoruz, kişinin yeni adresi yok ve acil olarak tebligat yapılmış oluyor. Tebligatlar da belki yasada düzenlenmemiş, yasal olarak yok ama hızlandırılmış bir tebliğ kararının icrası bizim için çok yararlı oldu. Aynı şekilde, kimi zaman direkt karşısında kolluğu gören kişi nedamet içine girdi, pişmanlık içine girdi, barıştı kolluğun gücüyle. Kimi zaman da ihlallerde bizim için tedbirin uygulanmasında caydırıcılık yarattı.

Aynı şekilde, KADES uygulamasının da çok yararını görüyoruz yani bu konuda kadınlar bilinçlendi, KADES'i çok güzel kullanıyorlar.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – KADES 2,5 milyona yakın indirilmiş vaziyette. 6284'ün bilinme ve tedbir kararı, uzaklaştırma kararı yüzde 90'a yakın kadınlar tarafından biliniyor.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİHAN TEKİNALP – Evet, çok yararını görüyoruz.

Yani, inanın biz 2020 Ocaktan itibaren ihtisas olduk, ondan beri de dosyalarla uğraşıyoruz. 1976 tarihli bir hukukun içtihadı vardır: “Hâkim insana, gerçeğe, olağana uygun ve insan kokusu taşıyan karar vermelidir.” diye, gerçekten hele bu 6284'le sadece vicdanımızla baş başa kalıyoruz, başka diyecek bir şey yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum Selma Nihan Tekinalp, 1. Aile Mahkemesi Hâkimimiz.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİHAN TEKİNALP – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ve onun gelmesine vesile olan Yılmaz Çiftçi Başkanına ben çok teşekkür ediyorum.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ SELMA NİHAN TEKİNALP – Başkanına da teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yıllara mahzar bir tecrübeyi bizimle buluşturduğu için, Komisyonumuza bu kadar tecrübeli bir aile hâkimini davetimize vesile olduğu için Yılmaz Başkana da teşekkür ediyorum.

Bugün, Kadına Yönelik Şiddetin Araştırılması Komisyonumuzun sonuna geldik. Tüm Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarıma, çok kıymetli uzmanlarıma, değerli çalışma arkadaşlarımıza teşekkür ederken, bugün katılımlarıyla elimizi çok güçlendiren değerli yüksek yargı mensuplarımıza, hâkimlerimize, savcılarımıza, her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Biliyorum ki, bugün yıllara mahzar görev yaptığınız alandan farklı bir gün, ilk kez bu kadar kadın milletvekiliyle bir aradasınız; Türkiye Büyük Millet Meclisinde belki Plan Bütçe Komisyonunda, farklı alanlarda geldiniz ama ilk kez gündeminiz sadece kadındı. Ben, bu konuda Sayın Cumhurbaşkanımızın “kadına yönelik şiddete sıfır tolerans” ilkesiyle hareket eden bir Komisyonu bilgilendirdiğiniz için çok teşekkür ederim, sizlerin de sıfır toleransla hareket ettiğinizden eminim. Tekrar hoş geldiniz, Komisyonumuzu bilgilendirdiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Anayasa Mahkemesi Başkanına, Yargıtay Başkanımıza ve ekiplerimize selamlar.

Toplantımızı kapatıyorum, arkadaşlar çok teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati:19.05

